

GUVERNUL REPUBLICII MOLDOVA

HOTĂRÎRE nr. _____

din _____

Chișinău

**cu privire la aprobarea Programului Național de dezvoltare industrială
pentru anii 2024 – 2028**

În temeiul art. 6 lit. h) din Legea nr. 136/2017 cu privire la Guvern (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2017, nr. 252, art. 412), cu modificările ulterioare,

Guvernul **HOTĂRĂȘTE:**

1. Se aprobă Programul Național de dezvoltare industrială pentru anii 2024 – 2028 (în continuare – Program) (se anexează).
2. Ministerele și alte autorități administrative centrale cu responsabilități în domeniile de implementare a Programului menționat:
 - 1) vor întreprinde măsurile necesare în vederea realizării obiectivelor și acțiunilor preconizate pentru implementarea Programului;
 - 2) vor prezenta Ministerului Dezvoltării Economice și Digitalizării, până la data de 01 martie a anului următor anului de raportare, informația privind implementarea Programului.
3. Finanțarea acțiunilor prevăzute în Planul de acțiuni privind implementarea în anii 2024-2026 a Programului național de dezvoltare industrială pentru anii 2024-2028 se va efectua din contul și în limitele alocațiilor aprobate în aceste scopuri în bugetele autorităților publice implicate, precum și din alte surse, conform legislației.
4. Controlul asupra executării prezentei hotărâri se pune în sarcina Ministerului Dezvoltării Economice și Digitalizării, care, anual, până la 31 martie a anului în curs, va prezenta Guvernului raportul privind realizarea Programului.

PRIM-MINISTRU

Dorin RECEAN

Contrasemnează:

**Viceprim-ministru,
Ministrul dezvoltării
economice și Digitalizării**

Dumitru ALAIBA

Programul național de dezvoltare industrială pentru anii 2024-2028

I. INTRODUCERE

Programul național de dezvoltare industrială pentru anii 2024-2028 (PNDI) este un document de politici care definește viziunea strategică și principalele direcții de dezvoltare ale industriei prelucrătoare din Republica Moldova pe termen mediu, în conformitate cu potențialul de dezvoltare a industriei autohtone și angajamentele setate în Obiectivele de Dezvoltare Durabilă (ODD) și cele care derivă din statutul de țară-candidat pentru aderarea la Uniunea Europeană (UE).

Programul este elaborat în conformitate cu angajamentele internaționale ale Republicii Moldova, în conformitate cu Strategia Națională de Dezvoltare „*Moldova Europeană – 2030*” (SND), aprobată prin Legea nr. 315/2022 și documente de politici publice sectoriale.

Astfel, Programul va contribui la atingerea Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă (ODD) 9 – *Industrie, inovație și infrastructură* (construirea unor infrastructuri reziliente, promovarea industrializării durabile și încurajarea inovației) – , precum și indirect contribuie la realizarea: ODD 1 (Fără sărăcie); ODD 2 (Zero foame); ODD 8 (Muncă decentă și creștere economică); ODD 10 (Inegalități reduse); ODD 12 (Consum și producție responsabile) și; ODD 13 (Acțiune asupra climei). PNDI conține de asemenea indicatorii cu privire la industrializare setați în Cadrul Național de Monitorizare a Implementării Agendei de Dezvoltare Durabilă 2030, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 953/2022, implicit indicatorii pentru măsurarea ponderii industriei în structura PIB-ului.

Totodată, Programul este aliniat la prevederile Acordului de Asociere între Uniunea Europeană, Euratom și statele membre ale acestora, pe de o parte, și Republica Moldova, pe de altă parte – *Capitolul 20. Politica industrială și antreprenorială* – unde este prevăzută cooperarea părților în vederea dezvoltării politicii industriale și antreprenoriale, implicit pentru a facilita modernizarea și restructurarea industriei Republicii Moldova în anumite sectoare. Consecutiv, Programul este aliniat la prioritățile Uniunii Europene în sprijinul digitalizării și accelerarea ecologizării sectorului industrial.

Programul este conform cu obiectivele și direcțiile prioritare definite în SND. Astfel, PNDI conține prevederi stipulate la Direcția prioritară 5.16. *Dezvoltarea sectorului industrial*, în timp ce Obiectivele specifice ale acestuia sunt aliniat la următoarele Obiective specifice ale SND:

- *Obiectivul specific 1.1. Creșterea accelerată a productivității muncii;*
- *Obiectivul specific 1.2. Dezvoltarea oportunităților pentru inovații și antreprenoriat;*
- *Obiectivul specific 1.3. Ameliorarea condițiilor de muncă și reducerea ocupării informale;*
- *Obiectivul specific 10.4. Tranziția activă spre economia verde și circulară.*

De asemenea, PNDI este conform paradigmei setate în *Strategia Națională de Dezvoltare Economică 2030* și a Programului național pentru promovarea antreprenoriatului și creșterea competitivității 2023-2027, și a altor documente de planificare strategică sectorială conexe, implicit *Strategia Națională de Dezvoltare Regională 2022-2028 aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 40/2022* – OS 1.2 Îmbunătățirea mediului antreprenorial în regiuni și OS 2.2, Dezvoltarea infrastructurii de suport pentru afaceri – , precum și *Programul național în domeniile cercetării și inovării pentru anii 2024-2027*.

Programul a fost elaborat în cadrul unui proces incluziv și dinamic, conținutul și acțiunile acestuia fiind discutate și validate în cadrul ședințelor Grupului de Lucru instituit prin Ordinul nr. 88/2023 al Ministerului Dezvoltării Economice și Digitalizării, membrii cărora sunt reprezentanți ai ministerelor responsabile de implementarea acțiunilor aferente Programului, reprezentanți ai mediului academic și învățământului vocațional-tehnic, reprezentanții asociațiilor de business din sectoarele industriale identificate drept prioritare.

II. ANALIZA SITUAȚIEI

2.1 Evoluția sectorului industrial: aspecte generale.

În cele trei decenii de tranziție economia Republicii Moldova a cunoscut un proces acut de dezindustrializare, fenomen numit în teoria economică neoclasică *dezindustrializare prematură* – pierderea locurilor de muncă din sectorul industrial premerge și/sau nu este însoțită de creșterea PIB-ului pe cap de locuitor. Astfel, în timp ce dezindustrializarea este înțeleasă drept un proces inevitabil pentru economiile euroatlantice dezvoltate, unde reducerea ponderii industriei în producția totală este determinată de creșterea angajărilor în sectorul serviciilor cu înaltă calificare, între 1991 și 2022 ponderea industriei în PIB a scăzut de la 40% la 12% în Republica Moldova, în timp ce forța de muncă a emigrat preponderent în afara țării.

În această perioadă dezvoltarea sectorului industrial a fost perturbată de diferite crize: "șocul tranziției" și crizele financiare din 1998 și 2008; embargourile periodice impuse de Federația Rusă; secetele (2012, 2020, 2022), criza financiar-bancară locală (2015-2016), criza pandemică (2020-2021), războiul din Ucraina, criza energetică și spirala inflaționistă (2022). Toate aceste crize au avut un impact major asupra sectorului industrial în ultimul deceniu și, prin urmare, industria a înregistrat o creștere medie anuală nesemnificativă de aproximativ 2,3% în ultimii 10 ani. De cealaltă parte, creșterea cererii interne, cererii externe, precum și politicile active de dezvoltare a platformelor investiționale, implicit a Zonelor Economice Libere, au constituit factorii principali care au susținut sectorul industrial în anii favorabili.

Figura 2.1. Ponderea industriei în PIB și creșterea anuală a valorii adăugate brute create în industrie, %

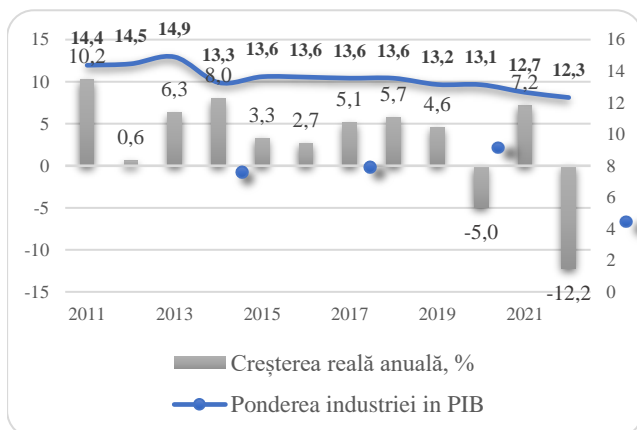
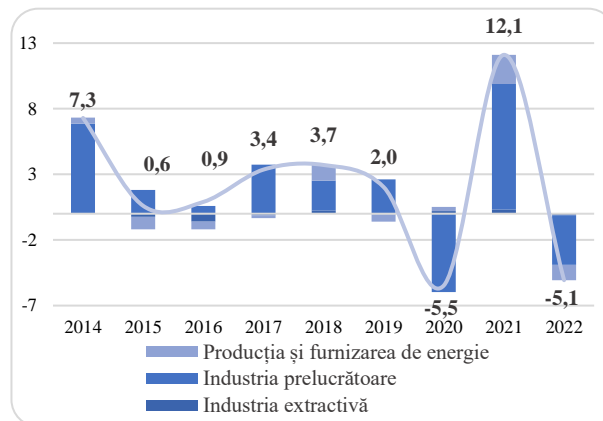

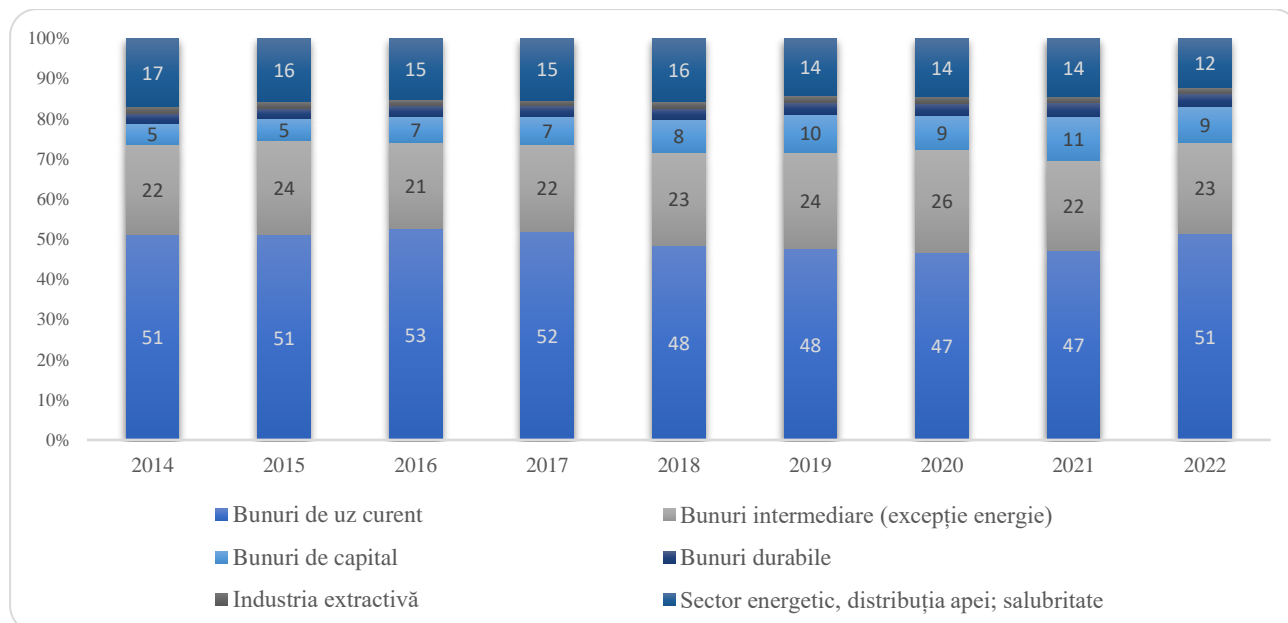
Figura 2.2. Evoluția sectorului industrial în anii 2014-2022, %

Sursa: Biroul Național de Statistică

Industria Republicii Moldova este constituită în mare parte din sectoare intensive în resurse și forță de muncă, rezultând în produse cu valoare adăugată redusă. Acest lucru este confirmat de structura producției industriale după clasificarea principalelor grupe industriale, conform căreia 51% din produsele industriale ale Republicii Moldova reprezintă bunurile non-durabile (de uz curent), 23% - bunurile intermediare și doar 9% și 3% - bunurile de capital și respectiv bunurile durabile (de folosință îndelungată) (Figura 1.3). Totuși, în ultimii ani se observă unele modificări structurale pozitive: în perioada 2014-2022 ponderea bunurilor de capital și a bunurilor durabile a crescut cu 4 p.p. și, respectiv, cu 1 p.p., ca urmare a creșterii intensive a unor ramuri specifice, cum ar fi industria componentelor auto și cea a mobilei.

Figura 2.3. Structura sectorului industrial (%), anii 2014-2022

Sursa: Biroul Național de Statistică, calculele MDED

În industrie activează 17% din forța de muncă ocupată în economie, numărul salariaților majorându-se nesemnificativ. Conform statisticilor oficiale, numărul total de salariați din industrie a crescut de la 99,5 mii în 2014 la 104,6 mii în anul 2022 (o creștere cumulativă de aproximativ 5% sau o creștere medie anuală de 0,7%). Cu toate acestea, creșterea ocupării forței de muncă este înregistrată doar în câteva industrii, care s-au dezvoltat intens în anii 2016-2019. Industria componentelor auto, în special fabricarea de piese și motoare pentru automobile, fiind o activitate cu utilizare intensivă a forței de muncă, a avut cea mai mare contribuție pozitivă la creșterea ocupării forței de muncă. În 2022, numărul angajaților implicați în această activitate a crescut de 8,6 ori în comparație cu 2014 sau cu o creștere medie anuală de circa 43%. O creștere semnificativă a numărului de angajați a fost înregistrată și în industria textilă (+48% față de 2014), industria mobilei (+26%), industria chimică (+54%), fabricarea produselor din material plastic (+13%) și fabricarea produselor din hârtie (+43%).

Industria prelucrătoare reprezintă cea mai importantă ramură, revenindu-i circa 86% din volumul total al producției industriale (în anul 2022). Sectorul energetic împreună cu activitățile de distribuție a apei și salubritate ocupă o pondere de circa 12%, iar industria extractivă - mai puțin de 2%. Cele mai importante subramuri din cadrul industriei prelucrătoare sunt: industria alimentară (35%), industria constructoare de mașini (12%), industria ușoară (11%), fabricarea produselor de minerale nemetalice (11%), fabricarea băuturilor (8%), fabricarea produselor chimice și articolelor din plastic (câte 5%), fabricarea mobilei (4%).

Sectorul industrial autohton este orientat preponderent spre piața internă, din moment ce aproximativ 65% din producția industrială este livrată pe piața internă și 35% - pe piețele externe. Demn de menționat că, un număr mare de industrii produc în principal pentru uz casnic (peste 90% din producția acestora). Printre acestea se enumeră: producția și prelucrarea cărnii, producția de lactate, fabricarea produselor din tutun, preparate pentru hrana animalelor, produse minerale

nemetalice (articole din beton, ciment și ipsos), unele substanțe și produse chimice (vopsele, lacuri) și construcții metalice.

În perioada 2014-2019 ponderea exporturilor industriale a crescut (cu 4,5 pp), dar în următorii trei ani (2020-2022) a scăzut ușor, în principal din cauza pandemiei și crizelor anului 2022. Sectoarele exportatoare au avut cel mai mare impact asupra sectorului industrial: fabricarea de mașini și echipamente electrice, industria ușoară, prelucrarea fructelor și legumelor, fabricarea sticlei, a băuturilor. Peste 50% din producția din aceste sectoare este orientată spre export. Cu toate acestea, exportul industrial este reprezentat în principal de produse cu valoare adăugată redusă, cum ar fi cablurile asamblate sau textilele, iar Moldova are o contribuție minoră în lanțurile valorice internaționale.

Ponderea bunurilor industriale în totalul exporturilor este destul de redusă și în scădere, în timp ce ponderea bunurilor agricole neprocesate este în creștere. Ponderea bunurilor industriale (exclusiv produse ale industriei alimentare) în totalul exporturilor autohtone (cu excluderea reexporturilor) a constituit circa 40% în ultimii 10 ani, variind de la an la an (Figurile 1.4 și 1.5).

Figura 2.4. Evoluția exporturilor autohtone dezaggregate pe principalele grupe economice, mil. dolari SUA

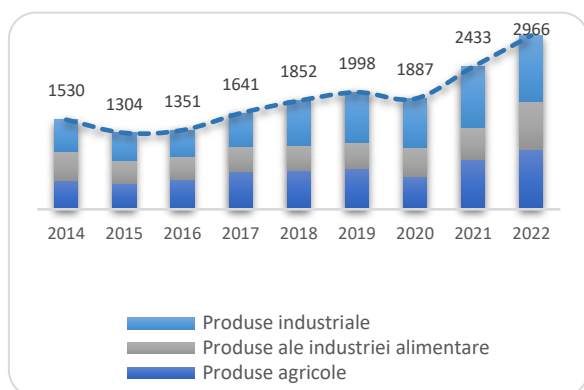
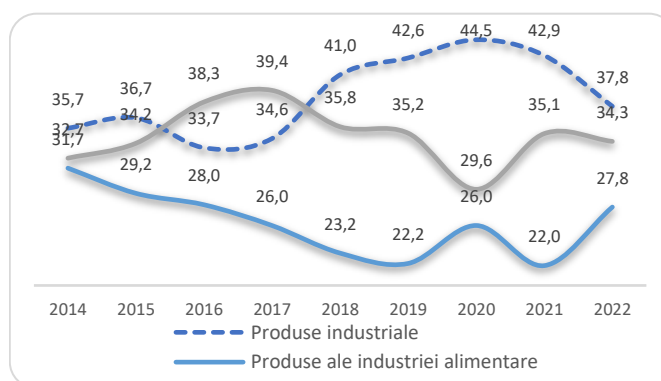

Figura 2.5. Ponderea principalelor grupe de mărfuri în valoarea totală a exporturilor, %

Sursa: International Trade Center <https://intracen.org/>

În perioada 2014-2022, volumul bunurilor industriale exportate a crescut în medie cu 7% pe an. Cele mai accentuate creșteri au fost înregistrate în anii 2017-2019 și se datorează dezvoltării intense a ramurii de producere a componentelor auto, producția căreia a ajuns să dețină 21% în volumul total al exporturilor în anul 2019 – cel mai rezultativ an pentru acest subsector al industriei prelucrătoare. Cu toate acestea, creșterea exporturilor industriale nu a fost suficientă pentru a consolida poziția produselor industriale în structura exporturilor, deoarece exporturile de produse agricole neprelucrate au înregistrat o creștere medie de 10% în această perioadă, iar exporturile de produse alimentare în medie cu 8%. Creșterea mai intensă a exporturilor cu valoare adăugată redusă, precum producția de componente auto, reduce competitivitatea economiei naționale și nu asigură o creștere economică calitativă.

2.2. Structura și dinamica industriei prelucrătoare

Industria prelucrătoare și-a consolidat treptat poziția în structura sectorului industrial, înregistrând în perioada 2011-2021 o creștere medie anuală de circa 4%, în timp ce câteva ramuri s-au dezvoltat mai intens. Extinderea activității Zonelor Economice Libere (ZEL), în special a proiectelor investiționale în domeniul industriei componentelor auto, a determinat creșterea intensivă a ramurii constructoare de mașini și echipamente, marcând o creștere medie anuală de peste 20% în perioada 2011-2021. Printre alte ramuri care au înregistrat progres semnificativ se numără industria mobilei (creșterea medie +13%), industria lemnului (+11%), industria chimică (+8%), fabricarea produselor din hârtie (+8%). Totuși, criza pandemică a afectat puternic sectorul industrial. Cererea externă s-a contractat afectând în mod special ramurile exportatoare, inclusiv bunurile și serviciile oferite de rezidenții Zonelor Economice Libere. În plus, condițiile meteorologice extrem de nefavorabile din anul 2020 au determinat un declin considerabil în sectorul agricol (-27,2%) și, pe cale de consecință, au avut repercusiuni asupra industriei alimentare (-5,8%).

După revenirea din anul 2021, când a înregistrat o creștere de 12,1%, în anul 2022 sectorul industrial s-a confruntat cu noi provocări - criza energetică, războiul din Ucraina și spirala inflaționistă. Ca urmare, producția industrială a scăzut cu 5,1% în 2022. Industria prelucrătoare a fost ramura cea mai afectată de consecințele războiului (-4,5%), producând cel mai mare impact negativ asupra sectorului, iar printre industriile care au înregistrat cele mai mari pierderi au fost industria componentelor auto (-60%), fabricarea mobilei (-30%), industria construcțiilor metalice și a produselor din metal (-15%), fabricarea articolelor din beton, ciment și ipsos (-19%), repararea, întreținerea și instalarea mașinilor și echipamentelor, în special articolelor fabricate din metal (-23%), fabricarea cimentului, varului și ipsosului etc. Totodată, au fost în diminuare și celelalte subramuri industriale: sectorul energetic s-a diminuat cu 8,4%, fiind puternic influențat de creșterea prețurilor la energie, iar industria extractivă, în contextul scăderii activității din domeniul construcțiilor, a scăzut cu 4,9%.

Impactul macroeconomic al industriei prelucrătoare este tot mai redus, întrucât ponderea acestui sector în PIB s-a diminuat constant în ultimii 20 de ani de la 15% până la 9%. De asemenea, constatăm că ponderea industriei prelucrătoare în PIB este mult mai redusă decât media țărilor cu venitul mediu ridicat (peste 20%), situându-se la nivelul țărilor cu venitul redus (10%) (Figurile 1.6 și 1.7). Această tendință se atestă în majoritatea țărilor și este condiționată în mare măsură de dezvoltarea rapidă a sectorului serviciilor și transferul producției industriale în țările cu venituri mici, unde cheltuielile privind producția și forța de muncă sunt mai reduse. Totuși, în cazul Republicii Moldova, diminuarea ponderii industriei prelucrătoare este determinată în mare parte de scăderea potențialului de producție, cauzată atât de reducerea potențialului capitalului investițional, cât și a celui uman (forța de muncă). Potrivit estimărilor MDED, potențialul de creștere economică a Moldovei a coborât până la 2% în anul 2022, această tendință negativă fiind acutizată de crizele anilor precedenți: criza pandemică, războiul din țara vecină și criza energetică.

Figura 2.6. Ponderea industriei prelucrătoare în PIB pe grupe de țări (în dependență de mărimea venitului pe cap de locuitor), %

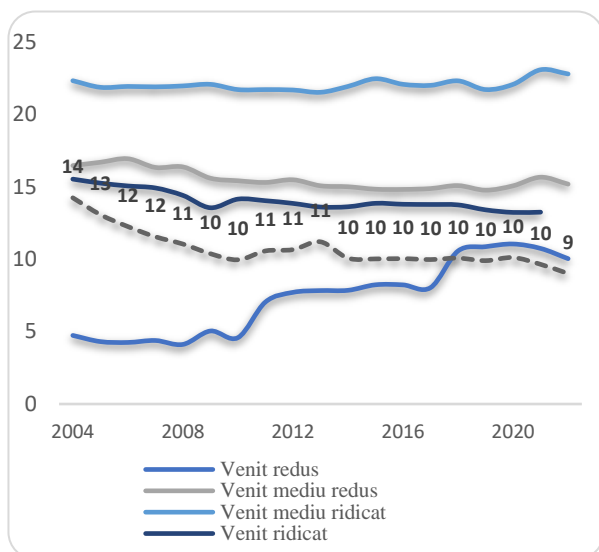
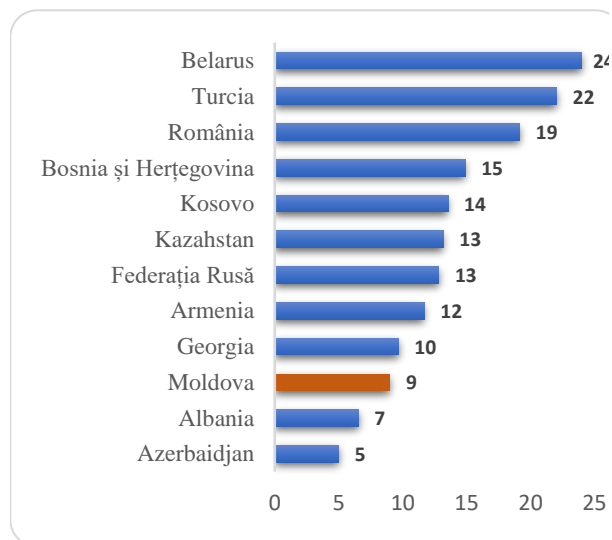

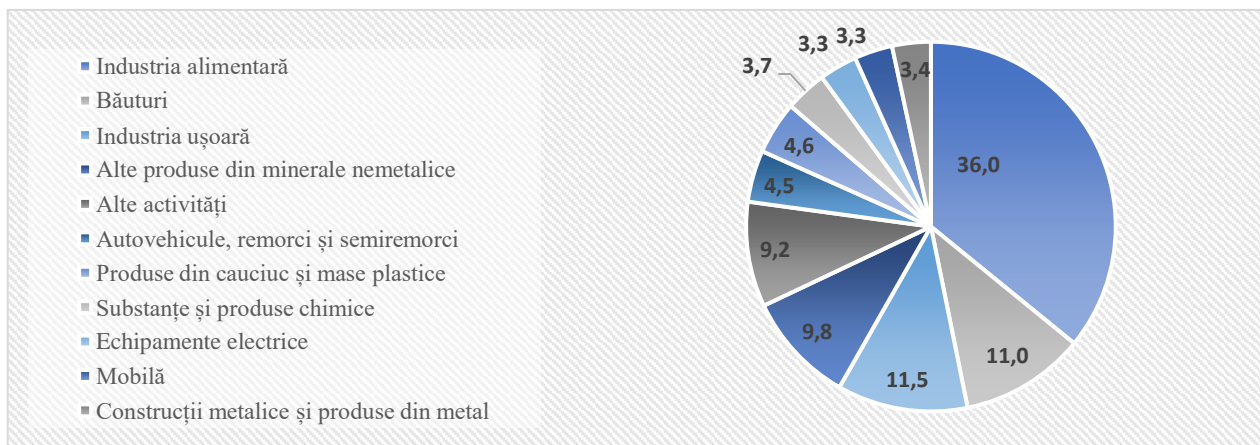
Figura 2.7. Ponderea industriei prelucrătoare în PIB în unele țări cu venitul mediu ridicat în anul 2022, %

Sursa: Banca Mondială

Sectorul productiv a evoluat neuniform pe parcursul ultimului deceniu în Republica Moldova, fiind influențat atât de factori interni, cât și externi. În perioada anilor 2011-2022 industria prelucrătoare a cumulat o creștere a producției de circa 55%, fiind afectată de trei episoade majore de criză economică – anul 2012, 2020 și 2022. Crizele financiare și ale datoriilor din țările europene, care au avut repercusiuni asupra cererii atât externe, cât și interne pentru produsele moldovenești, precum și condițiile meteorologice extrem de nefavorabile sunt principalii factori care au caracterizat anul 2012 și care au diminuat volumele de producție industrială și, implicit, exporturile. În următorii ani sectorul productiv a cunoscut o creștere relativ constantă, în medie de circa 5%, pentru ca în anul 2020 să intre pe o traiectorie descendentă (-7,1%), în contextul crizei pandemice și secetei severe. Anul 2021 a fost un an record pentru economia națională și pentru industria prelucrătoare inclusiv (+11,4%), iar în anul 2022, un nou val de crize economice și climatice au afectat evoluția sectorului industrial productiv (-4,5%), generate de războiul din țara vecină, nereușind să se revigoreze integral după criza pandemică.

Figura 2.8. Structura industriei prelucrătoare, media 2014-2022, %

Sursa: Biroul Național de Statistică, calculele MDED

În industria prelucrătoare activează peste 80% (84,7 mii) din salariații angajați în industrie și circa 14% din total economie, numărul salariaților majorându-se neesențial pe parcursul anilor 2015-2022 cu circa 9%. Mai mult de jumătate sunt concentrați în 3 ramuri economice: industria alimentară (24%), fabricarea articolelor de îmbrăcăminte (16%), fabricarea autovehiculelor, a remorcilor și semiremorcilor (13%). Se remarcă o majorare accentuată a numărului de salariați în aceste activități în anii 2017-2019, creștere datorată intensificării activităților economice ale investitorilor străini din cadrul Zonelor Economice Libere, unde în perioada vizată au continuat să se dezvolte și să se extindă proiectele investiționale în domeniul industriei constructoare de mașini ale unor companii străine cum sunt: Sumitomo, Draexlmaier, Coroplast.

Urmare a restricțiilor impuse în contextul pandemiei COVID-19, ce au condus la reducerea semnificativă a activității de producție, în special în ramurile exportatoare precum industria ușoară, constructoare de mașini, au avut loc disponibilizări ale salariaților. Astfel, în anul 2020 numărul salariaților din industria prelucrătoare s-a diminuat cu circa 5 mii persoane, tendință ce se menține și în anul 2022 (Figura 2.2).

Figura 2.9. Evoluția numărului de salariați în industria prelucrătoare

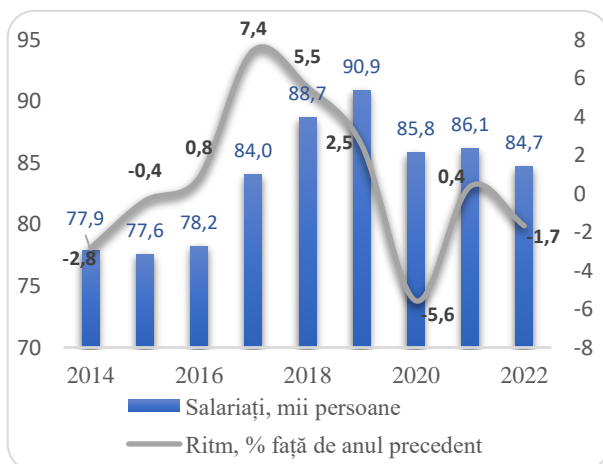
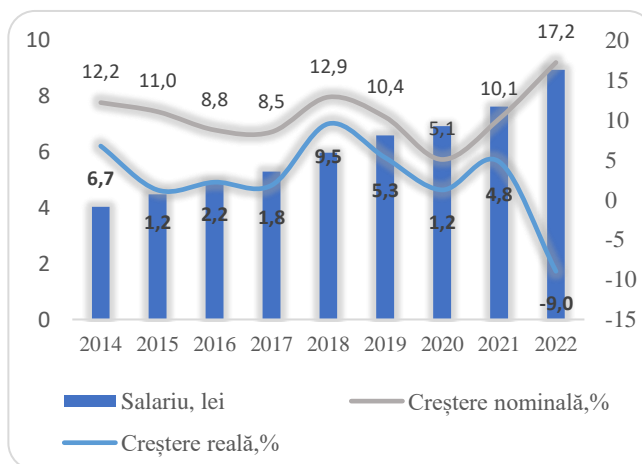

Figura 2.10. Evoluția salariului mediu lunar în industria prelucrătoare

Remunerarea muncii în industria prelucrătoare este cu 14% inferioară față de media pe economie. În anul 2022 salariul mediu acordat în industria productivă a fost de circa 8943 lei, comparativ cu 10447 lei în medie pe economie, acesta sporind cu numai 25% în termeni reali pe parcursul anilor 2014-2022. Salarii mai mari decât media pe industria prelucrătoare au fost oferite în activități precum: industria farmaceutică (de circa 1,9 ori decât media pe industria prelucrătoare), fabricarea calculatoarelor, produselor electronice și optice (+32,5%), fabricarea autovehiculelor, remorcilor și semiremorcilor (+28,1%), fabricarea altor produse din minerale nemetalice (+24,4%), fabricarea produselor textile (+12%), fabricarea de mașini, utilaje și echipamente (+11%) etc. Salarii sub media industriei prelucrătoare sunt acordate în sectoarele: prelucrarea lemnului și fabricarea produselor din lemn (74% față de media pe industria prelucrătoare), fabricarea articolelor de voiaj și marochinărie (77%), fabricarea de îmbrăcăminte (82%), fabricarea de mobilă (83%), repararea, întreținerea și instalarea mașinilor și echipamentelor (83%), industria construcțiilor metalice (91%) etc.

Fiind cel mai important factor de sporire a volumului producției, reducere a costurilor de producție și de creștere a rentabilității și competitivității produselor, productivitatea muncii a fost în creștere constantă dar lentă pe parcursul anilor 2014-2022 - de la 455 mii lei/salariat în anul 2014 până la 661 mii lei în anul 2022. Potrivit datelor pentru anul 2022, cea mai înaltă productivitate se atestă în sectoarele de producere a echipamentelor electrice, produselor din minerale nemetalice și în industria metalurgică, în timp ce în sectoare precum industria ușoară, fabricarea mobilei, prelucrarea lemnului și fabricarea produselor din lemn etc. productivitatea este cea mai redusă.

Industria alimentară reprezintă cea mai importantă ramură a industriei prelucrătoare, deținând 36% în valoarea producției totale și contribuind cu 28% la valoarea adăugată brută creată în industria prelucrătoare. În perioada 2011-2022 industria alimentară a sporit cu o rată medie de circa 4,7%, factorul de bază care a influențat evoluția acesteia fiind situația în sectorul agricol, determinată aproape în totalitate de condițiile climatice. Doar 24% din producția industriei alimentare este livrată pe piața externă, principalul impediment fiind competitivitatea scăzută a produselor moldovenești cauzată de utilaje de producție și standarde de calitate depășite.

Aproape un sfert din producția industriei alimentară este generată de *industria cărnii*, care a cumulat o creștere de circa 1,9 ori în perioada 2011-2022. În general, industria cărnii este puternic influențată de situația pe piața locală, determinată de subdezvoltarea sectorului zootehnic, iar concentrarea sporită a sectorului în gospodăriile individuale ale populației, productivitatea scăzută și subdezvoltarea activităților de antreprenariat reprezintă principalele impedimente în dezvoltarea sectorului. Deținând o pondere de 15% în valoarea producției industriei alimentară, subramura de *prelucrare și conservare a fructelor și legumelor* a crescut de 2,4 ori în perioada menționată. A înregistrat o creștere cu 31% subramura de *fabricare a produselor de brutărie și făinoase*, căreia îi revin 14,9%. Producția de *uleiuri vegetale* a crescut cu 39% în anii 2011-2022, creștere ce a fost influențată în mare parte de anul 2022, atunci când această subramură a industriei a înregistrat o creștere de 3 ori, determinată pe de o parte de majorarea capacităților de producție ca rezultat al

investițiilor realizate în sector, iar pe de altă parte de valorificarea oportunităților privind importul de materie primă din Ucraina la un preț mai redus decât pe piața locală.

Industria produselor lactate (13% din total) și a *zahărului* (7%) sunt subramurile industriei alimentare care au regresat în ultimul deceniu. La fel ca în cazul industriei cărnii, materia primă autohtonă insuficientă legată de situația nefavorabilă din sectorul zootehnic, care reduce oferta de pe piața internă, este principalul factor care a contribuit la stagnarea industriei lactatelor: efectivul de vaci și producția de lapte scade constant de la an la an (Figura 2.4), fapt ce determină producătorii industriali să-și acopere necesarul de materie primă din import. Situație similară se atestă și în industria zahărului: suprafețele însămânțate și producția de sfeclă de zahăr se mențin în descreștere continuă (Figura 2.5).

Figura 2.11. Evoluția efectivului de vaci și a producției de lapte în anii 2011-2022

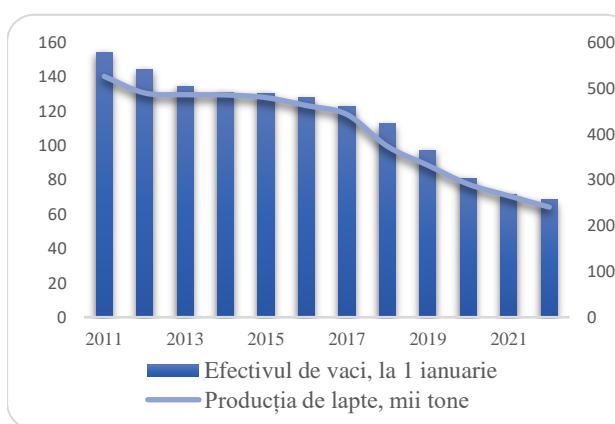
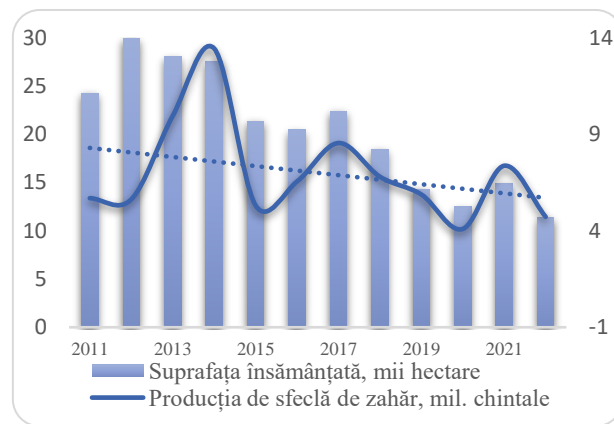

Figura 2.12. Evoluția suprafețelor însămânțate și a producției de sfeclă de zahăr în anii 2011-2022

Sursă: Biroul Național de Statistică

Industria ușoară deține 11,5% în valoarea producției industriei manufacturiere, 80% din producție fiind orientată spre export. Industria ușoară este reprezentată de trei subramuri majore: fabricarea produselor textile (47%), fabricarea articolelor de îmbrăcăminte (46%) și producția de încălțăminte articole de voiaj și marochinărie (8%), toate sectoarele fiind în creștere în perioada analizată. Sectorul industriei ușoare are peste 20 mii de angajați salariați, ceea ce reprezintă 3,3% din întreaga economie și 24,3% din industria prelucrătoare. Salariile achitate în industria ușoară nu sunt competitive (7850 lei în medie în anul 2022), fiind cu 25% inferioare salariului mediu pe economie și cu 12% comparativ cu salariul acordat în industria prelucrătoare.

Majoritatea producătorilor din industria ușoară activează în regim de perfecționare activă (lohn), care combină importul de materii prime și exportul de produse finite și forță de muncă, asigurând utilizarea capacităților de producție și creșterea ocupării forței de muncă. Deși acest sistem permite crearea locurilor de muncă, generează impedimente în dezvoltarea companiilor locale, fiindcă valoarea adăugată obținută este redusă. O asemenea activitate economică nu creează un avantaj durabil economiei, deoarece nu este însoțită de un transfer tehnologic. Dimpotrivă, locurile de muncă create prin afaceri în regim de lohn sunt deosebit de precare, deoarece pot fi transferate oricând rapid

și simplu în altă țară. Totuși, în pofida acestor dezavantaje, existența sistemului de lohn în Moldova a făcut posibilă supraviețuirea unor companii sau chiar industrii, care altfel ar fi fost în insolvență.

Figura 2.13. Evoluția indicilor producției în ramurile industriei ușoare, % față de anul precedent

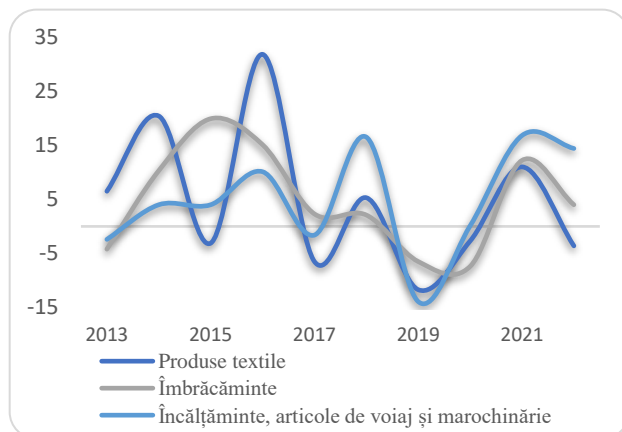
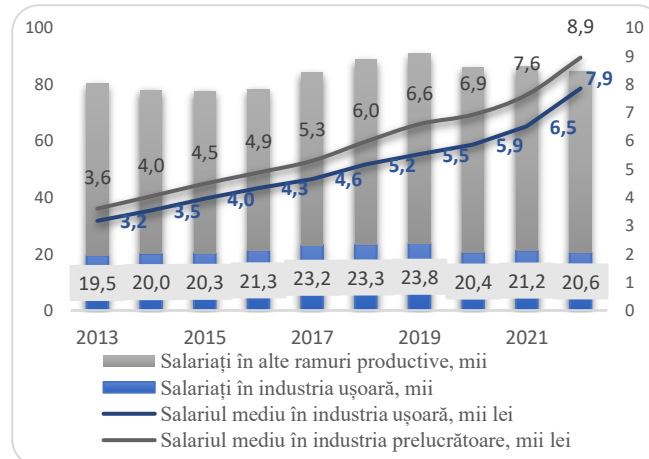

Figura 2.14. Evoluția indicatorilor remunerării muncii și angajării în industria ușoară în anii 2013-2022

Sursa: Biroul Național de Statistică, calculele MDED

Produsele din minerale nemetalice reprezintă circa 10% din industria prelucrătoare, printre care se regăsesc preponderent: sticlă și articole din sticlă, ciment, var și ipsos și articole din acestea. Circa 80% din materialele de construcții autohtone sunt destinate pieței interne, unele subramuri producând aproape integral pentru uz intern: fabricarea articolelor din beton, ciment și ipsos și tăierea, fasonarea și finisarea pietrei. Doar producerea sticlei și a articolelor din sticlă este orientată preponderent (peste 60%) pe piața externă. În perioada 2011-2022 această ramură a industriei prelucrătoare a cumulat o creștere modestă – de 45%, variind destul de mult de la an la an. În aceste sectoare activează 7,1% din întreprinderile industriei prelucrătoare, constituite în proporție de 98% din întreprinderi mici și mijlocii, în care sunt angajați 5% din salariați, iar salariul mediu este cu 24% mai mare decât salariul mediu în industria prelucrătoare. Dezvoltarea industriei materialelor de construcții este o prioritate actuală pentru Republica Moldova, întrucât ar preceda punerea în aplicare a planului de reconstrucție a Ucrainei, în special a etapei a doua de implementare a planului – ”Reconstrucția rapidă a Ucrainei”, care va fi lansată de îndată ce se va încheia războiul.

Produse din cauciuc și mase plastice reprezintă 4,6% din valoarea producției manufacturiere, acest sector înregistrând o creștere cumulativă de circa 1,6 ori în perioada analizată. Similar sectorului de producere a materialelor de construcții, în acest sector activează 7,5% din întreprinderile industriei prelucrătoare, constituite în proporție de 98% din întreprinderi mici și mijlocii, în care sunt angajați 4% din salariați, iar salariul mediu este cu 9% mai redus decât salariul mediu în industria prelucrătoare.

Fabricarea mobilei este ramura care și-a sporit producția semnificativ în perioada 2014-2022 - de circa 2 ori, fiind dependentă în mare măsură de situația economică pe piața internă. Cea

mai mare creștere a producției de mobilă (+1,7 ori) a fost înregistrată în anul 2021 și este explicată de creșterea economică record, relansarea consumului privat după pandemie și conjunctura externă favorabilă, iar în anul 2022, în contextul crizelor multiple, care au provocat întreruperea/stoparea lanțurilor logistice, majorarea prețurilor materiilor prime, diminuarea cererii, această ramură a descrescut cu 30%. Din numărul total de întreprinderi ce activează în industria prelucrătoare, circa 11% se regăsesc în ramura de producere a mobilei, în care sunt angajați 5% din salariați, ce câștigă un salariu mediu de 7380 lei (cu 18% inferioare salariului mediu acordat în industria prelucrătoare).

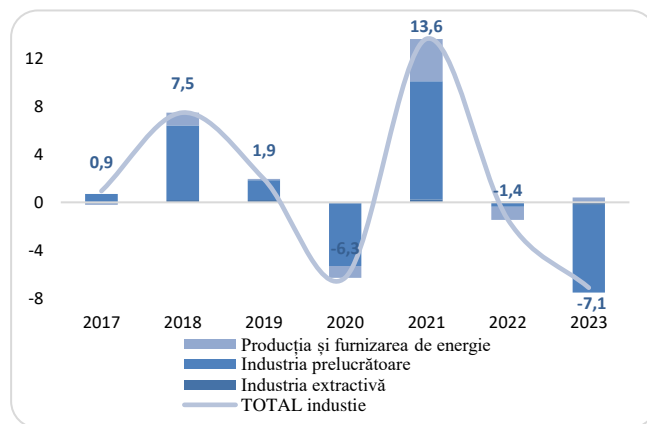
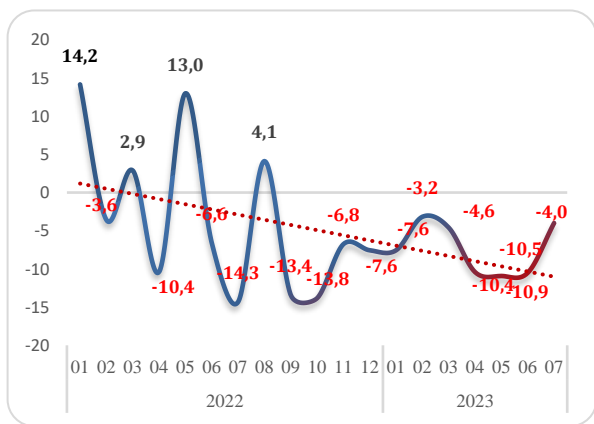
Devenită între timp una din cele mai importante ramuri industriale ale țării, industria auto din Moldova produce astăzi predominant pentru export. Industria componentelor auto, în special fabricarea de piese pentru autovehicule și motoare, a fost în trendul celor mai progresive ramuri industriale care au determinat creșterea sectorului industrial din 2015 până în 2019, perioadă în care această ramură a crescut de 4 ori. Drept urmare, ponderea acestui sector în industria moldovenească a crescut de la 0,3% la 6,9%. Ramura respectivă s-a consolidat preponderent datorită dezvoltării proiectelor investitorilor străini inițiate în cadrul ZEL în toate regiunile de dezvoltare ale Republicii Moldova. Totuși, începând cu anul 2020, industria producătoare de componente auto a intrat pe o traiectorie constant descendentă, fiind puternic influențată de criza pandemică, iar în anul 2021 nu a reușit să se revigoreze după efectele pandemiei. Declanșarea războiului din Ucraina în anul 2022 a complicat și mai mult situația ramurilor din acest domeniu, provocând întreruperea/stoparea lanțurilor logistice, majorarea prețurilor materiilor prime, diminuarea cererii externe etc.

2.2 Situația curentă în sectorul industrial: crizele suprapuse și problemele structurale.

Efectele crizei energetice, situația economică complicată din regiune, diminuarea cererii externe și interne continuă să creeze dificultăți companiilor industriale și mențin în declin sectorul industrial în anul 2023. Astfel, în lunile ianuarie-iulie 2023 a fost înregistrată o descreștere cu 7,1% a producției industriale, inclusiv în luna iulie cu 4%. Industria prelucrătoare este cea mai afectată ramură a sectorului industrial, care s-a diminuat cu 9,1% în ianuarie-iulie, influențând cu 7,3 p.p. rezultatul sectorului industrial.

Figura 2.15. Evoluția lunară a sectorului industrial în anii 2022-2023, %

Figura 2.16. Evoluția sectorului industrial în lunile ianuarie-iulie, anii 2017-2023, %

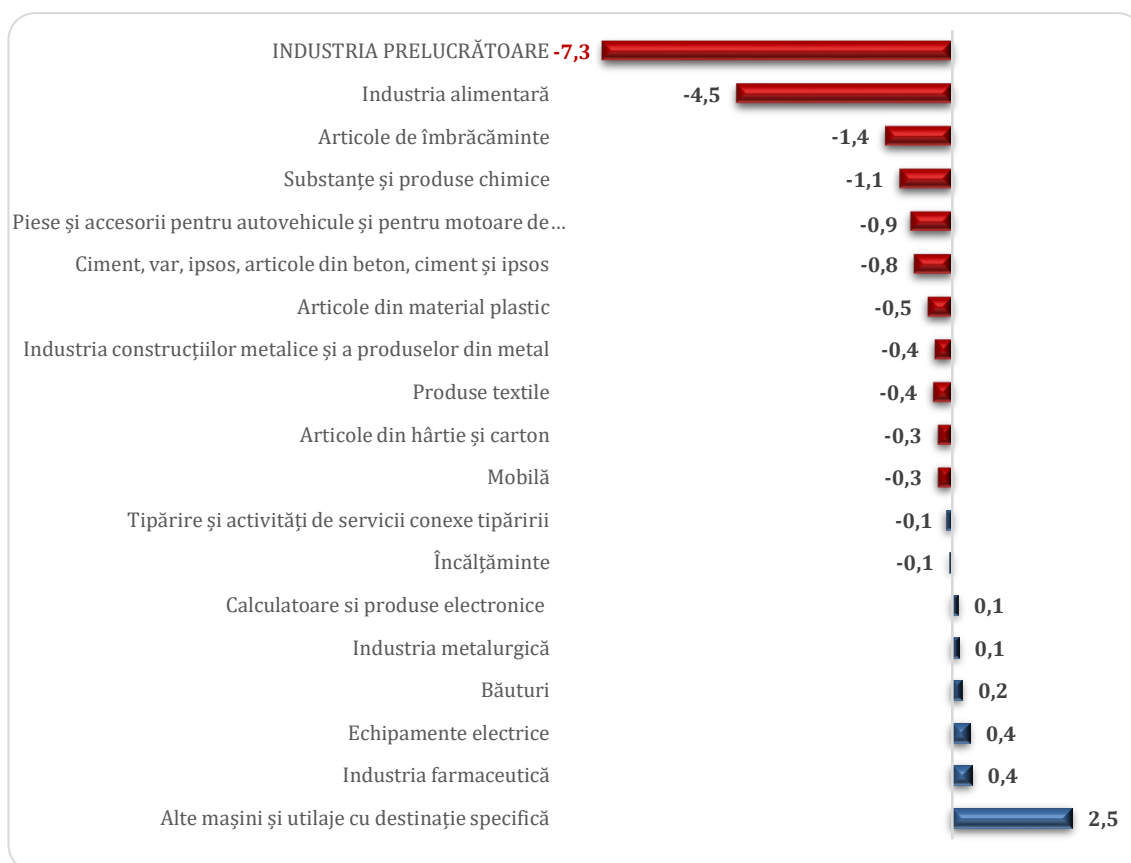
Sursa: Biroul Național de Statistică

Industria alimentară a intrat în declin spre sfârșitul anului precedent, menținându-se pe o traiectorie negativă în cele șapte luni ale acestui an (-21%). Anul agricol neproductiv 2022, afectat de seceta severă, reprezintă principalul factor care a diminuat rezultatul industriei alimentare. Diminuarea cererii pentru produsele industriei textile a generat descreșterea producției în subramura de fabricare a *articolelor de îmbrăcăminte* (-16%) și a *produselor textile* (-9%). Totodată, ramura de *producere a mobilei* se menține în declin (-13%), fiind puternic influențată de micșorarea cererii interne și externe, precum și de costurile înalte de producere.

Printre alte ramuri importante ale industriei prelucrătoare care au contribuit negativ la evoluția sectorului industrial în ianuarie-iulie 2023 se evidențiază (Figura 4.3):

- fabricarea substanțelor și a produselor chimice (-41%)
- fabricarea altor produse din minerale nemetalice (ciment, var, ipsos, articole din beton, ciment și ipsos) (-11%)
- fabricarea articolelor din material plastic (-15%)
- industria construcțiilor metalice și a produselor din metal (-11%)
- fabricarea hârtiei și a produselor din hârtie (-16%)
- tipărire și activități de servicii conexe tipăririi (-26%)
- fabricarea încălțămintei (-6%).

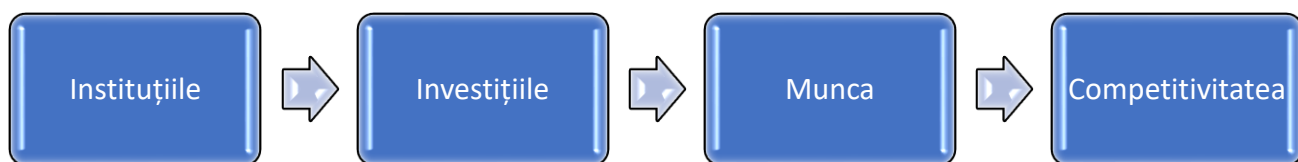
Figura 2.17. Contribuția principalelor subramuri ale industriei prelucrătoare la rezultatul sectorului industrial în lunile ianuarie-iulie, 2023 (%)

Sursa: Biroul Național de Statistică

Totodată, se atestă unele semnale pozitive - industria de fabricare a mașinilor, utilajelor și echipamentelor, a produselor farmaceutice, băuturilor, echipamentelor electrice reprezintă acele subramuri ale industriei prelucrătoare care au avansat în acest an, influențând pozitiv sectorul (+3,5 p.p.). Printre alte sectoare industriale care au fost în creștere, dar au influențat mai puțin pozitiv evoluția industriei prelucrătoare se enumeră industria metalurgică (+30%) și fabricarea de echipamente de măsură, verificare, control și navigație (+11%). Totuși, aceste evoluții nu au fost suficiente pentru a compensa descreșterile din alte subramuri industriale.

Diminuarea cererii externe din partea țărilor partenere ale Republicii Moldova, scăderea cererii interne în contextul reducerii veniturilor disponibile ale populației, perturbarea lanțurilor de producție și de aprovizionare cu materie primă în contextul conflictului armat din Ucraina, reducerea producției agricole vegetale ca impact al secetei severe din anul 2022 sunt factorii de bază care continuă să influențeze negativ evoluția industriei prelucrătoare. Totodată, factorii conjuncturali determinați de crizele suprapuse sunt alimentați de o serie de probleme structurale ale industriei prelucrătoare din Republica Moldova, care conduc la contracția industriei și a economiei în ansamblu, implicit:

Instituțiile reprezintă o problemă complexă pentru sectorul industrial al Republicii Moldova și conține mai multe dimensiuni. Cadrul normativ și regulator care definește mediul de afaceri autohton necesită o actualizare substanțială, inclusiv din perspectiva transpunerii *aquis*-ului UE și modernizării instituționale asociate procesului de integrare europeană. De asemenea, infrastructura calității și diferitele sale componente sunt cruciale pentru producția industrială autohtonă, în contextul în care standardele de calitate europene nu sunt implementate plenitudinar în Republica Moldova, drept pentru care barierele non-tarifare (*NTB*) obstrucționează exporturile produselor industriale autohtone pe piața UE. Guvernanța la nivelul întreprinderilor, ca parte a unei abordări instituționale complexe, rămâne în continuare o problemă pentru majoritatea companiilor din industria prelucrătoare. Nu există suficientă expertiză la nivelul managementului mediu de administrare și resetare a proceselor operaționale, a managementului calității sau de marketing în condițiile conectării la piața unică a UE.

Investițiile în industrie sunt în descreștere. Astfel, în perioada 2018-2022 investițiile în sectorul industrial s-au diminuat cu 22%, fiind determinate de descreșterea investițiilor în industria prelucrătoare (-14%), în sectorul energetic (-41%) și în sectorul de alimentare cu apă; canalizare, gestionarea deșeurilor și activități de decontaminare (-59%). Doar în industria extractivă s-a înregistrat o creștere semnificativă (+20,3%). Investițiile în sectorul industrial au fost puternic afectate de incertitudinile create de criza pandemică din anul 2020 și criza economică din anul 2022, ani în care acestea au descrescut cu 20% și 32%, respectiv. În consecință, ponderea investițiilor în industrie în totalul investițiilor în active imobilizate a scăzut de la 21% în 2017 la 13% în anul 2022.

Totodată, în anii 2018-2022 investițiile în industria prelucrătoare s-au diminuat cu 27,2%, și, ca rezultat, ponderea acestora în volumul total al investițiilor s-a micșorat de la 13,3% în 2017 până la 9,7% în 2022 (Figura 3.1, Figura 3.2).

Figura 2.18. Contribuția activităților economice la dinamica totală a investițiilor în active imobilizate în anul 2022, p.p.

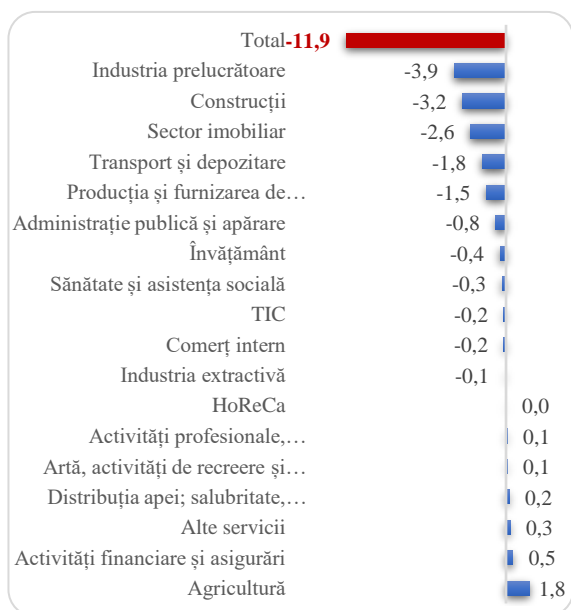
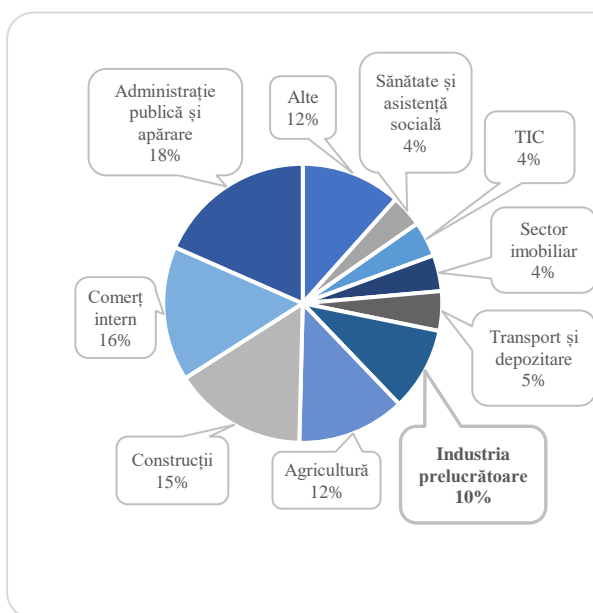

Figura 2.19. Structura investițiilor în active imobilizate pe activități economice în anul 2022, mil. lei

Sursa: Biroul Național de Statistică, calculele MDED

Aproximativ 59% din volumul total al investițiilor în sectorul industriei prelucrătoare au fost direcționate în 3 activități: industria alimentară (30,9%), fabricarea altor produse din minerale nemetalice (14,3%) și fabricarea băuturilor (13,2%) (Figura 3.3). Totodată, pe parcursul ultimilor 5 ani (2018-2022) volumul real al investițiilor în aceste 3 activități s-a diminuat: în industria alimentară - cu 11,9%, în fabricarea băuturilor - cu 13,8%, în fabricarea altor produse din minerale nemetalice - cu 53,3% (Figura 3.4).

Figura 2.20. Dinamica volumului investițiilor în active imobilizate în industria prelucrătoare, mil. Lei

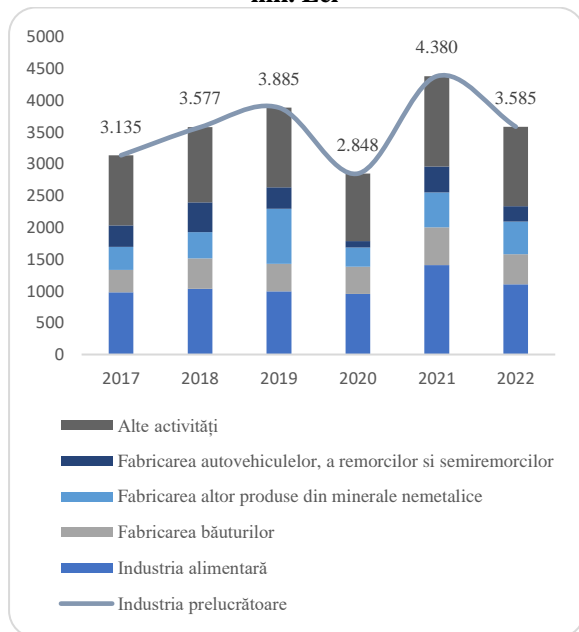

Figura 2.21. Dinamica investițiilor în active imobilizate în 2022 față de 2017, %

Sursa: Biroul Național de Statistică, calculele MDED

De asemenea, ponderea creditelor acordate industriei prelucrătoare în portofoliul total al creditelor acordate persoanelor juridice a fost în diminuare în ultimii 5 ani de la 23% la sfârșitul anului 2017 până la 18% la sfârșitul anului 2022, acestea sporind cu numai 25%, spre deosebire de majorarea accentuată a creditelor acordate altor sectoare economice, în special comerțului (+43%) și mediului financiar nebanca (+1,9 ori) (Figura 3.6).

Figura 2.22. Soldul portofoliului de credite acordate persoanelor juridice la sfârșitul anului, mil. lei

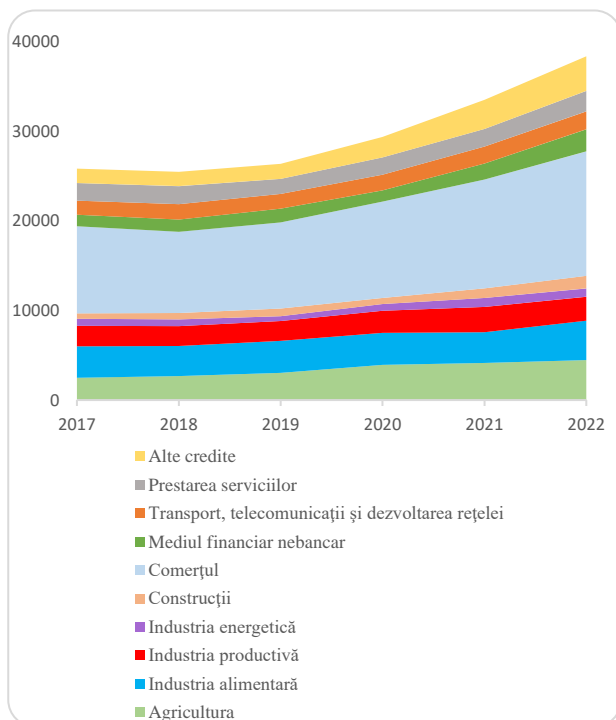
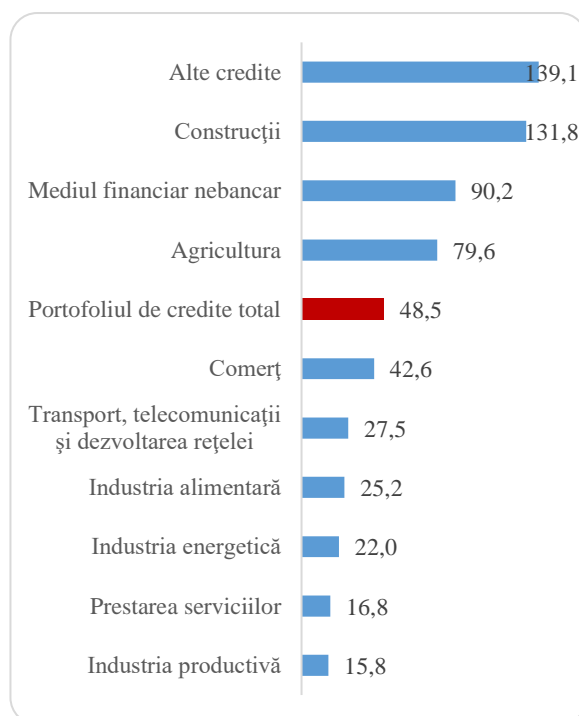

Figura 2.23. Dinamica portofoliului de credite acordate persoanelor juridice la sfârșitul anului 2022 față de sfârșitul anului 2017, %

Sursa: Biroul Național de Statistică, calculele MDED

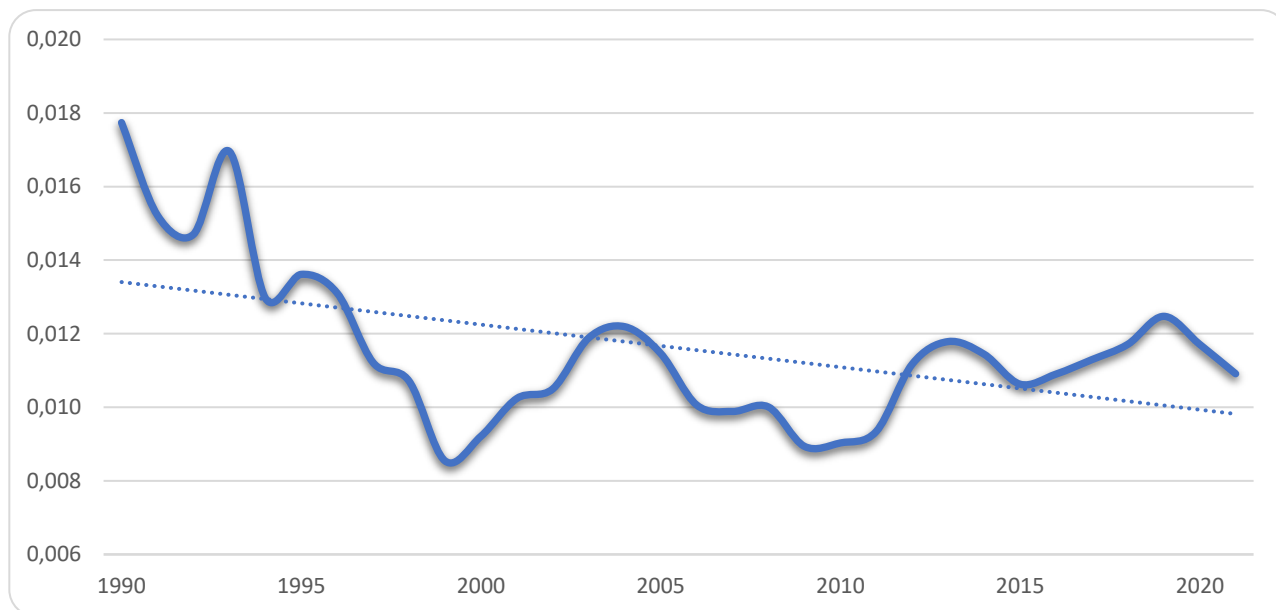
Munca. Deficitul forței de muncă, calificată și necalificată, reprezintă o problemă structurală a economiei Republicii Moldova, în particular o problemă pentru industria autohtonă. Deși numărul total de salariați din industrie a crescut cu cca 5% în ultimul deceniu, aceasta s-a datorat dezvoltării unor sectoare industriale cu utilizare intensivă a forței de muncă, în timp ce numărul de salariați a scăzut puternic în industrii precum: industria de fabricare a echipamentelor electrice (-68% față de 2014), sectorul energetic (-14%), industria încălțăminte și a articolelor din piele (-26%), repararea și instalarea de mașini (-44%), fabricarea băuturilor (-9%), fabricarea produselor electronice (-39%), industria metalurgică (-74%) etc. Această scădere se explică prin închiderea companiilor în contextul diferitelor crize (financiar-bancară, pandemie, războiul din țara vecină etc.), retragerea investitorilor străini de pe piața moldovenească, precum și datorită implementării noilor tehnologii.

Conform Raportului – Prognoza pieței muncii pentru anul 2023 din perspectiva angajatorilor – , elaborat de către Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă (ANOFM), se atestă o creștere dublă în anul 2022, comparativ cu 2021, al agenților economici, care au invocat lipsa personalului calificat și numărul redus de personal ca unul din principalele motive a neocupării locurilor vacante și necompletării statelor de personal. Industria prelucrătoare este al 2-ea cel mai afectat sector de deficitul de forță de muncă (14%), după comerțul cu ridicata și amănuntul, în timp ce tendințele cu privire la deficitul forței de muncă sunt anticipate de către angajatori și pentru anul 2023.

Competitivitatea. Gradul de competitivitate industrială a Moldovei este redus, în ultimii 30 de ani având o tendință evidentă de diminuare. Indicele competitivității industriale a scăzut puternic în

primii 10 ani de la declararea independenței, iar începând cu anii `2000 până în prezent s-a menținut la un nivel relativ stabil cuprins între 0,011-0,012, nereușind să atingă nivelul anului 1990 (0,018) (Figura 1.8). Potrivit celor mai recente date disponibile, în anul 2021 Indicele competitivității industriale calculat de Organizația Națiunilor Unite pentru Dezvoltare Industrială (UNIDO) a constituit 0,011 pentru Republica Moldova, fiind mult mai redus comparativ cu nivelul mediu global (0,061). Astfel, Moldova se plasează pe locul 104 din 153 țări și se regăsește în quintila țărilor cu nivelul de dezvoltare a industriei mediu-redus (Tabelul 1.2.), alături de Armenia (93), Georgia (95), Senegal (102), Namibia (103), Liban (105), Azerbaidjan (106), Jamaica (107) și Albania (112).

Figura 2.24. Dinamica Indicelui competitivității industriale pentru Republica Moldova

Sursa: UNIDO, <https://stat.unido.org>

Exporturile industriale ale Republicii Moldova constau în mare măsură din produse industriale netehnologizate. Un aspect important al indicelui competitivității industriale este structura tehnologică a producției industriale și a exportului acesteia: potrivit datelor UNIDO, în structura tehnologică a exportului industrial al Moldovei producția netehnologizată are cea mai mare pondere – 39%, în timp ce bunurile cu un grad înalt de tehnologizare au o pondere de doar 3%. Asemenea situație se observă în majoritatea țărilor din quintila nivelului mediu redus de dezvoltare a industriei, în timp ce în țările din quintila nivelului ridicat ponderea producției netehnologizate este mult mai mică, iar cea a bunurilor cu un grad înalt de tehnologizare – mai mare. Creșterea competențelor profesionale, atragerea investițiilor străine și infrastructura dezvoltată sunt cei mai importanți factori de creștere a gradului de competitivitate industrială a țării.

Tabelul 2.1. Indicele competitivității industriale (CIP) și structura tehnologică a exportului producției industriale pentru unele țări, anul 2021

Quintile după nivelul de dezvoltare a industriei	Țări	CIP		Structura tehnologică a exportului			
		Scorul	Rating	Bunuri bazate pe resurse	Gradul de tehnologizare		
					scăzut	mediu	înalt
Ridicat	Germania	0.404	1	12.2	13.9	52.7	21.2
	Polonia	0.141	23	18.6	28	44.6	8.8
	Turcia	0.122	27	18.7	39.7	37.5	4.1
Mediu ridicat	Federația Rusă	0.094	34	59.7	10.3	26.2	3.8
	România	0.090	36	17.2	21	53.3	8.6
	Belarus	0.047	53	35.4	28.3	30.6	5.7
	Bulgaria	0.047	54	27.1	23.5	36.9	12.5
	Serbia	0.041	60	31.7	23.8	35.9	8.5
Mediu	Kazakhstan	0.035	67	49.9	11.5	22.1	16.6
	Bosnia și Herțegovina	0.025	77	26.5	44.5	22.9	6.1
Mediu redus	Armenia	0.014	93	75.2	8.6	14.1	2
	Georgia	0.014	95	63.3	7.8	27.5	1.4
	Moldova	0.011	104	38.8	25.1	33.4	2.7
	Azerbaijan	0.011	106	50.1	9.8	38.6	1.5
	Albania	0.009	112	19.3	72.3	6.1	2.3
Redus	Tajikistan	0.006	124	80.7	15.9	3.2	0.2
	Munte negru	0.005	128	61.7	9.1	16	13.2

Sursa: UNIDO, <https://stat.unido.org>

Realitățile din industria autohtonă, implicit problemele structurale asociate sectorului industrial și presiunea asupra producției industriale, sunt cauzate parțial de lipsa unor intervenții publice focusate, implicit de lipsa unui document de planificare strategică în domeniul dezvoltării industriei Republicii Moldova, în timp ce creșterea economică sustenabilă este dificilă în lipsa dezvoltării industriei prelucrătoare. Rapoartele periodice ale Organizației Națiunilor Unite pentru Dezvoltare Industrială (UNIDO), implicit *Raportul de Dezvoltarea Industrială pentru anul 2022: Viitorul industrializării în lumea post-pandemică*, denotă faptul că, industria prelucrătoare devine critică pentru recuperarea post-pandemică și reziliența socioeconomică la nivel global.

III. OBIECTIVELE GENERALE

Scopul Programului este accelerarea tranziției verzi și digitale a industriei din Republica Moldova și dezvoltarea unui sector industrial rezilient și competitiv, integrat în piața unică europeană.

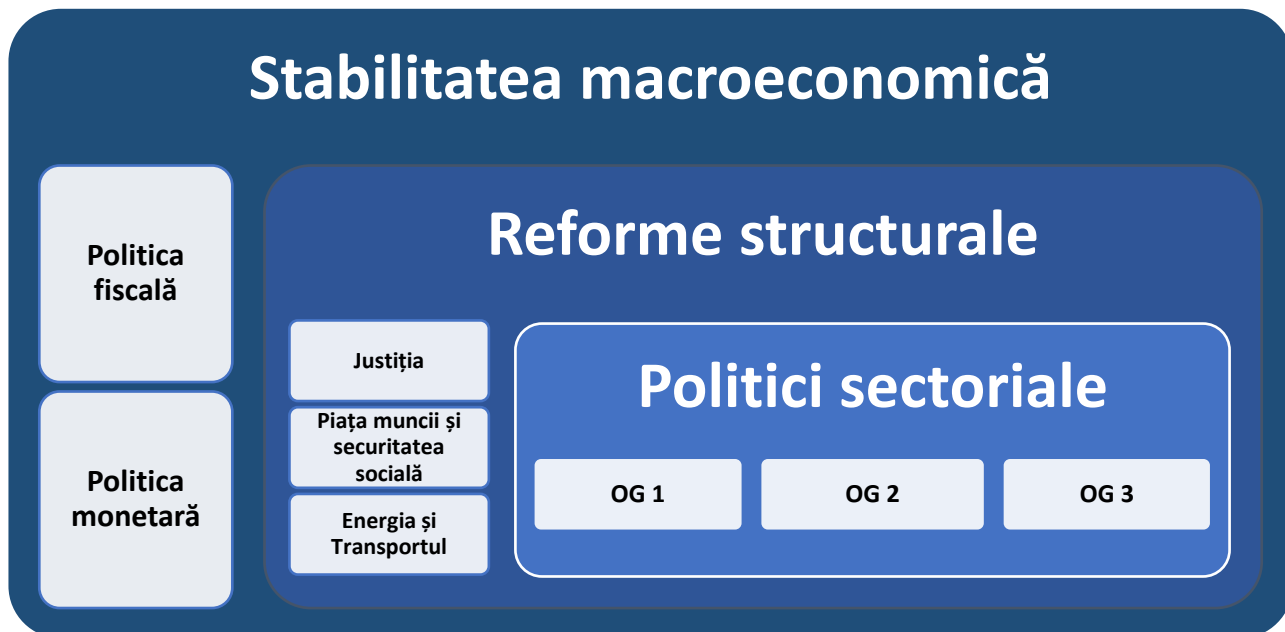
Obiective Generale (OG). Pentru realizarea scopului Programului, sunt identificate trei Obiective Generale (priorități strategice), implicit:

OG 1	• Îmbunătățirea guvernancei și modernizarea instituțională
OG 2	• Mobilizarea capitalului și forței de muncă
OG 3	• Stimularea productivității și tranziției la economia verde

Teoriile contemporane ale industrializării și experiența industrializării economiilor emergente din ultima jumătate de secol, denotă faptul că, politicile de industrializare eficiente, care să permită realizarea scopului setat în Program, trebuie să conțină combinația dintre: intervențiile „orizontale”, care abordează dezechilibrele macroeconomice și reformele structurale și; intervențiile „verticale”, care presupun acțiuni și mecanisme proprii politicii industriale.

În această ordine de idei, cadrul de politici care să asigure realizarea scopului Programului, în noul context al crizelor suprapuse și accelerării procesului de integrare europeană, trebuie să fie unul complex și structurat pe trei niveluri:

Figura 3.1. Politici structurate pe trei niveluri

Sursa: elaborat de autor (MDED).

Programul conține intervenții sectoriale/verticale din nivelul al treilea de politici – sintetizate în OG și definite în Obiectivele Specifice (OS) – , dar pornește de la premisa că, redresarea dezechilibrelor macroeconomice existente, implicit presiunea inflaționistă și deficitele gemene (bugetar și de cont curent), sau reformele structurale, implicit reforma justiției și a pieței forței de muncă, sunt definatorii pentru industrializarea Republicii Moldova.

Programul de dezvoltare a industriei este focusat pe **trei priorități tematice**:

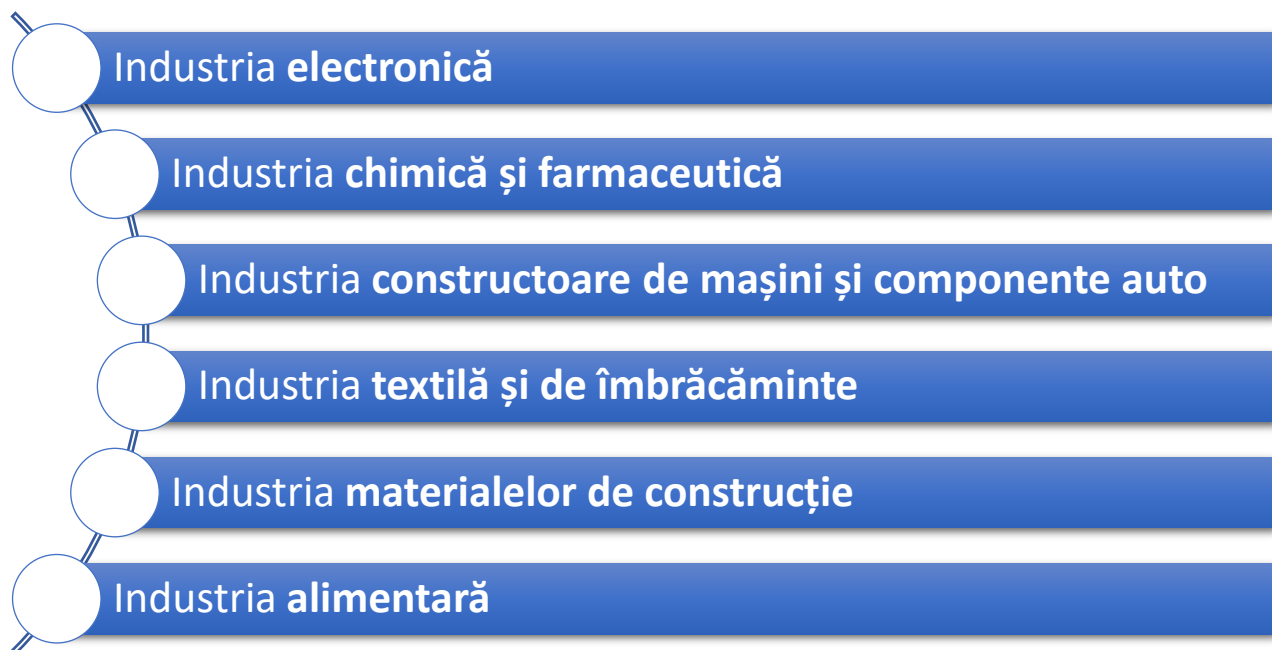
Figura 3.2. Prioritățile tematice ale programului național de dezvoltare industrială.

Sursa: elaborat în conformitate cu realitățile/interesele naționale.

De asemenea, Programul și intervențiile publice conexe sunt focusate pe **șase priorități sectoriale**:

Figura 3.3. Prioritățile sectoriale ale programului național de dezvoltare industrială.

Sursa: elaborat în conformitate cu realitățile/interesele naționale.

Dezvoltarea producției locale reprezintă dimensiunea trans-sectorială, drept pentru care intervențiile și acțiunile stimulatorii pentru dezvoltarea producției locale nu se vor limita la cele șase sectoare identificate drept prioritare.

IV. OBIECTIVELE SPECIFICE

Politicile și intervențiile Programului, sintetizate în OG și definite în OS, sunt fundamentate pe funcția neoclasică a producției – $Y = AF(K, L)$ – și completate cu asumptii proprii modelelor endogene și teoriilor contemporane ale creșterii. Astfel, OG 2 conține intervenții care consideră producția industrială totală (Y_t) în funcție de stocurile curente de capital (K_t) și forță de muncă (L_t), în timp ce OG 1 și OG 3 extind spectrul de intervenții, în conformitate cu noile modele ale creșterii care consideră capitalul uman (H_t) și susțin că progresul tehnologic/productivitatea totală a factorilor (A_t) sunt endogene și pot constitui obiectul politicilor publice sau în conformitate cu asumptiile care argumentează importanța instituțiilor și aspectelor de mediu în creșterea sustenabilă.

Programul conține 6 *Obiective Specifice*, câte două pentru fiecare dintre Obiectivele Generale, după cum urmează:

- **Obiectivul General 1. Consolidarea guvernantei și modernizarea instituțională.**
 - *Obiectivul Specific 1.1. Consolidarea cadrului normativ și eficientizarea guvernantei.*
 - *Obiectivul Specific 1.2. Dezvoltarea platformelor investiționale și infrastructurii de afaceri.*
- **Obiectivul General 2. Mobilizarea capitalului și forței de muncă.**
 - *Obiectivul Specific 2.1. Stimularea investițiilor în industria prelucrătoare.*
 - *Obiectivul Specific 2.2. Facilitarea accesului la forța de muncă calificată.*
- **Obiectivul General 3. Stimularea productivității și tranziției la economia verde.**
 - *Obiectivul Specific 3.1. Creșterea inovării și competitivității industriei prelucrătoare.*
 - *Obiectivul Specific 3.2. Facilitarea tranziției la economia verde.*

Direcțiile strategice proprii fiecărui Obiectiv General este exprimată prin rațiunea intervențiilor Obiectivelor Specifice, în conformitate cu sinteza formulată infra.

Obiectivul Specific 1.1. Consolidarea cadrului normativ și eficientizarea guvernantei

Rațiunea intervenției. Instituțiile sunt considerate fundamentale în teoriile contemporane ale creșterii¹, drept pentru care politicile și măsurile aferente îmbunătățirii guvernantei și modernizării instituționale se conțin în OG 1. De asemenea, ODD 16 conține angajamentul internațional de *creare a unor instituții eficiente, responsabile și incluzive la toate nivelurile*. Determinismul instituțional care se articulează în macroeconomia contemporană converge în Republica Moldova cu modernizarea instituțională conexă procesului de integrare europeană, implicit cu angajamentele de transpunere a *aquis*-ului Uniunii Europene (UE) în cadrul normativ național. Totodată, instituțiile reprezintă o categorie complexă în teoriile creșterii economice – *regulile jocului într-o societate sau constrângerile create de om pentru a da formă interacțiunii umane* –, în timp ce cadrul normativ și modernizarea instituțională asociate procesului de integrare europeană reprezintă un proces complex de reforme care depășesc obiectivele unui singur document de politici. Indicatorii internaționali relevanți – Indicatori Globali ai Guvernantei (*Worldwide Governance Indicators*) –, de asemenea reprezintă agregarea unui număr tot mai mare de indicatori care măsoară diferitele elemente ale guvernantei.

Politicile și măsurile aferente *Obiectivului Specific 1.1.* sunt concepute, în acest context, pornind de la distincția dintre diferitele instituții realizată în cadrul teoriilor creșterii economice, sunt raportate la distincția sectorială a *aquis*-ului UE și vor fi măsurate prin indicatorul – Calitatea Reglementărilor (*Regulatory Quality*) –, care măsoară capacitatea guvernului de a formula și implementa politici și reglementări pentru dezvoltarea sectorului privat în cadrul Indicatorilor Globali ai Guvernantei, prin Indexul Infrastructurii Calității pentru Dezvoltare Sustenabilă (QI4SD), precum și prin progresele constatate în Rapoartele anuale ale Comisiei Europene privind pachetul pentru extinderea UE. Direcțiile prioritare și acțiunile conexe vizează trei dimensiuni:

Modificarea cadrului normativ relevant dezvoltării sectorului industrial.

Intervențiile vizează transpunerea *aquis*-ului UE, implicit Directive și Regulamente aferente Capitolelor de negociere nr. 8 și nr. 20. Cadrul normativ, instituțiile și guvernanta sunt definitorii pentru dezvoltarea economică a Republicii Moldova, implicit pentru modernizarea mediului de afaceri național în contextul integrării europene. Modificările normative vizate nu acoperă, totuși, întregul proces de transpunere a *aquis*-ului UE și/sau totalitatea (de)reglementărilor mediului de afaceri. Programul țintește doar legile și normele speciale, relevante pentru sectoarele industriale, preponderent măsuri îndreptate spre raționalizarea activității platformelor investiționale din Republica Moldova din perspectiva reglementării, implicit modificări la cadrul normativ care reglementează activitatea zonelor economice libere (ZEL), parcurilor industriale (PI) și platformelor industriale multifuncționale (PIM).

Consolidarea infrastructurii calității în industria prelucrătoare.

¹ Acemoglu D., Robinson J. (2018). *De ce eșuează națiunile. Originile puterii, ale prosperității și ale sărăciei*. București: Litera.

Consolidarea infrastructurii calității este crucială pentru sporirea competitivității și accesul pe piața europeană și globală a bunurilor și serviciilor originare din Republica Moldova prin eliminarea barierelor non-tarifare, pentru protecția cetățenilor în calitate de consumatori, precum și pentru cultivarea unei culturi a calității. Republica Moldova dispune de un sistem al infrastructurii calității rezonabil și aliniat în mare măsură la *aquis*-ul UE, sistemul infrastructurii calității (IC) clasându-se pe poziția 77-ea din 137 de țări în Indexul Infrastructurii Calității pentru Dezvoltare Sustenabilă (QI4SD) în anul 2021, dar există spațiu de îmbunătățire pe mai mulți piloni care definesc sistemul IC unei țări, implicit la nivelul industriei prelucrătoare. Programul și intervențiile aferente nu abordează măsurile și acțiunile trans-sectoriale necesare pentru consolidarea infrastructurii calității în Republica Moldova, dar sunt limitate la acțiunile și măsurile specifice pentru cele șase sectoare industriale prioritare și vizează *inter alia*:

- *Standardizarea.* Instituirea și/sau consolidarea Comitetelor Tehnice (CT) pentru industriile chimică și farmaceutică, electronică, industria componentelor auto și textilă.
- *Metrologia.* Consolidarea capacităților Organismelor de Evaluare a Conformității (OEC) în măsurătorile chimice și farmaceutice, și consolidarea capacităților de a asigura calibrarea în industria electronică.
- *Reglementările tehnice.* Transpunerea deplină a *aquis*-ului UE în domeniul reglementărilor tehnice, în particular în industriile textilă, electronică și a materialelor de construcții.
- *Evaluarea conformității.* Stimularea trecerii de la GOST-uri spre standarde UE și dotarea cu laboratoare a instituțiilor care asigură testele/încercările.

Consolidarea rezilienței și capacităților manageriale ale întreprinderilor din sectorul industrial.

Guvernanța și managementul sunt la fel de importante în microeconomie, dovadă că știința managerială se dezvoltă preponderent în sectorul privat. În această ordine de idei, intervențiile Programului sunt orientate asupra dezvoltării capacităților managerilor de nivel mediu (directorilor tehnici) în sectoarele industriei prelucrătoare, implicit consolidarea capacităților de planificare, de organizare a activității, de control al calității și de internaționalizare a activităților întreprinderilor. De asemenea, sunt vizate măsuri de sporire a rezilienței prin crearea unor rețele pe lanțurile valorice.

Nr	Obiectivul Specific	Indicator de Rezultat	Valoarea de Referință	Ținta de Referință	Sursa/furnizorul
1.1	<i>Consolidarea cadrului normativ și eficientizarea guvernantei.</i>	Rata indicatorului Calitatea Reglementărilor, %	54,7 (2022)	65,0	The World Bank. <i>Worldwide Governance Indicators</i>
		Rata Indexului Infrastructurii Calității pentru Dezvoltare Sustenabilă	29,8 (2023)	35,0	UNIDO. <i>Quality Infrastructure Index for Sustainable Development.</i>
		Ponderea managerilor calificați din întreprinderile industriale, %	36,0	45,0	CCI

Obiectivul Specific 1.2. Dezvoltarea platformelor investiționale și infrastructurii de afaceri

Rațiunea intervenției. Politicile și măsurile aferente *Obiectivului Specific 1.2.* vizează platformele investiționale și infrastructura de afaceri din sectoarele industriale, considerate în Program parte a consolidării guvernantei și modernizării instituționale. În această ordine de idei, Programul integrează ODD 9.1 – *Dezvoltarea infrastructurii fizice și de afaceri în regiuni, în scopul de a sprijini creșterea economică și bunăstarea populației* – considerată o țintă națională centrală. Denumirea sugerează două dimensiuni ale intervențiilor, implicit:

Dezvoltarea platformelor investiționale.

Platformele investiționale, implicit Zonele Economice Speciale (ZES) – zone delimitate geografic în care guvernele facilitează diferite activități economice, preponderant producție industrială, prin stimulente fiscale sau sprijin pentru infrastructură – sunt utilizate pe scară largă în majoritatea economiilor în curs de dezvoltare și în multe economii dezvoltate. Platformele investiționale prenotate se dezvoltă în perioada postbelică în vederea reindustrializării economiilor dezvoltate și se extind, după crizele succesive ale petrolului și stagflației din anii 1970, în economiile emergente în contextul delocalizării industriilor prelucrătoare și cresc exponențial la începutul secolului XXI odată cu dezvoltarea lanțurilor valorice globale și programelor de industrializare implementate în diferitele regiuni ale lumii.

Tabel 4.1. Numărul ZES în anul 2019, pe regiuni.

<i>Regiuni</i>	<i>ZES existente</i>	<i>ZES construcție</i>
Total Global	5383	507
Economii dezvoltate	374	-
Europa	105	-
America de Nord	262	-
Economii în dezvoltare	4772	502
Asia	4046	419
Africa	237	53
America Latină	486	24
Economii în tranziție	237	5

Tabel 4.2. Tipul SEZ pe regiuni/grupe, %.

<i>Regiuni/Grupe</i>	<i>H</i>	<i>M</i>	<i>S</i>	<i>T</i>
Total Global	8	62	24	5
Economii dezvoltate	90	9	1	0
Africa	1	89	10	0
America Latină	9	77	13	1
Asia	2	65	26	7
Economii în tranziție	3	34	59	5

Sursa: UNCTAD (2019), p. 136.

* H – Hub-uri Logistice; M – Multifuncționale;
S – Specializate; T – Tehnologice.
Sursa: UNCTAD (2019), p. 140.

Conform datelor Conferinței Națiunilor Unite pentru Comerț și Dezvoltare (UNCTAD), în anul 2019, existau cca 5.400 de ZES în 147 de țări și alte aproximativ 500 de ZES în proces de creare, sub diferite denumiri (Zone Libere, Zone Economice Libere, Zone Orientate spre Export, Parcuri Industriale sau Parcuri Eco-Industriale) și de diferite tipuri (hub-uri logistice, multifuncționale, specializate, tehnologice).

Republica Moldova are instituite asemenea platforme investiționale – Zone Economice Libere (ZEL) și Parcuri Industriale (PI) – , dezvoltate preponderent în ultimul deceniu. Datele privind activitatea ZEL-urilor și PI denotă importanța acestora pentru sectorul industrial din Republica Moldova și economie în ansamblu, odată ce la data de 31.12.2022 platformele investiționale prenotate

erau populate de cca 350 agenți economici care aveau investite aproximativ 750 milioane USD, angajau 20.000 de oameni și aveau o cifră de afaceri de aproape 19 miliarde MDL (Tabelul 3).

Tabel 4.3. Platformele investiționale în Republica Moldova, anul 2022.

Tipul	Platforme Nr.	Rezidenți Nr.	Stoc Investiții mil. USD	Angajați Nr.	Producție mil. MDL
ZEL-uri	7*	244	549	15.878	11.740
PI	10	105	209**	4.202	6.916

* În anul 2023 sunt 6 ZEL-uri, odată cu expirarea termenului de activitate a ZAL PP „Otaci-Business”.

**La cursul USD din anul 2022.

Sursa: datele MDED.

Totodată, dincolo de realizările menționate supra, există spațiu de eficientizare a platformelor investiționale din Republica Moldova și aliniere plenitudinară a acestora la cerințele proprii Industriei 4.0, implicit la cerințele și criteriile de mediu. Dezvoltarea platformelor investiționale presupune *inter alia*:

- Consolidarea guvernantei ZEL-urilor și PI. Eficientizarea mecanismelor de administrare, monitorizare și raportare proprii platformelor investiționale.
- Raționalizarea și optimizarea platformelor investiționale. Cartografierea ZEL-urilor și PI în funcție de performanță, optimizarea după caz (unde există PI sau subzone economice libere nefuncționale) și delimitarea clară a celor două regimuri de activitate (unde cele două regimuri sunt create pe aceeași suprafață).
- Consolidarea infrastructurii tehnico-edilitare. Dezvoltarea infrastructurii tehnico-edilitare și infrastructurii productive în cadrul zonelor economice libere (ZEL), parcurilor industriale (PI) și platformelor industriale multifuncționale (PIM).
- Crearea noilor PI. Stimularea creării noilor Eco-Parcuri Industriale specializate și crearea PIM-urilor, unde să fie desfășurate mai multe tipuri de activități economice, preponderent mică producție industrială la nivel local.

Consolidarea infrastructurii de afaceri-stimularea dezvoltării clusterelor din sectorul industrial

Consolidarea infrastructurii de afaceri poate lua diferite forme în economiile contemporane, de la capacitatea asociațiilor sectoriale de business până la dezvoltarea de rețele digitale și piețe sofisticate internaționale de instrumente financiare, demersuri care depășesc mandatul Programului. Stimularea dezvoltării clusterelor în sectorul industrial este direcția strategică prioritară a secțiunii respective.

Teoriile clusterizării sunt lansate în cadrul economiei clasice, dar clusterizarea devine cu adevărat semnificativă la nivel global după popularizarea modelului prin prisma avantajului competitiv. Astfel, clusterizarea este înțeleasă ca o concentrare geografică a companiilor și activităților de inovare [dar poate însemna și rețele de interconectate a diferitor areale în era digitalizării], care oferă avantaje competitive pe care nu le-ar fi avut în mod separat entitățile membre ale clusterului. Astfel, proximitatea geografică determină efecte pozitive de aglomerație care pot fi valorificate pentru a spori competitivitatea clusterului. Clusterelor pot fi prezente atât ca conglomerate

de firme integrate pe verticală, cât și pe orizontală, și pot reprezenta un instrument viabil pentru implementarea proiectelor de economie circulară.

Dezvoltarea clusterelor în Republica Moldova este limitată la introducerea noțiunii de „cluster industrial” în *Concepția dezvoltării clusteriale a sectorului industrial al Republicii Moldova*, aprobată prin HG nr. 614/2013, precum și tentativele modeste de instituire a unor cluster, cum este cazul sectorului automotiv. Cultivarea dificilă a clusterelor industriale, este cauzată preponderent de abordarea *top-down* și, în egală măsură, de lipsa stimulentele într-un demers sistemic privind clusterizarea.

În acest context, Programul prevede regândirea abordării cu privire la clusterizare, care devine una preponderent *bottom-up*, poate cu excepția etapei inițiale când instituții publice, instituții publice de învățământ superior sau parteneri de dezvoltare pot iniția crearea unui cluster industrial. De asemenea, intervențiile de dezvoltare a clusterelor sunt setate pe trei niveluri, în conformitate cu scrierile și practicile internaționale relevante, și anume:

- Cadrul regulator (macro-economic). Sunt considerate Parcurile Industriale ca platforme care să faciliteze clusterizarea și, în această ordine de idei, vor fi operate modificări la cadrul normativ prin introducerea categoriei de parcuri industriale specializate, unde să fie desfășurate activități economice din sectoare conexe, preponderent din domeniul tehnologiilor digitale și creative, informației și telecomunicațiilor, cercetării și dezvoltării, ingineriei și inovaționale.
- Nivelul sectorial (mezo-economic). Integrarea susținerii clusterelor ca forme de suport în Programele de suport ale IMM-urilor implementate prin Organizația pentru Dezvoltarea Antreprenoriatului (ODA).
- Nivelul întreprinderilor (micro-economic). Creșterea eligibilității la Programele ODA a întreprinderilor membre a clusterelor.

Nr	Obiectivul Specific	Indicator de Rezultat	Valoarea de Referință	Ținta de Referință	Sursa/furnizorul
1.2	<i>Dezvoltarea platformelor investiționale și de infrastructurii afaceri</i>	Numărul Platformelor investiționale funcționale	- 6 ZEL-uri. - 5 PI	- 6 ZEL-uri. - 10 PI	MDED
		Numărul clusterelor industriale funcționale	0	4	MDED

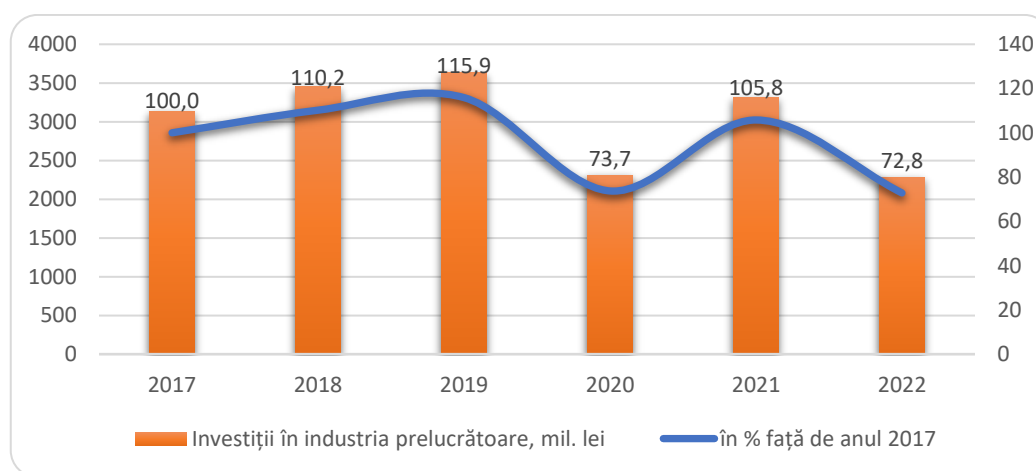
Obiectivul Specific 2.1. Stimularea investițiilor în industria prelucrătoare

Rațiunea intervenției. Dincolo de ecuația producției, care exprimă producția totală în funcție de stocurile curente de capital (K_t) și forță de muncă (L_t), modelul neoclastic de creștere economică

conține și ecuația dinamicii acumulării capitalului, care exprimă acumularea capitalului în funcție de investiții (egale cu economiile agregate, $I = sY$) și de deprecierea capitalului ($K = sY - \delta K$). Asumpția neoclasică a fost preluată și de către modele endogene ale creșterii, care recunosc că creșterea economică depinde de investiții, deși tipul de investiții variază în funcție de paradigmă – investiții în capital fizic și uman, investiții în cercetare și tehnologie sau combinații ale acestora.

Investițiile în industrie sunt în descreștere în Republica Moldova. Astfel, dinamica investițiilor în activele imobilizate în industria prelucrătoare în anul 2022 a constituit 72,8% față de anul 2017 (Figura 4.1). Dincolo de factorii obiectivi care fac mai dificile investițiile în proiecte industriale, cum sunt riscurile crescute a investițiilor capitale pe termen lung, reducerea investițiilor în active imobilizate este în mare măsură determinată de contextul regional și structura industriei prelucrătoare din Republica Moldova.

Figura 4.1 Dinamica investițiilor în active imobilizate în industria prelucrătoare (2017=100%)

Sursa: Biroul Național de Statistică, calculele MDED.

Pornind de la (ipo)teza că, capitalul se depreciază – δK – la o rată constantă de amortizare, diminuarea constantă a investițiilor în termeni relativi, conduce la diminuarea stocului de capital și, pe cale de consecință, la contracția producției industriale. Altfel spus, industria Republicii Moldova se îndreaptă spre un nou echilibru – stare staționară – , în care *output*-ul se va diminua. Prin urmare, schimbarea direcției trendului investițional este definitivă pentru menținerea și creșterea stocului de capital, implicit pentru creșterea producției industriale, în timp ce faptul că investițiile sunt mai mici decât economiile agregate ($I < sY$) impune intervenții ale Guvernului pentru stimularea acestora. De asemenea, cele intervenții proprii OS 2.1, de rând cu intervențiile conexe OS 2.2, sunt relevante pentru ODD 9.2 și anume – *Promovarea industrializării incluzive și durabile și până în 2030, sporirea semnificativă a ratei de ocupare și a ponderii industriei în Produsul Intern Brut*. Direcțiile strategice de intervenție sunt focusate pe trei dimensiuni:

Instituirea unei scheme de ajutor de stat regionale pentru investițiile din industria prelucrătoare

Normele UE în materie de concurență și ajutoare de stat, transpuse parțial în cadrul normativ național cu privire la ajutorul de stat, conțin prevederi cu privire la ajutoarele de stat care pot fi compatibile cu piața concurențială, inclusiv ajutoarele de stat regionale. Schema de ajutor de stat pentru industria prelucrătoare va fi stimulatorie și presupune fie a) acordarea unei scutiri de 50% la impozitul pe venit sau b) subvenții directe respectând intensitatea de până la 50%, pentru întreprinderile din ramurile prioritare ale industriei prelucrătoare, conform Anexei la Program, care vor realiza investiții de capital de cel puțin 500 mii EUR. Perioada de valabilitate a scutirii este determinată de atingerea de către firma-beneficiar a pragului admisibil de intensitate a ajutorului.

Valorificarea instrumentelor ODA în industria prelucrătoare

Guvernul are concepute două instrumente de facilitare a accesului la finanțare, în mod special pentru IMM-uri, implementate prin intermediul ODA și anume: Fondul de Garantare a Creditelor (FGC) și Programul „373”. FGC facilitează accesul IMM-urilor la finanțare prin partajarea riscului de credit și avea înregistrate 845 garanții financiare active la sfârșitul anului 2022, în valoare de cca 1,8 miliarde MDL, care au generat investiții directe în economie de aproximativ 2,1 miliarde MDL. Totodată, distribuția în funcție de domeniile de activitate, denotă că doar 42 dintre aceste garanții au fost emise pentru companiile din industria prelucrătoare, în timp ce ponderea industriei prelucrătoare în volumul garanțiilor emise este de cca 10%. Chiar dacă ponderea este comparabilă cu ponderea industriei prelucrătoare la formarea PIB-ului, valorile absolute sunt ne semnificative pentru sector (aproximativ 180 milioane MDL), chiar în ipoteza că toate creditele sunt pentru investiții capitale. De cealaltă parte, Programul „373” este lansat în anul 2023 și nu există deocamdată date statistice reprezentative, dar tendința de creditare nu poate să devieze semnificativ de la ponderea industriei prelucrătoare în formarea PIB-ului, în creditele acordate persoanelor juridice și în volumul garanțiilor emise de FGC.

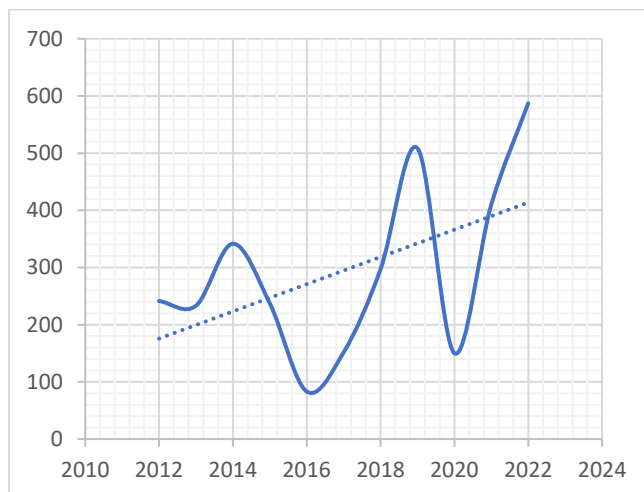
Direcții strategice:

- Promovarea FGC și Programului „373” în cadrul asociațiilor de business din industria prelucrătoare.
- Diversificarea instrumentelor FGC.
- Operaționalizarea FACEM.

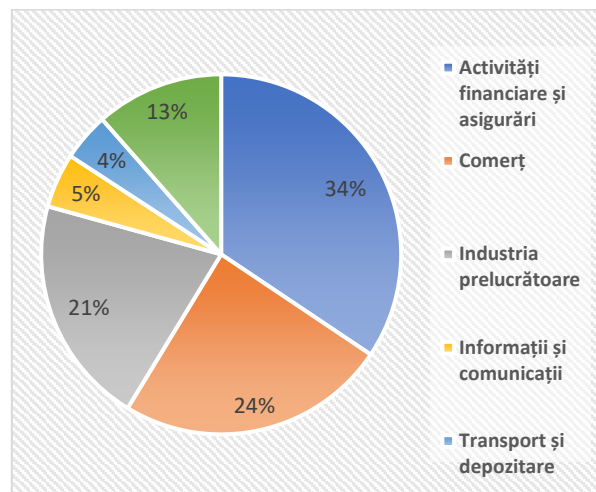
Facilitarea ISD în sectorul industrial.

Investițiile străine directe (ISD) nu se conțin în modelele de creștere cu economii închise, odată ce sunt economii agregate ale nerezidenților, dar acestea au un rol semnificativ în creșterea stocului de capital și creșterea economică în secolul XXI. Deși cu o dinamică sub media regională, fluxul de ISD a crescut ciclic în Republica Moldova (Figura 4.2).

Figura 4.2 Fluxurile ISD în RM, mil. USD.

Sursa: UNCTAD.

Sursa: BNM.

Figura 4.3. Stocul de ISD, pe activități economice.

Conform datelor BNM, la data de 31.12.2022, pasivele sub forma de investiții directe au constituit cca 4.93 miliarde USD în Republica Moldova, dintre care aproximativ 3 miliarde USD înseamnă poziția investițiilor directe în capitalul propriu și 1,9 miliarde USD instrumente de natura datoriei. Totodată, mai relevantă pentru sectorul industrial este distribuția ISD pe activitățile economice, unde industriei prelucrătoare îi revine 21% din stocuri.

Intervențiile și măsurile aferente atragerii ISD în sectorul industrial sunt implicite, din moment ce acestea se vor conține în Programul de atragere a investițiilor și promovare a exportului, dar toate politicile și acțiunile setate în cele trei OG sunt adresate și facilitării creșterii stocului de pasive sub formă de investiții directe în Republica Moldova. De asemenea, vor fi întreprinse măsuri care să stimuleze investițiilor străine directe în industria prelucrătoare din lanțurile de valoare superioare.

Nr	Obiectivul Specific	Indicator de Rezultat	Valoarea de Referință	Ținta de Referință	Sursa/furnizorul
2.1	<i>Stimularea investițiilor în industria prelucrătoare</i>	Volumul investițiilor în industria prelucrătoare	3,6 miliarde MDL (2022)	5,5 miliarde MDL	BNS
		Pondere industria prelucrătoare în valoarea garanțiilor emise de FGC, %	10 (2022)	15	ODA

Obiectivul Specific 2.2. Facilitarea accesului la forța de muncă calificată

Rațiunea intervenției. Forța de muncă (L) a fost de cele mai multe ori constantă sau exogenă în teoriile creșterii economice, în timp ce migrația internațională a fost preponderent studiată prin prisma cauzelor care determină munca să migreze și mai puțin din perspectiva efectelor mobilității internaționale a muncii asupra economiilor de origine ale muncitorilor. Doar o serie de studii empirice cercetează piața muncii și efectele macroeconomice ale migrației în economiile est-europene.

Studiile empirice autohtone constată că emigrația este responsabilă pentru 90% din reducerea populației din Republica Moldova și, pe cale de consecință, este responsabilă pentru *cel mai mare dezechilibru existent pe piața muncii – deficitul de forță de muncă (calificate)*. Conform Raportului – Prognoza pieței muncii pentru anul 2023 din perspectiva angajatorilor –, elaborat de către Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă (ANOFM), principalele motive a deficitului de forță de muncă din perspectiva angajatorilor sunt lipsa personalului calificat cu experiență (37,6%) și numărul redus de solicitanți (30,0%).

Din punct de vedere statistic, sursa potențială de mobilizare a forței de muncă se regăsește în principal, în rândul populației subutilizate, care cuprinde 2 categorii de populație activă: 1) șomeri și 2) populația subocupată, precum și în 1 categorie de populație inactivă - forța de muncă potențială (persoane inactice care caută un loc de muncă, dar nu sunt disponibile să înceapă lucrul și persoane inactice care nu caută un loc de muncă, dar sunt disponibile să înceapă lucrul). Un anumit potențial greu de mobilizat, însă, ar exista și în alte 3 categorii de populație inactivă: 1) persoane care îngrijesc de familie (casnice), cu vârsta aptă de muncă; 2) persoane inactice în alte situații decât cele casnice, cu vârsta aptă de muncă; 3) persoane care au un loc de muncă peste hotare sau care intenționează să plece la lucru peste hotare și; 4) persoane ocupate în agricultură. De asemenea, un anumit potențial de mobilizare ar putea în regiunea transnistreană a Republicii Moldova, a străinilor care ar putea migra în căutarea unui loc de muncă, precum și în diaspora moldovenească.

Tabel 4.4: Potențialul de mobilizare al forței de muncă, mii persoane

Categoria	2019	2020	2021	2022	Gradul de mobilizare
Persoane subocupate	34.1	41.2	25.1	22.9	Relativ ușor
Șomeri BIM	46.9	33.1	28.2	27.7	Relativ ușor
Forța de muncă potențială	16.9	10.1	8.8	9.8	Relativ ușor
Forța de muncă subutilizată, total	97.8	84.4	62.1	60.4	Relativ ușor
Persoane care îngrijesc de familie/lucru casnic	161.7	166.7	166.5	161.8	Greu de mobilizat
Persoane inactice în alte situații decât cele casnice	96.7	112.2	113.1	99.1	Greu de mobilizat
Persoane care un loc de muncă peste hotare sau care intenționează să plece la lucru peste hotare	140.6	151.1	129.0	126.0	Greu de mobilizat
Forța de muncă inactivă cu potențial de mobilizare, total	399.0	430.1	408.6	387.0	Greu de mobilizat
Populația ocupată în agricultură, silvicultură și pescuit	182.8	175.9	181.2	179.3	Greu de mobilizat

Sursa: elaborat conform datelor BNS

Din analiza potențialului de mobilizare a forței de muncă se vede că rezervele de mobilizare relativ ușoară la scara întregii economii sunt relativ reduse (60,4 mii persoane în 2022). Cea mai mare parte a potențialului de mobilizare se regăsește în categoriile greu de mobilizat, precum și în categoriile de muncitori din afara țării (diaspora și muncitorii străini), cea ce înseamnă că acoperirea deficitului pe piața muncii din contul acestor categorii necesită eforturi sporite și țintite, accentuează nevoia unor reforme structurale la nivelul sectoarelor economiei.

Măsurile de intervenție din acest document nu acoperă întregul spectrul de politici care se impun, sunt complementare cu obiectivele altor documente de politici care abordează intervenții structurale pe piața forței de muncă, respectiv se focusează pe schimbarea calitativă a cererii forței de

muncă stimulând sectoare industriale ce pot asigura salarii competitive, precum și pe anumite intervenții care să completeze politicile dedicate și complexe, implicit:

Îmbunătățirea politicilor și a capacităților pentru un acces mai bun la piața muncii

Acțiunile din cadrul acestei măsuri au ca scop o mai mare flexibilitate a pieței muncii, reducerea barierelor birocratice ce însoțesc procesul de angajare/muncă, stimularea angajării anumitor grupuri din categoria forței de muncă subutilizate și/sau inactive cu potențial de mobilizare, precum și eficientizarea unor mecanisme de stimulare a angajării forței de muncă. Promovarea politicilor educaționale la toate nivelurile în vederea sporirii calității forței de muncă, așa ca ajustarea continuă a curiculei, îmbunătățirea procesului de predare în instituții și promovarea cooperării mai strânse cu sectorul real al economiei reprezintă o prioritate a documentelor de politici ale instituțiilor de stat din domeniul educației. Acțiunile din documentul de față au menirea să completeze eforturile de politici de mai sus cu măsuri țintite pentru piața muncii și necesitățile sectoarelor prioritare. Totodată, intervenția vizează acțiuni și măsuri care să pună la dispoziția angajatorilor mai multe opțiuni de angajare a lucrătorilor, prin crearea/modificarea cadrului legal necesar angajării cetățenilor străini:

- Perfecționarea legislației în vederea pregătirii forței de muncă și facilitării accesului la piața muncii.
- Accesul etapizat și reglementat a cetățenilor străini la piața muncii din Republica Moldova.

Sporirea calității și relevanței educației și a oportunităților de învățare pe tot parcursul vieții

În cadrul acestui obiectiv, accentul se va pune pe adaptarea dezvoltării competențelor și abilităților în cadrul instituțiilor de educație și formare profesională la cererea de pe piața muncii, precum și pe măsurile de facilitare a accesului la piața muncii pentru diverse grupuri de persoane. De asemenea, acțiunile din cadrul acestei măsuri se vor axa, în principal, pe crearea și/sau îmbunătățirea înzestrării tehnice a unor instituții de formare continuă, care să presteze servicii de educație non-formală (ciclu de 2-3 luni), în strânsă legătură cu mediul de afaceri, pentru a putea răspunde rapid cererii de forță de muncă cu abilitățile necesare în sectoarele-cheie. De asemenea, acțiunile din cadrul măsurii respective vor fi îndreptate la identificarea necesităților de înzestrare tehnică a instituțiilor ÎPT din domeniul educației formale, precum și la echiparea lor tehnică corespunzătoare, pentru a apropia cât mai mult procesul educațional din aceste instituții la necesitățile reale ale agenților economici:

- Îmbunătățirea infrastructurii de formare continuă și conectarea mai bună a acesteia la necesitățile industriei
- Sporirea calității înzestrării tehnice și a educației în instituțiile de învățământ profesional-tehnic

Nr	Obiectivul Specific	Indicator de Rezultat	Valoarea de Referință	Ținta de Referință	Sursa/furnizorul
2.2	Facilitarea accesului la forța de muncă calificată	Numărul salariaților în industria prelucrătoare	79,1 mii (2023)	90,0 mii	BNS

		Ponderea salariaților din industria prelucrătoare în sectorul real al economiei, %	18,2	20,2	BNS
--	--	--	------	------	-----

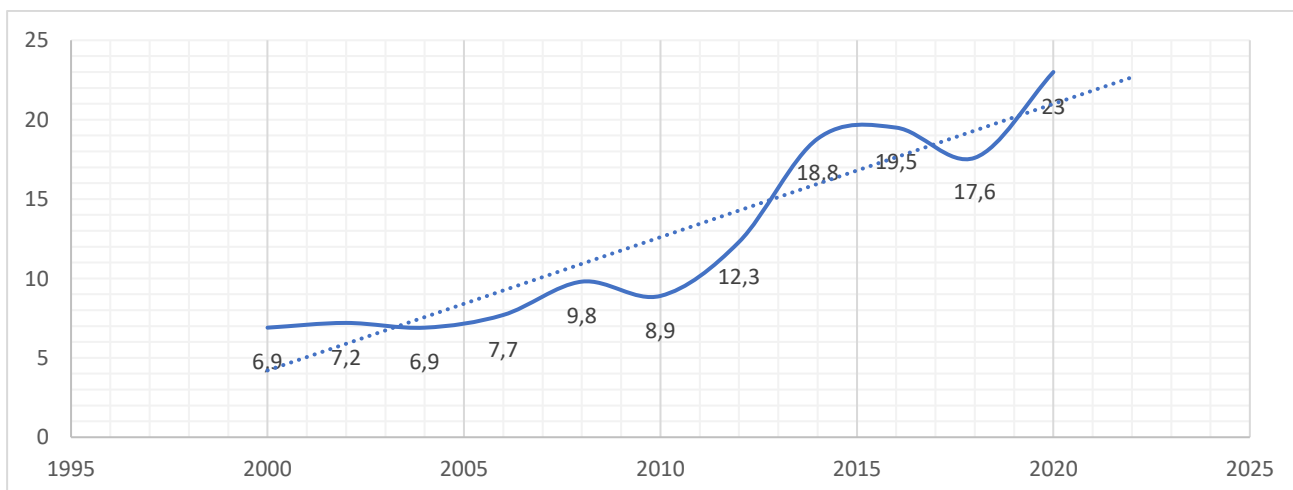
Obiectivul Specific 3.1. Creșterea inovării și competitivității industriei prelucrătoare

Rațiunea intervenției. Paradigmele endogene introduc în modelele de creștere capitalul uman (*H*) și un sector economic separat de cercetare (R&D) unde sunt dezvoltate noile idei și productivitatea totală a factorilor de producție, asumții teoretice care fac inovarea inteligibilă și, pe cale de consecință, justifică politicile de stimulare a inovării. De asemenea, ținta națională pentru *ODD 9.5* presupune – *Fortificarea cercetării științifice, modernizarea capacităților tehnologice ale sectoarelor industriale, precum și încurajarea inovațiilor în vederea creșterii competitivității economiei naționale și a gradului de bunăstare a populației.* Parte din acțiunile setate ale Programului facilitează inovarea și productivitatea, după cum *ISD* înseamnă transfer de inovații tehnologice și manageriale. Intervenția vizează două intervenții strategice:

Stimularea inovării în sectorul industrial

Indicele Global al Competitivității constată că Republica Moldova este pe o poziție peste așteptări în indice (60), raportat la nivelul de dezvoltare, dar unele componente care formează indicele și care sunt definatorii pentru productivitatea sectorului real al economiei, implicit sofisticarea economiei și relația dintre universități și industrie sunt mult sub media generală. Totodată, proporția valorii adăugate a industriei de tehnologie medie și înaltă în valoarea adăugată totală cunoaște o dinamică pozitivă dar este în continuare nesemnificativă în Republica Moldova.

Figura 4.4. Proporția valorii adăugate a industriei de tehnologie medie și înaltă în valoarea adăugată totală (%).

Sursa: UNIDO.

Măsurile ce vizează *inter alia*:

- Consolidarea cooperării dintre instituțiile de învățământ și întreprinderi, în special cele cu profil ingineresc-tehnic
- Instituirea Programului de stimulare a cercetării-dezvoltării și inovării în rândul întreprinderilor mici și mijlocii.

Sporirea competitivității companiilor industriei prelucrătoare

Testul suprem al competitivității este realizat în piață, în mod special în piața globală, dovadă că pe termen lung nu au reușit politicile de substituire a importurilor, testate inițial în țările latinoamericane și ulterior în multe economii asiatice, dar politicile de stimulare a companiilor competitive pe piețele externe (care livrau bunuri și servicii în piața globală), implementate în economiile neo-mercantile din Asia de Est.

Sporirea competitivității companiilor din sectorul industrial presupune intervenții complexe, orizontale și verticale, parte dintre care se regăsesc în cele 3 OG ale Programului. Două direcții strategice în vederea sporirii competitivității sunt considerate în secțiune:

- Dezvoltarea unui program de suport a exporturilor pentru IMM-uri și stimularea internaționalizării.
- Reducerea costurilor *input*-urilor de producție.
- Asigurarea concurenței echitabile pe piața internă.

Nr	Obiectivul Specific	Indicator de Rezultat	Valoarea de Referință	Ținta de Referință	Sursa/furnizorul
3.1	<i>Creșterea inovării și competitivității industriei prelucrătoare</i>	Rata indicatorului sofisticarea business-ului din Indicele Global al Competitivității	21,3 (2021)	25,0	World Intellectual Property Organization. <i>Global Innovation Index</i>
		Ponderele valorii adăugate a industriei de tehnologie medie și înaltă în valoarea adăugată totală, %	23,0	30,0	UNIDO. <i>SDG 9 Monitoring</i>

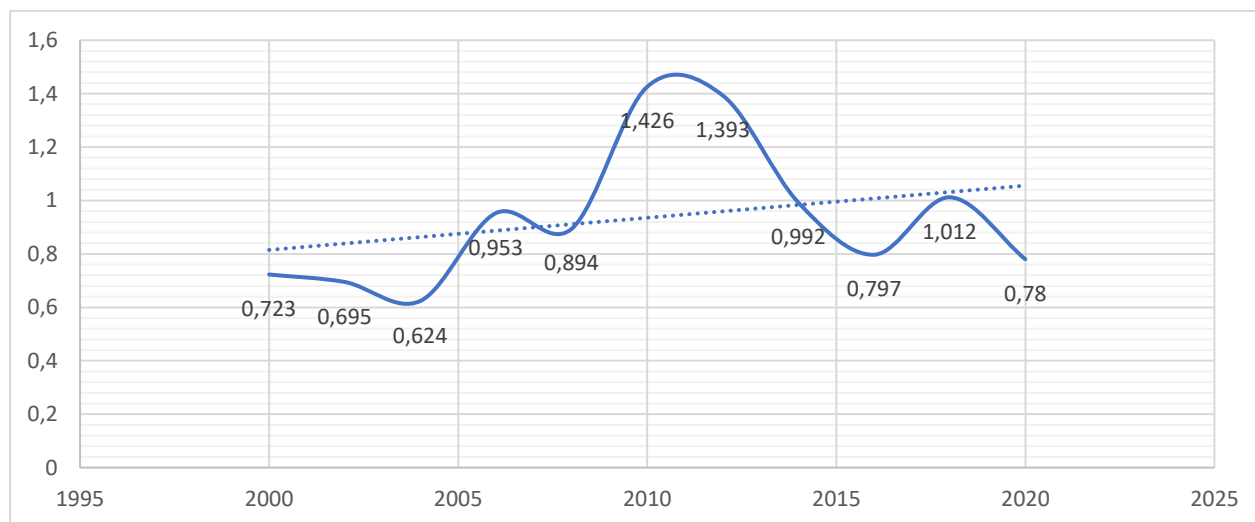
Obiectivul Specific 3.2. Facilitarea tranziției la economia verde

Rațiunea intervenției. Industria 4.0 este o industrie care susține tranziția la economia verde, drept pentru care nu poate fi stimulată dezvoltarea sectorului industrial din Republica Moldova în afara măsurilor de ecologizare a acestuia. ODD 9.4 presupune în Republica Moldova – *Până în 2030, modernizarea infrastructurii și reabilitarea industriilor pentru a deveni durabile, cu eficiență sporită în utilizarea resurselor și adoptare sporită a tehnologiilor și proceselor industriale curate și ecologice, fiind luate măsuri în conformitate cu capacitățile respective.* De asemenea, Uniunea

Europeană este liderul angajamentelor internaționale cu privire la neutralitatea climatică către mijlocul secolului XXI, drept pentru care angajamentul de integrare europeană a Republicii Moldova presupune și alinierea la politicile UE în materie de protecție a mediului. Planul industrial al Pactului verde al UE, se bazează pe patru piloni, implicat: un mediu de reglementare previzibil și simplificat; un acces mai rapid la o finanțare suficientă; competențe și; un comerț deschis pentru lanțuri de aprovizionare reziliente.

Conform datelor UNIDO, industria moldovenească este în continuare poluantă, deși emisiile de CO2 pe unitatea de valoare adăugată cunosc o descreștere (Figura).

Figura 4.5. Emisii de CO2 pe unitatea de valoare adăugată în industria prelucrătoare din Republica Moldova (kg de CO2 per USD).

Sursa: UNIDO.

În această ordine de idei, Programul conține Direcții strategice și intervenții:

- Evaluarea gradului de poluare a sectorului industrial și a planurilor de „ecologizare” a întreprinderilor.
- Desfășurarea campaniilor de promovare a tranziției la economia verde.
- Stimularea proiectelor de economie circulară, implicat în cadrul Eco-Parcurilor Industriale.
- Actualizarea Programelor ODA relevante.
- Stimularea liniilor de creditare verzi în sectorul financiar-bancar.

Nr	Obiectivul Specific	Indicator de Rezultat	Valoarea de Referință	Ținta de Referință	Sursa/furnizorul
3.2	Facilitarea tranziției la economia verde	Numărul companiilor din industria	0	250	MDED

		prelucrătoare instruite/familiarizate cu principiile economiei verzi			
		Volumul emisiilor de CO2 pe unitatea de valoare adăugată în industria prelucrătoare	0.78 (2021)	0.624	UNIDO. SDG 9 Monitoring

V. IMPACTUL IMPLEMENTĂRII PNDI

Implementarea PNDI și a obiectivelor conexe sunt așteptate să aibă impact asupra sectorului industrial și economiei în ansamblu, precum și asupra fiecărui sector industrial identificat în parte.

Impactul global anticipat al Programului este dezvoltarea unui sector industrial competitiv și aliniat plenitudinar la cerințele proprii Industriei 4.0, astfel încât în anul 2028 ponderea industriei prelucrătoare în ocuparea forței de muncă și a produsului intern brut să ajungă la nivele comparabile cu țările Europei Centrale și de Est, în conformitate cu termenii și indicatorii stabiliți în Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova Europeană – 2030” și Cadrul Național de Monitorizare a Implementării Agendei de Dezvoltare Durabilă 2030.

În această ordine de idei, impactul Programului este setat pe trei dimensiuni, implicite: creșterea competitivității sectorului industrial; creșterea ponderii salariaților în industria prelucrătoare, în total salariați pe economie și; creșterea ponderii industriei prelucrătoare la formarea produsului intern brut. Astfel, impactul Programului urmează să fie evaluat în raport cu indicatorii care sunt corelați direct la dimensiunile prenotate (Tabelul 5.1).

Tabel 5.1. Indicatorii de evaluare a impactului PNDI.

Indicator	Valoarea de Referință	Ținta de Referință	Sursa/furnizorul
Indicele Competitivității industrială	0.011 (2021)	0.033	UNIDO. SDG 9 Monitoring
Ponderea salariaților în industria prelucrătoare, în total salariați pe economie, %	13,5 (2023)	15,0	BNS
Valoarea adăugată brută în industria prelucrătoare, ca proporție în PIB, %	9,0 (2022)	11,5	BNS

În context, rezultatele echilibrului general realizat pentru evaluarea ex-ante de impact a schemei de ajutor de stat, denotă un efect macroeconomic pozitiv, deși impactul nu se propagă uniform în industria prelucrătoare. Astfel, implementarea schemei de ajutor de stat conduce la creșterea cererii de bunuri investiționale datorită atragerii resurselor investiționale împrumutate și datorită creșterii economiilor rămase la dispoziția firmelor odată cu acordarea scutirii la impozitare.

În rezultatul creșterii cererii de bunuri investiționale, crește nivelul activității în sectoarele care produc asemenea bunuri. Totodată, datele evaluării arată că, deși scutirea fiscală pentru impozitul pe venitul persoanelor juridice duce la scăderea veniturilor bugetare din această sursă, această scădere este mai mult decât compensată de creșterea veniturilor din alte surse. Creștere compensatorie a veniturilor din TVA, tarif vamal la import și contribuții de asigurări obligatorii este determinată de extinderea bazei fiscale antrenată de creșterea accelerată a investițiilor, remunerării muncii, consumului și PIB-ului în ansamblu.

Impactul anticipat pentru sectoarele industriale identificate drept prioritare, care reprezintă cca 80% din industria prelucrătoare a Republicii Moldova, este reprezentat după cum urmează:

- reanimarea tradiției din industria electronică și valorificarea potențialului existent în producerea de hardware și software, a componentelor și dispozitivelor electronice, a contoarelor inteligente, a conductoarelor etc, în vederea creșterii ponderii sectorului în industria autohtonă;
- creșterea proiectelor investiționale în industria chimică și farmaceutică, implicit creșterea cotei pe piața autohtonă a medicamentelor produse în Republica Moldova;
- atragerea ISD din verigile superioare ale lanțurile valorice globale din industria componentelor auto și, totodată, dezvoltarea furnizorilor locali conectați la companiile multinaționale din domeniu;
- tranziția etapizată de la producția în regim de perfecționare activă, care reprezintă cca 70% din industria textilă moldovenească, la un sector al industriei ușoare orientat spre dezvoltarea și comercializarea propriilor *brand*-uri;
- dezvoltarea industriei materialelor de construcție, în vederea stimulării construcțiilor – rezidențiale și industriale – și creșterii cotei pe piața internă, precum și dezvoltarea capacităților de producție în contextul participării la procesul de reconstrucție postbelică a Ucrainei și;
- dezvoltarea industriei alimentare în vederea asigurării securității alimentare a țării și devenirii unui producător semnificativ pe piața est-europeană.

VI. COSTURI

Resursele financiare, tehnice și umane necesare implementării *PNDI*, care sunt estimate și detaliate pentru fiecare element al procesului de implementare. În plus, față de costurile directe legate de implementarea, pot exista și alte costuri indirecte, precum costuri administrative și costuri acoperite nemijlocit de către partenerii strategii de dezvoltare.

Pentru a implementa obiectivele generale și specifice ale Programului, sunt necesare următoarele resurse financiare și nefinanciare:

- Finanțare publică pentru dezvoltarea și implementarea politicilor și programelor de susținere aferente mediului antreprenorial;
- Resurse umane cu competențe și expertiză în domeniul, precum și capacități instituționale pentru implementarea politicilor și măsurilor aferente mediului de afaceri;
- Suportul partenerilor strategici de dezvoltare ai Republicii Moldova.

Este de remarcat că obiectivele sectorului „Servicii economice generale”, care se regăsește în Cadrul bugetar pe termen mediu pentru perioada anilor 2024-2026 (CBTM) sunt direcționate spre *„coordonarea și îmbunătățirea constantă a mediului economic pentru asigurarea unei economii de piață libere și fertile pentru dezvoltarea inițiativelor private cu valoare adăugată pentru societate și combaterea practicilor de abuz de piață, practicilor semifeudale atât din partea autorităților publice, cât și din partea unor jucători privați.”*

Din aceste considerent, Programul este bazat pe principii de sinergie și complementaritate dintre resursele financiare publice și cele atrase, inclusiv de la partenerii de dezvoltare fiind reflectate în Planul de acțiuni pentru implementarea Programului, în conformitate cu prevederile CBTM 2024-2026 și din contul și în limitele alocațiilor prevăzute în aceste scopuri în bugetele autorităților și instituțiilor responsabile de implementare.

Importanța și necesitatea acestui Program va servi ca bază pentru obținerea finanțării suplimentare, fie din resursele naționale, fie din surse externe oferite de partenerii de dezvoltare. Flexibilitatea planificării financiare va permite ajustări pe parcurs, în funcție de evoluția economiei naționale și de noi oportunități de finanțare din surse externe.

Astfel, Programul urmărește asigurarea unui echilibru financiar solid și adaptabil pentru atingerea obiectivelor propuse, contribuind la dezvoltarea sustenabilă a sectorului industrial și la îmbunătățirea condițiilor de activitate pentru mediul de afaceri conexe sectorului.

Costurile financiare aferente implementării fiecărui obiectiv specific sunt specificate în Planul de acțiuni al Programului.

Realizarea obiectivului specific 1.1. „Consolidarea cadrului normativ și eficientizarea guvernantei”, pentru perioada de implementare, necesită 845,4 mii de lei din bugetul de stat, 42000,0 mii lei sunt surse acoperite de către donatori și 600,0 mii lei urmează a fi identificată asistență tehnică.

. Pentru obiectivul specific 1.2. „Dezvoltarea platformelor investiționale și infrastructurii de afaceri”, vor fi implicate costuri în valoare de 246,2 mii de lei din bugetul de stat, 900,0 mii de lei din surse externe și 100858,14 mii lei sunt necesare spre a fi identificate din asistența externă.

Obiectivul specific 2.1. „Stimularea investițiilor în industria prelucrătoare”, prevede pentru perioada 2024-2026 mijloace financiare din bugetul de stat în sumă de 42,6 mii lei, 400,0 mii de lei din surse externe acoperite și 1600,0 mii lei sunt costuri neacoperite.

Pentru obiectivul specific 2.2. „Facilitarea accesului la forța de muncă calificată”, mijloacele financiare preconizate sunt de 135,0 mii de lei din bugetul de stat, 30300,0 mii de lei din fondurile partenerilor de dezvoltare și 69560,0 mii lei surse financiare ce urmează a fi identificate.

Pentru obiectivul specific 3.1. „Creșterea inovării și competitivității în industria prelucrătoare” vor fi implicate costuri în mărime de 30145,6 mii de lei din bugetul de stat, 200,0 mii lei din surse externe acoperite, precum și 45300,0 costuri neacoperite.

Obiectivul specific 3.2. „Facilitarea tranziției la economia verde” prevede pentru perioada 2024-2026 mijloace financiare din bugetul de stat în sumă de 130,8 mii lei, 8900,0 mii de lei din surse externe acoperite și 1500,0 mii lei sunt costuri neacoperite.

În total, mijloacele financiare planificate pentru implementarea Planului de acțiuni al Programului în perioada 2024-2026 sunt de 31545,6 mii de lei din bugetul de stat (inclusiv fondul de salarizare prevăzut în bugetele autorităților și instituțiilor responsabile de implementare), 82700,0 mii de lei din surse externe acoperite (Banca Mondială, Agenția Germană pentru Cooperare Internațională, Finanțele în Mișcare (Finance in Motion), Zona Economică Liberă „Bălți”) și 219418,0 costuri neacoperite.

În scopul atingerii obiectivelor propuse, vor fi valorificate cooperările cu partenerii de dezvoltare, care pot furniza resurse suplimentare pentru implementarea Programului, cum ar fi asistență tehnică, transfer de tehnologie, precum și finanțare suplimentară.

**Estimarea costurilor pentru realizarea Programului național
pentru dezvoltarea industrială pentru anii 2024-2028
(pentru perioada 2024 – 2026)**

TOTAL: 2024-2026 costuri planificate (mii lei)				
Sursa de finanțare	Total	2024	2025	2026
Bugetul de stat	31545,6	10834,8	10385,8	10325,0
Asistența externă (costuri acoperite)	82700,0	39200	22200,0	21300,0
Asistența externă (costuri neacoperite)	219418,14	61958,14	76480,0	80980,0

Obiectiv specific	Codul Subprogramului bugetar	Costuri totale, mii lei	Costuri pe ani		
			2024	2025	2026
Obiectiv general, total		333663,74	111992,94	109065,8	112605,0
OS 1.1		43445,4	570,0	21445,4	21430,0
<i>Costuri acoperite din bugetul de stat</i>	5001	845,4	370,0	245,4	230,0
<i>Costuri acoperite din asistență externă</i>		42000,0		21000,0	21000,0
<i>Costuri neacoperite</i>		600,0	200,0	200,0	200,0
OS 1.2		102004,34	31588,94	35415,4	35000,0
<i>Costuri acoperite din bugetul de stat</i>	5001	246,2	230,8	15,4	
<i>Costuri acoperite din asistență externă</i>		900,0	500,0	400,0	
<i>Costuri neacoperite</i>		100858,14	30858,14	35000,0	35000,0
OS 2.1		2042,6	842,6	800,0	400,0
<i>Costuri acoperite din bugetul de stat</i>	5001	42,6	42,6		
<i>Costuri acoperite din asistență externă</i>		400,0	200,0	200,0	
<i>Costuri neacoperite</i>		1600,0	600,0	600,0	400,0
OS 2.2		99995,0	50055,0	25135,0	24805,0
<i>Costuri acoperite din bugetul de stat</i>	5001 8801	135,0	55,0	55,0	25,0
<i>Costuri acoperite din asistență externă</i>		30300,0	30000,0	300,0	
<i>Costuri neacoperite</i>		69560,0	20000,0	24780,0	24780,0
OS 3.1		75645,6	20305,6	25320,0	30020,0
<i>Costuri acoperite din bugetul de stat</i>	5001 8801	30145,6	10105,6	10020,0	10020,0
<i>Costuri acoperite din asistență externă</i>		200,0	200,0		

<i>Costuri neacoperite</i>		45300,0	10000,0	15300,0	20000,0
OS 3.2		10530,8	8630,8	950,0	950,0
<i>Costuri acoperite din bugetul de stat</i>	7001 5001	130,8	30,8	50,0	50,0
<i>Costuri acoperite din asistență externă</i>		8900,0	8300,0	300,0	300,0
<i>Costuri neacoperite</i>		1500,0	300,0	600,0	600,0

VII. RISCURI DE IMPLEMENTARE

Riscurile de implementare a PNDI și acțiunile de mitigare propuse pentru a reduce impactul acestora sunt identificate în tabel.

Riscuri	Descriere	Probabilitate (joasă/ medie/ înaltă)	Impact (mic/mediu/mare)	Măsurile de atenuare a riscului
Accentuarea instabilității geopolitice regionale și a crizelor conexe	Războiul din Ucraina devine unul latent și/sau se extinde, generând în continuare presiune pe infrastructura de transport și logistică și dezechilibre atât pe partea de cerere, cât și pe partea de ofertă	Înaltă	Mare	Încurajarea rezilienței economice a întreprinderilor din sectoarele industriei prelucrătoare, implicit stimularea clusterizării împreună cu producătorii autohtoni de <i>input</i> -uri
Trenarea politicilor aferente primelor două niveluri de intervenții: stabilitatea macroeconomică și reformele structurale.	Stabilitatea economică și reformele structurale sunt întârziate și, în acest context, eficiența politicilor sectoriale este redusă	Medie	Mare	Promovarea și facilitarea dialogului între instituțiile statului, mediul de afaceri și societatea civilă, pentru a asigura o colaborare eficientă și o coordonare a eforturilor
Capacitatea instituțională redusă	Guvernul și instituțiile publice pot avea resurse umane limitate și competente reduse pentru implementarea Programului.	Medie	Medie	Investirea în programe de dezvoltare a capacităților instituționale și formarea personalului cheie pentru a asigura o bună implementare a PNDI.
Lipsa finanțării pentru	Dificultăți în obținerea resurselor	Înaltă	Mare	Dezvoltarea capacităților de

implementarea <i>PNDI</i>	finanțare bugetare necesare pentru implementarea PNDI			mobilizare a surselor externe, implicat a capacităților de absorbție a fondurilor UE
Reacția apatică a mediului de afaceri	Întreprinderile din sectoarele industriale nu reacționează suficient la măsurile și instrumentele de stimulare prevăzute în Program	Mică	Mare	Desfășurarea campaniilor de promovare, setate în fiecare dintre obiective

VIII. AUTORITĂȚI/INSTITUȚII RESPONSABILE DE IMPLEMENTARE

Responsabilitatea principală pentru coordonarea implementării *PNDI* este atribuită Ministerului Dezvoltării Economice și Digitalizării, care are misiunea de a elabora și monitoriza politica statului în domeniul dezvoltării industriale și susținerii dezvoltării antreprenoriatului, conform strategiilor și programelor aprobate de Guvern. De asemenea, sunt implicate Instituția Publică Organizația pentru Dezvoltarea Antreprenoriatului, Institutul Național de Metrologie și Institutul de Standardizare din Moldova.

Responsabilități tematice conexe implementării PNDI sunt pentru Ministerul Educației și Cercetării, Ministerul Muncii și Protecției Sociale, Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare și Ministerul Sănătății, pentru sectoarele și măsurile corespunzătoare.

IX. PROCEDURI DE RAPORTARE

Autoritățile responsabile de implementarea *PNDI* prezintă Ministerului Dezvoltării Economice și Digitalizării anual, până la data de 01 martie a anului următor celui de referință, informația despre executarea, în anul trecut, a Planului de acțiuni pentru anii 2024-2026, conform domeniilor de competențe.

Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării prezintă Guvernului, anual, până la data de 31 martie a anului în curs, raportul privind realizarea Planului 2024-2026 în anul precedent.

În anul 2026 se va efectua evaluarea intermediară a implementării Programului, cu identificarea progreselor, impedimentelor, precum și elaborarea propunerilor și recomandărilor de resort.

În anul 2026, în baza propunerilor și recomandărilor autorităților vizate, Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării va elabora și va prezenta Guvernului spre aprobare proiectul Planului de acțiuni pentru implementarea, în anii 2027-2028, a *PNDI 2024-2028*.

Raportul de evaluare finală se va realiza în anul 2029. Constatările și propunerile din Raportul de evaluare finală vor constitui temei pentru elaborarea unui nou document de politici privind dezvoltarea industrială în Republica Moldova.

*Anexă la Programul național pentru dezvoltarea
industrială pentru anii 2024-2028*

Lista sectoarelor de activitate pentru care se acordă ajutoare de stat

Nr.	CAEM	Denumire
Industria alimentară		
1.	C 1010	Producția, prelucrarea și conservarea cărnii și a produselor din carne
2.	C 1020	Prelucrarea și conservarea peștelui, crustaceelor și moluștelor
3.	C 1030	Prelucrarea și conservarea fructelor și legumelor
4.	C1050	Fabricarea produselor lactate
5.	C 1060	Fabricarea produselor de morărit, a amidonului și produselor din amidon
6.	C 1070	Fabricarea produselor de brutărie și a produselor făinoase
7.	C 1080	Fabricarea altor produse alimentare
8.	C 1090	Fabricarea preparatelor pentru hrana animalelor
Fabricarea produselor textile		
9.	C1320	Productia de tesaturi
10.	C 1330	Finisarea materialelor textile
11.	C 1390	Fabricarea altor articole textile
Fabricarea articolelor de îmbracaminte		
12.	C 1410	Fabricarea articolelor de îmbracaminte, cu excepția articolelor din blana
13.	C 1420	Fabricarea articolelor din blană
14.	C 1430	Fabricarea articolelor de îmbracaminte prin tricotare sau croșetare
Tabacirea și finisarea pieilor		
15.	C 1510	Tabacirea și finisarea pieilor; fabricarea articolelor de voiaj și marochinarie și a articolelor de harnasament; prepararea și vopsirea blanurilor
16.	C 1520	Fabricarea incaltamintei
Prelucrarea lemnului		
17.	C 1610	Taierea și rindeluirea lemnului
18.	C 1620	Fabricarea produselor din lemn, pluta, paie și din alte materiale vegetale impletite
Fabricarea hârtiei și a produselor din hârtie		
19.	C 1720	Fabricarea articolelor din hartie și carton
Fabricarea produselor de cocserie și a produselor obținute din prelucrarea titeiului		
20.	C 1920	Fabricarea produselor obținute din prelucrarea titeiului
Fabricarea substanțelor și a produselor chimice		
21.	C 2010	Fabricarea produselor chimice de baza, a îngrășămintelor și produselor azotoase; fabricarea materialelor plastice și a cauciucului sintetic, în forme primare
22.	C 2020	Fabricarea pesticidelor și a altor produse agrochimice
23.	C 2030	Fabricarea vopselelor, lacurilor, cernelii tipografice și masticurilor
24.	C 2040	Fabricarea săpunurilor, detergenților și a produselor de întreținere, cosmetice și de parfumerie
25.	C 2050	Fabricarea altor produse chimice
26.	C 2060	Fabricarea fibrelor sintetice și artificiale

Fabricarea produselor farmaceutice de baza si a preparatelor farmaceutice		
27.	C 2110	Fabricarea produselor farmaceutice de baza
28.	C 2120	Fabricarea preparatelor farmaceutice
Fabricarea produselor din cauciuc si mase plastice		
29.	C 2210	Fabricarea articolelor din cauciuc
30.	C 2220	Fabricarea articolelor din material plastic
Fabricarea altor produse din minerale nemetalice		
31.	C 2310	Fabricarea sticlei si a articolelor din sticla
32.	C 2330	Fabricarea materialelor de constructii din argila
33.	C 2340	Fabricarea altor articole din ceramica si portelan
34.	C 2350	Fabricarea cimentului, varului si ipsosului
35.	C 2360	Fabricarea articolelor din beton, ciment si ipsos
36.	C 2370	Taierea, fasonarea si finisarea pietrei
37.	C 2390	Fabricarea altor produse din minerale nemetalice n.c.a.
Industria constructiilor metalice si a produselor din metal, exclusiv masini, utilaje si instalatii		
38.	C 2510	Fabricarea de constructii metalice
39.	C 2520	Productia de rezervoare, cisterne si containere metalice; productia de radiatoare si cazane pentru incalzire centrala
40.	C 2540	Fabricarea armamentului și a munițiilor
41.	C 2560	Tratarea si acoperirea metalelor; operatiuni de mecanica generala
42.	C 2570	Productia de unelte si articole de fierarie
43.	C 2590	Fabricarea altor produse prelucrate din metal
Fabricarea calculatoarelor si a produselor electronice si optice		
44.	C 2610	Fabricarea componentelor electronice
45.	C 2620	Fabricarea calculatoarelor și a echipamentelor periferice
46.	C 2630	Fabricarea echipamentelor de comunicații
47.	C 2640	Fabricarea produselor electronice de larg consum
48.	C 2650	Fabricarea de echipamente de masura, verificare, control si navigatie; productia de ceasuri
49.	C 2660	Fabricarea de echipamente pentru radiologie, electrodiagnostic și electroterapie
50.	C 2670	Fabricarea de instrumente optice și echipamente fotografice
51.	C 2680	Fabricarea suportilor magnetici și optici destinați înregistrărilor
Fabricarea echipamentelor electrice		
52.	C 2710	Fabricarea motoarelor electrice, generatoarelor si transformatoarelor electrice si a aparatelor de distributie si control a electricitatii
53.	C 2720	Fabricarea de acumulatori și baterii
54.	C 2730	Fabricarea de fire si cabluri; fabricarea dispozitivelor de conexiune pentru acestea
55.	C 2740	Fabricarea de echipamente electrice de iluminat
56.	C 2750	Fabricarea de echipamente casnice
57.	C 2790	Fabricarea altor echipamente electrice
Fabricarea de masini, utilaje si echipamente n.c.a.		
58.	C 2810	Fabricarea de mașini și utilaje de utilizare generală
59.	C 2820	Fabricarea altor mașini și utilaje de utilizare generală

60.	C 2830	Fabricarea masinilor si utilajelor pentru agricultura si exploatare forestiere
61.	C 2840	Fabricarea utilajelor și a mașinilor-unelte pentru prelucrarea metalelor
62.	C 2890	Fabricarea altor mașini și utilaje cu destinație specifică
Fabricarea autovehiculelor, a remorcilor si semiremorcilor		
63.	C 2910	Fabricarea autovehiculelor de transport rutier
64.	C 2920	Producția de caroserii pentru autovehicule; fabricarea de remorci și semiremorci
65.	C 2930	Producția de piese si accesorii pentru autovehicule si pentru motoare de autovehicule
Fabricarea altor mijloace de transport		
66.	C 3090	Fabricarea altor echipamente de transport n.c.a
Fabricarea de mobilă		
67.	C 3100	Fabricarea de mobilă
Alte activitati industriale n.c.a.		
68.	C 3210	Fabricarea bijuteriilor, imitatiilor de bijuterii si articolelor similare
69.	C 3220	Fabricarea articolelor pentru sport
70.	C 3240	Fabricarea jocurilor si jucariilor
71.	C 3250	Fabricarea de dispozitive, aparate si instrumente medicale si stomatologice
72.	C 3290	Alte activitati industriale n.c.a.

**X. Planul de acțiuni privind implementarea în anii 2024-2026
a Programului național pentru dezvoltarea industrială pentru anii 2024-2028**

Obiectivul General 1: Îmbunătățirea guvernanței și modernizarea instituțională										
Nr.	Acțiuni	Indicatori de monitorizare	Termen de realizare	Costuri estimative Total (mii MDL)	Costuri estimate (mii MDL)			Surse de finanțare	Instituția responsabilă	Parteneri
				333663,74	2024	2025	2026			
				111992,94	109065,8	112605,0				
Obiectivul Specific 1.1. Consolidarea cadrului normativ și eficientizarea guvernanței										
<i>1.1.1. Consolidarea cadrului normativ relevant dezvoltării sectorului industrial</i>										
1.1.1.1	Modificarea Legii nr. 182/2010 cu privire la parcurile industriale, în scopul alinierii plenitudinare a PI la cerințele proprii Industriei 4.0	- Proiect de lege aprobat de Guvern și transmis Parlamentului spre adoptare	Tr. I, 2024	20,2	20,2	-	-	Surse bugetare	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării	
1.1.1.2	Modificarea Legii nr. 440/2001 cu privire la zonele economice libere în scopul alinierii la Codul Vamal nr. 95/2021 și normele UE în materie de concurență (Acordul de Asociere art. 431 (3))	- Proiect de lege aprobat de Guvern și transmis Parlamentului spre adoptare	Tr. II, 2024	15,4	15,4	-	-	Surse bugetare	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării	Ministerul Finanțelor Serviciul Vamal Consiliul Concurenței

1.1.1.3	Modificarea Legii nr. 8/2005 cu privire la Portul Internațional Liber „Giurgiulești”, în scopul alinierii la Codul Vamal nr. 95/2021 și normele UE în materie de concurență (Acordul de Asociere art. 431 (3))	- Proiect de lege aprobat de Guvern și transmis Parlamentului spre adoptare	Tr. IV, 2024	15,4	15,4	-	-	Surse bugetare	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării	Ministerul Finanțelor Serviciul Vamal Consiliul Concurenței
1.1.1.4	Elaborarea proiectului de Lege privind măsurile pentru combaterea întârzierii în efectuarea plăților în tranzacțiile comerciale, în scopul eficientizării sistemului de plăți în tranzacțiile comerciale	- Proiect de lege aprobat de Guvern și transmis Parlamentului spre adoptare,	Tr. III, 2024	22,6	22,6	-	-	Surse bugetare	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării	Ministerul Justiției Ministerul Finanțelor
1.1.1.5	Elaborarea proiectului de hotărâre a Guvernului privind modificarea Hotărârii Guvernului nr. 652/2011 cu privire la aprobarea Regulamentului privind modul de desfășurare a concursului de selectare a rezidenților și a proiectelor investiționale pentru parcul industrial, precum și a Raportului-model privind activitatea desfășurată în cadrul parcului industrial	- Hotărâre de Guvern aprobată	Tr. II, 2024	15,4	15,4	-	-	Surse bugetare	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării	Agencia Proprietății Publice
1.1.1.6	Elaborarea proiectului de hotărâre de Guvern cu privire la instituirea unei scheme	- Hotărâre de Guvern aprobată	Tr. II, 2024	20,2	20,2	-	-	Surse bugetare	Ministerul Dezvoltării	Ministerul Finanțelor

	tranzitorii de ajutor de stat în temeiul Legii nr. 440/2001 cu privire la zonele economice libere	- Proiect de lege aprobat de Guvern și transmis Parlamentului spre aprobare							Economice și Digitalizării	Serviciul Vamal Consiliul Concurenței
<i>1.1.2 Consolidarea infrastructurii calității în industria prelucrătoare</i>										
1.1.2.1	Instituirea și/sau consolidarea Comitetelor Tehnice (CT) pentru industriile chimică și farmaceutică, electronică, industria componentelor auto și textilă	- 4 Ordine de instituire a Comitetelor Tehnice aprobate	Tr. IV, 2026	45,0	15,0	15,0	15,0	Surse bugetare	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării, Institutul de Standardizare din Moldova	Asociațiile de business
1.1.2.2	Consolidarea capacităților Organismelor de Evaluare a Conformității (OEC)	- Cel puțin 1 OEC modernizat - Cel puțin 1 trasabilitate asigurată	Tr. IV, 2026	45,0	15,0	15,0	15,0	Surse bugetare, Surse externe	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării, Institutul Național de Metrologie	Asociațiile de business
1.1.2.3	Transpunerea deplină a <i>aquis</i> -ului UE în domeniul reglementărilor tehnice	- Hotărâre de Guvern de transpunere a X Reglementări tehnice UE aprobată	Tr. IV, 2025	30,8	15,4	15,4	-	Surse bugetare	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării	
1.1.2.4	Dotarea cu laboratoare a instituțiilor care asigură încercările	- Cel puțin 1 laborator dotat	Tr. IV, 2026	40000,0	-	20.000,0	20.000,0	Banca Mondială	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării	Asociațiile de business
1.1.2.5	Elaborarea Ghidurilor pentru certificarea produselor finite din industria prelucrătoare, care să conțină implicit	- 2 Ghiduri elaborate	Tr. IV, 2026	400,0	-	200,0	200,0	surse externe	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării	

	instituțiile vizate în procesul de obținere a certificatului, liste cu acte care urmează a fi prezentate de agenții economici.									
1.1.2.7	Consolidarea capacităților Institutului de Chimie al USM și INM, prin consolidarea mai multor laboratoare de analize și dotarea cu laboratoare noi, în scopul susținerii agenților economici în efectuarea diverselor analize chimice cu explicarea rezultatelor obținute și recomandările necesare.	- Capacitățile Institutului de Chimie consolidate	Tr. IV, 2026	2000,0	-	1000,0	1000,0	Surse bugetare, surse externe	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării, Ministerul Educației și Cercetării	
<i>1.1.3 Consolidarea capacităților manageriale ale întreprinderilor din sectorul industrial</i>										
1.1.3.1	Semnarea Declarației comune de intenție între MDED și Ministerul Federal German pentru Cooperare Economică și Dezvoltare privind continuarea colaborării în cadrul pregătirii și perfecționării managerilor de la întreprinderile din diferite sectoare ale economiei Republicii Moldova	- Declarație semnată	Tr. II, 2024	15,4	15,4	-	-	Surse bugetare	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării	Camera de Comerț și Industrie a RM
1.1.3.2	Pregătirea și perfecționarea managerilor de la întreprinderile din sectorul industrial al Republicii Moldova în Germania	- 25-manageri pregătiți	Tr. IV, 2026	600,0	200,0	200,0	200,0	Surse bugetare	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării	Camera de Comerț și Industrie a RM

1.1.3.3	Evaluarea necesităților de instruire a întreprinderilor din sectorul industrial	- Lista necesităților elaborată	Tr. IV, 2024	200,0	200,0	-	-	surse externe	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării	Asociațiile sectoriale de business
Obiectivul Specific 1.2. Dezvoltarea platformelor investiționale și infrastructurii de afaceri										
1.2.1. Dezvoltarea platformelor investiționale										
1.2.1.1	Cartografierea ZEL-urilor și PI în funcție de performanță, optimizarea după caz	- Cartografiere realizată, - Cel puțin 1 platformă investițională optimizată	Tr. IV, 2025	200,0	200,0	-	-	surse externe	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării	
1.2.1.2	Eficientizarea mecanismelor de monitorizare și raportare proprii platformelor investiționale	- 2 Mecanisme (soft-uri) elaborate	Tr. I, 2025	400,0	-	400,0	-	surse externe	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării	
1.2.1.3	Crearea Platformelor Industriale Multifuncționale	- Infrastructura a 2 PIM construită și transmisă către APL	Tr. IV, 2026	90858,14	30858,14	30000,0	30000,0	Surse bugetare, surse externe	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării, IP ODA	Ministerul Finanțelor
1.2.1.4	Crearea de Eco-Parcuri Industriale specializate	- 2 Hotărâri de Guvern aprobate	Tr. IV, 2025	30,8	15,4	15,4	-	Surse bugetare, surse externe	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării	Agenția Proprietății Publice, Ministerul Educației și Cercetării, Ministerul Sănătății
1.2.2 Stimularea dezvoltării clusterelor din sectorul industrial										

1.2.2.1	Elaborarea studiului cu privire la potențialul de clusterizare industrială în Republica Moldova	- Studiu elaborat	Tr. IV, 2024	300,0	300,0	-	-	surse externe	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării	
1.2.2.2	Modificarea Hotărârii Guvernului nr. 487/2022 cu privire la organizarea și funcționarea Instituției Publice Organizația pentru Dezvoltarea Antreprenoriatului (ÎP ODA), în vederea includerii clusterelor ca eligibile pentru suport.	- Hotărâre de Guvern aprobată	Tr. II, 2024	15,4	15,4	-	-	Surse bugetare	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării	
1.2.2.4	Stimularea clusterizării întreprinderilor din sectorul industrial	- Cel puțin 3 clustere create	Tr. IV, 2026	10000,0	-	5000,0	5000,0	surse externe	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării	
Obiectivul general 2: Mobilizarea capitalului și forței de muncă										
Nr.	Acțiuni	Indicatori de monitorizare	Termen de realizare	Costuri estimative total (mii MDL)	Costuri estimate (mii MDL)			Surse de finanțare	Instituția responsabilă	Parteneri
					2024	2025	2026			
Obiectivul Specific 2.1: Stimularea investițiilor în industria prelucrătoare										
2.1.1 Dezvoltarea unui mecanism de de ajutor de stat pentru investițiile în industria prelucrătoare										
2.1.1.1	Elaborarea Hărții ajutoarelor regionale în Republica Moldova, aliniată la prevederile Orientărilor revizuite privind ajutoarele de stat regionale	- Harta ajutoarelor regionale elaborată/aprobată	Tr. IV, 2024	200,0	200,0	-	-	surse externe	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării	Consiliul Concurenței Ministerul Finanțelor

2.1.1.2	Instituirea schemei de ajutor de stat regionale pentru investițiile în sectoarele prioritare industriei prelucrătoare	- Hotărâre de Guvern aprobată - Proiect de lege aprobat de Guvern și transmis Parlamentului spre aprobare	Tr. IV, 2024	20,2	20,2	-	-	Surse bugetare	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării	Consiliul Concurenței Ministerul Finanțelor
2.1.1.3	Elaborarea Ghidului Solicitantului ajutorului de stat pentru investițiile din industria prelucrătoare	- Ghidul Solicitantului elaborat/aprobat	Tr. I, 2025	200,0	-	200,0	-	surse externe	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării	Consiliul Concurenței Ministerul Finanțelor
<i>2.1.2 Valorificarea instrumentelor financiare și Programelor IP ODA în industria prelucrătoare</i>										
2.1.2.1	Promovarea instrumentelor financiare și Programelor IP ODA (FGC și FACEM) în industria prelucrătoare	- 2 campanii de promovare	2025	400,0	200,0	200,0	-	surse externe	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării, IP ODA	
2.1.2.2	Stimularea garantării și creditării industriei prelucrătoare prin intermediul instrumentelor financiare și Programelor IP ODA	- Cel puțin 2 instrumente financiare noi emise, - Cel puțin 5 agenți economici creditați	Tr. IV, 2026	1200,0	400,0	400,0	400,0	surse externe	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării, IP ODA	
<i>2.1.3 Atragerea investițiilor străine directe în sectorul industrial</i>										
2.1.3.1	Modificarea Legii nr. 174/2021 privind mecanismul de examinare a investițiilor de importanță pentru securitatea statului, în vederea eficientizării mecanismului de examinare a investițiilor	- Proiect de lege aprobat de Guvern și transmis Parlamentului spre adoptare	Tr. II, 2024	22,6	22,6	-	-	Surse bugetare	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării	Serviciul de Informații și Securitate, CNPF, Agenția de Investiții,

										Ministerul Justiției
2.1.3.2	Stimularea investițiilor străine directe în industria prelucrătoare din lanțurile valorice superioare	- Cel puțin 1 proiect investițional-realizat,	Tr. IV, 2026	430,0	30,0	200,0	200,0	surse externe	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării, Administrațiile Zonelor Economice Libere	Agenția de Investiții
Obiectivul Specific 2.2: Facilitarea accesului la forța de muncă calificată										
<i>2.2.1. Îmbunătățirea politicilor și a capacităților pentru acces mai bun la piața muncii</i>										
2.2.1.1	Negocierea și semnarea Acordurilor bilaterale de migrație cu state emergente-furnizoare de forță de muncă, în conformitate cu instrucțiunile Organizației Internaționale a Muncii (OIM)	- Cel puțin 2 Acorduri semnate	Tr. IV, 2026	60,0		30,0	30,0	surse externe	Ministerul Afacerilor Interne	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării
<i>2.2.2 Consolidarea înzestrării tehnice și parteneriatelor dintre instituțiile de învățământ și companiile industriei prelucrătoare</i>										
2.2.2.1	Realizarea unui studiu privind necesarul de utilaj și echipamente pentru dotarea instituțiilor Învățământului profesional-tehnic (ÎPT) și superior (ÎȘ), care realizează formare inițială în domeniu, în corespundere cu realitățile de pe piața muncii.	- Studiu realizat	Tr. I, 2025	300,0	-	300,0	-	surse externe	Ministerul Educației și Cercetării	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării, Instituțiile ÎPT și superior, Asociațiile de profil

2.2.2.2	Instituirea parteneriatelor dintre ÎPT/IÎS și asociațiile de business, cu scopul îmbunătățirii curriculelor, formării cadrelor didactice și elevilor și accesului reciproc la utilaje și echipamente	- Cel puțin 2 parteneriate-semnate	Tr. IV, 2026	60,0	-	30,0	30,0	surse externe	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării	Ministerul Educației și Cercetării Instituțiile ÎPT și superior, Asociațiile de profil
2.2.2.3	Actualizarea programelor de studii in domeniul profesional tehnic"	- 5 programe de studii actualizate	Tr. IV 2026	75,0	25,0	25,0	25,0	Surse bugetare surse externe	Ministerul Educației și Cercetării	Instituțiile ÎPT
2.2.2.4	Dotarea a 5 ateliere/laboratoare cu echipament modern din instituțiile de învățământ profesional tehnic	- 5 ateliere/laboratoare cu echipament modern dotate	Tr. IV 2026	60000,0	20000,0	20000,0	20000,0	surse externe	Ministerul Educației și Cercetării	Instituțiile ÎPT
<i>2.2.3 Îmbunătățirea infrastructurii de formare continuă și conectarea mai bună a acesteia la necesitățile industriei</i>										
2.2.3.1	Crearea Centrului de formare continuă în domeniul industrial TechZone	- Centrul de formare continuă funcțional	Tr. IV, 2024	30000,0	30000,0	-	-	Surse bugetare	Zona Economică Liberă Bălți	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării Asociația Patronală din Industria Prelucrătoare (APIP)
2.2.3.2	Dezvoltarea capacităților instituționale și operaționale pentru formarea abilităților tinerilor în cadrul Centrului de	-20 tineri instruiți	Tr. IV 2026	9500,0	-	4750,0	4750,0	Surse bugetare surse externe	Centrul de Inovare și Transfer	Universitatea de Stat „Alec Russo” din

	Inovare și Transfer Tehnologic din Bălți, Nortek								Tehnologic Nortek	Bălți (USARB) Agenți economici
Obiectivul general 3. Stimularea productivității și tranziției la economia verde										
Nr.	Acțiuni	Indicatori de monitorizare	Termen de realizare	Costuri estimative totale (mii MDL)	Costuri estimate (mii MDL)			Surse de finanțare	Instituția responsabilă	Parteneri
					2024	2025	2026			
Obiectivul Specific 3.1. Creșterea inovării și competitivității în industria prelucrătoare										
3.1.1 Stimularea inovării în sectorul industrial										
3.1.1.1	Consolidarea cooperării dintre instituțiile de învățământ și întreprinderi	- Cel puțin 2 acorduri de colaborare încheiate între instituțiile de învățământ și mediul de afaceri	Tr. IV, 2026	60,0	20,0	20,0	20,0	Surse bugetare	Ministerul Educației și Cercetării	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării, Asociațiile profesionale
3.1.1.2	Elaborarea și implementarea Programului de stimulare a cercetării-dezvoltării și inovării în rândul întreprinderilor	- Hotărâre de Guvern aprobată, - Cel puțin 7 companiilor, finanțate	Tr. IV, 2026	15022,6	22,6	5 000,0	10 000,0	Surse bugetare, surse externe	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării, IP ODA	
3.1.2 Sporirea competitivității companiilor industriei prelucrătoare										
3.1.2.1	Elaborarea studiului de evaluarea a input-urilor importate de industria prelucrătoare	- Studiu de evaluare elaborat	Tr. I, 2025	200,0	200,0	-	-	surse externe	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării	

3.1.2.2	Modificarea Legii nr. 172/2014 privind aprobarea Nomenclaturii combinate a mărfurilor, în vederea eliminării taxelor vamale la <i>input</i> -urile utilizate în industria prelucrătoare care nu pot fi produse în Republica Moldova	- Proiect de lege aprobat de Guvern și transmis Parlamentului spre adoptare	Tr. II, 2025	22,6	22,6	-	-	Surse bugetare	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării	Ministerul Finanțelor
3.1.2.3	Modificarea și implementarea <i>Programului de creștere a competitivității la export și integrarea în lanțurile valorice internaționale a Întreprinderilor Mici și Mijlocii</i>	- Hotărâre de Guvern aprobată, - 15 companii finanțate,	Tr. IV, 2026	30000,0 + 30000,0	10 000,0 + 10 000,0	10 000,0 + 10 000,0	10 000,0 + 10 000,0	Surse bugetare surse externe	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării, IP ODA	
3.1.2.4	Instituirea unui nou produs de garantare a FGC, în vederea instituirii unui instrument de garantare în procedura de perfecționare activă	- Concept elaborat și aprobat	Tr. IV, 2024	20,2	20,2	-	-	Surse bugetare	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării IP ODA	
3.1.2.5	Desfășurarea unei campanii extinse la nivel național pentru promovarea produselor industriale autohtone	- Campanie de promovare realizată,	Tr. IV, 2025	300,0	-	300,0	-	surse externe	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării	Asociațiile de business
3.1.2.6	Modificarea proceselor în domeniul achizițiilor publice de medicamente, astfel încât licitațiile să fie desfășurate din timp, iar necesarul solicitat de fiecare instituție să fie maximal unificat, eficientizat, și, ulterior, realizat	- Ordinul Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale nr. 859/2020 cu privire la organizarea achizițiilor publice de medicamente,	Tr. IV, 2024	20,2	20,2	-	-	Surse bugetare	Ministerul Sănătății	

		<i>dispozitive medicale și alte produse de uz medical, modificat.</i>								
Obiectivul Specific 3.2. Facilitarea tranziției la economia verde										
<i>3.2.1 Alinierea la Planul industrial al Pactului verde UE și promovarea tranziției la economia verde</i>										
3.2.1.1	Asigurarea alinierii cadrului normativ și documentelor de politici la Planul industrial al UE	- Cel puțin 2 Directive transpuse	Tr. IV, 2026	900,0	300,0	300,0	300,0	Surse bugetare surse externe	Ministerul Mediului, Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării, Ministerul Finanțelor	
3.2.1.2	Elaborarea studiului de evaluarea a poluării (ape, aer, mediu) în industria prelucrătoare și recomandărilor de remediere	- Studiu de evaluare elaborat	Tr. III, 2024	3000,0	3000,0	-	-	Finanțe în Mișcare (Finance in Motion)	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării, Ministerul Mediului	
3.2.1.3	Elaborarea și aprobarea planurilor de acțiuni/ foilor de parcurs privind tranziția verde pentru 6 companii din sectoarele industriale prioritare	- Planuri de acțiuni elaborate și aprobate	Tr. IV, 2024	2500,0	2500,0	-	-	Finanțe în Mișcare (Finance in Motion)	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării	
3.2.1.4	Desfășurarea campaniei de promovare a economiei verzi în industria prelucrătoare	- Campanie de promovare realizată	Tr. I-II, 2025	2500,0	2500,0	-	-	Finanțe în Mișcare (Finance in Motion)	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării	
<i>3.2.2 Sprijinul tranziției la economia verde a industriei prelucrătoare</i>										

3.2.2.1	Modificarea Programului de Ecologizare a IMM-urilor, în scopul includerii startup-urilor și clusterelor ca eligibile pentru suport	- Hotărâre de Guvern aprobată	Tr. IV, 2024	15,4	15,4	-	-	Surse bugetare	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării	
3.2.2.2	Modificarea Programului de re tehnologizare și eficiență energetică a IMM-urilor, în scopul includerii proiectelor de economie circulară	- Hotărâre de Guvern aprobată	Tr. IV, 2024	15,4	15,4	-	-	Surse bugetare	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării	
3.2.2.3	Stimularea dezvoltării liniilor de creditare verde în RM	- Cel puțin 1 linie de creditare create	Tr. IV, 2026	900,0	300,0	300,0	300,0	Surse bugetare surse externe	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării	
3.2.2.4	Efectuarea auditurilor energetice ale întreprinderilor mari din sectorul industrial	- Cel puțin 2 întreprinderi mari din sectorul industrial cu audite energetice realizate	Tr. IV, 2026	600,0		300,0	300,0	Surse externe	Centrul Național pentru Energie Durabilă	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării Ministerul Energiei
3.2.2.5	Crearea unui Program de Orientare și Asistență pentru Implementarea principiilor Taxonomiei UE în sectorul industrial:	Program de Orientare și Asistență creat	Tr. IV, 2026	100,0		50,0	50,0	Surse bugetare	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării	Ministerul Finanțelor; Banca Națională a Moldovei; Ministerul Energiei

Notă informativă
la proiectul hotărârii Guvernului cu privire la aprobarea Programului
național de dezvoltare industrială pentru anii 2024 - 2028

1.	Denumirea autorului și, după caz, a participanților la elaborarea proiectului
	Proiectul este elaborat de către Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării
2.	Condițiile ce au impus elaborarea proiectului de act normativ și finalitățile urmărite
	<p>Programului Național de dezvoltare a industriei pentru anii 2024 – 2028 (<i>în continuare – Program</i>) în scopul stimulării dezvoltării industriei prelucrătoare, care deține o pondere de 86 % în total industrie.</p> <p>Remarcăm că, ultimul document de politici în domeniul industriei a fost „Strategia de dezvoltare a industriei pentru perioada de până în anul 2015” (<i>HG nr. 1149/2006</i>). După finalizarea perioadei de realizare a acestuia, au fost elaborate un șir de documente strategice sectoriale, care doar tangențial se referă la dezvoltarea sectorului industrial, cum ar fi documentele de politici sectoriale în domeniile agroindustrial, energeticii, TIC, dezvoltării regionale, educației, mediului, transportului, etc., care mai mult sau mai puțin, sunt corelate cu dezvoltarea sectorului industrial al economiei naționale.</p> <p>Din aceste considerente, a apărut necesitatea stringentă elaborării unui document de politici care să definească viziunea strategică și principală a direcțiilor de dezvoltare ale industriei prelucrătoare din Republica Moldova pe termen mediu, în conformitate cu potențialul de dezvoltare a industriei autohtone și angajamentele setate în Obiectivele de Dezvoltare Durabilă (ODD) și cele care derivă din statutul de țară-candidat pentru aderarea la Uniunea Europeană (UE).</p> <p>Dat fiind cele relatate, Programul este elaborat în conformitate cu angajamentele internaționale ale Republicii Moldova, în conformitate cu Strategia Națională de Dezvoltare și documente de politici publice sectoriale. Astfel, Programul este adresat direct realizării ODD 9 – <i>Industrie, inovație și infrastructură</i> (construirea unor infrastructuri reziliente, promovarea industrializării durabile și încurajarea inovației) – precum și indirect contribuie la realizarea: ODD 1 (Fără sărăcie); ODD 2 (Zero foame); ODD 8 (Muncă decentă și creștere economică); ODD 10 (Inegalități reduse); ODD 12 (Consum și producție responsabile) și; ODD 13 (Acțiune asupra climei). Programul conține și indicatori cu privire la industrializare setați în Cadrul Național de Monitorizare a Implementării Agendei de Dezvoltare Durabilă 2030, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 953/2022, implicit indicatorii pentru măsurarea ponderii industriei în structura PIB-ului.</p> <p>Totodată, Programul este inclus în Planul Național de Aderare RM-UE 2024-2027 și este aliniat la prevederile Acordului de Asociere între Uniunea Europeană, Euratom și statele membre ale acestora, pe de o parte, și Republica Moldova, pe de altă parte – <i>Capitolul 20. Politica industrială și antreprenorială</i> – unde este prevăzută cooperarea părților în vederea dezvoltării politicii industriale și antreprenoriale, implicit pentru a facilita modernizarea și restructurarea industriei Republicii Moldova în anumite sectoare. Consecutiv, Programul este aliniat la prioritățile Uniunii Europene în sprijinul digitalizării și accelerarea ecologizării sectorului industrial.</p> <p>Concomitent, Programul este conform cu obiectivele și direcțiile prioritare definite în <i>Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova Europeană – 2030” (SND)</i>, aprobată prin Legea nr. 315/2022.</p>

Prin urmare, Programul conține prevederi stipulate la Direcția prioritară 5.16. *Dezvoltarea sectorului industrial*, în timp ce Obiectivele specifice ale acestuia sunt aliniate la următoarele Obiective specifice ale SND:

- *Obiectivul specific 1.1. Creșterea accelerată a productivității muncii;*
- *Obiectivul specific 1.2. Dezvoltarea oportunităților pentru inovații și antreprenariat;*
- *Obiectivul specific 1.3. Ameliorarea condițiilor de muncă și reducerea ocupării informale;*
- *Obiectivul specific 10.4. Tranziția activă spre economia verde și circulară.*

De asemenea, Programul este conform paradigmei setate în Strategia Națională de Dezvoltare Economică 2030 și a Programului național pentru promovarea antreprenariatului și creșterea competitivității 2023-2027, și a altor documente de planificare strategică sectorială conexe, implicit Strategia Națională de Dezvoltare Regională 2022-2028 aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 40/2022 – OS 1.2 Îmbunătățirea mediului antreprenorial în regiuni și OS 2.2, Dezvoltarea infrastructurii de suport pentru afaceri – , precum și Programul național în domeniile cercetării și inovării pentru anii 2024-2027.

Programul a fost elaborat în cadrul unui proces incluziv și dinamic, conținutul și acțiunile acestuia fiind discutate și validate în cadrul ședințelor Grupului de Lucru instituit prin Ordinul nr. 88/2023 al Ministerului Dezvoltării Economice și Digitalizării membrii căruia sunt reprezentanți ai ministerelor responsabile de implementarea acțiunilor aferente Programului, reprezentanți ai mediului academic și învățământului vocațional-tehnic, reprezentanții asociațiilor de business din sectoarele industriale identificate drept prioritare.

Implementarea cu succes a Programului și a obiectivelor conexe vor avea un impact semnificativ asupra sectorului industrial și economiei în ansamblu, precum și asupra fiecărui sector industrial identificat în parte.

Impactul global anticipat al Programului este dezvoltarea unui sector industrial competitiv și aliniat plenitudinar la cerințele proprii Industriei 4.0, astfel încât în anul 2028 ponderea industriei prelucrătoare în PIB să crească cu cel puțin 40%, în timp ce volumul producției industriale fabricate să crească cu cel puțin 50%, comparativ cu anul 2023.

3. Descrierea gradului de compatibilitate a prevederilor proiectului cu legislația Uniunii Europene

Prezentul proiect de act normativ nu contravine legislației Uniunii Europene
Menționăm că, proiectul național este un document de politici publice în domeniul politicii industriale și antreprenoriale care derivă din angajamentele asumate prin Acordul de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană și anume prevederile art. 62 – 64, Capitolul 10 „Politica industrială și antreprenorială” din Titlul IV „Cooperarea economică și alte tipuri de cooperare sectorială”, dar și din prevederile Capitolului IV „Cooperare economică și sectorială” din Agenda de Asociere dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană 2021-2027.

Necesitatea elaborării și punerii în aplicare a unui program național de dezvoltare industrială rezultă din recomandările formulate la Capitolul 20 „Politica industrială și antreprenorială” din Raportul Comisiei Europene privind progresele înregistrate de Republica Moldova în politica de extindere a UE, care menționează că „În anul următor, Moldova ar trebui în special să înceapă punerea în aplicare a programului național de industrializare pentru 2023-2027”.

Remarcăm că, proiectul național este promovat în scopul realizării acțiunii nr. 6 de la Capitolul 20 „Politica industrială și antreprenorială” din Planul Național de Acțiuni pentru Aderarea Republicii Moldova la Uniunea Europeană pentru anii 2024-2027, aprobat prin HG nr. 829/2023

(termen de implementare – ianuarie 2024).

4. **Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi**

Programului Național de dezvoltare a industriei pentru anii 2024 – 2028 conține 6 *Obiective Specifice*, câte două pentru fiecare dintre Obiectivele Generale, după cum urmează:

- **Obiectivul General 1. Îmbunătățirea guvernancei și modernizarea instituțională.**
 - *Obiectivul Specific 1.1. Consolidarea cadrului normativ și eficientizarea guvernancei.*
 - *Obiectivul Specific 1.2. Dezvoltarea platformelor investiționale și infrastructurii de afaceri.*
- **Obiectivul General 2. Mobilizarea capitalului și forței de muncă.**
 - *Obiectivul Specific 2.1. Stimularea investițiilor în industria prelucrătoare.*
 - *Obiectivul Specific 2.2. Facilitarea accesului la forța de muncă calificată.*
- **Obiectivul General 3. Stimularea productivității și tranziției la economia verde.**
 - *Obiectivul Specific 3.1. Creșterea inovării și competitivității industriei prelucrătoare.*
 - *Obiectivul Specific 3.2. Facilitarea tranziției la economia verde.*

Pentru implementarea Programului este elaborat un Plan de acțiuni bine structurat cu măsuri concrete ce vor contribui la accelerarea tranziției verzi și digitale a industriei din Republica Moldova și dezvoltarea unui sector industrial rezilient și competitiv, integrat în piața unică europeană.

Planul de implementare a Programului prevede resurse financiare, tehnice și umane necesare realizării acestuia, care sunt estimate și detaliate pentru fiecare element al procesului de implementare. În plus, în scopul atingerii obiectivelor propuse, vor fi valorificate cooperările cu partenerii de dezvoltare, care pot furniza resurse suplimentare pentru implementarea Programului, cum ar fi asistență tehnică, transfer de tehnologie, precum și finanțare suplimentară.

Programul determină instituția responsabilă de coordonare a procesului de implementare cum ar fi Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării, precum și instituțiile ce vor fi implicate nemijlocit la realizarea acestuia și anume Instituția Publică Organizația pentru Dezvoltarea Antreprenoriatului, Institutul Național de Metrologie și Institutul de Standardizare din Moldova.

Totodată, s-a prevăzut procedura de raportare a realizării acțiunilor destinate implementării Programului inclusiv procesul ulterior de evaluare intermediară și evaluare finală, care vor constitui temei pentru elaborarea unui nou document de politici privind dezvoltarea industrială în Republica Moldova.

5. **Fundamentarea economico-financiară**

Implementarea cu succes a Programului nominalizat va contribui la:

- reanimarea tradiției din industria electronică și valorificarea potențialului existent în producerea de hardware și software, a componentelor și dispozitivelor electronice, a contoarelor inteligente, a conductoarelor etc, în vederea creșterii ponderii sectorului în industria autohtonă;
- creșterea proiectelor investiționale în industria chimică și farmaceutică, implicit creșterea cotei pe piața autohtonă a medicamentelor produse în Republica Moldova;
- atragerea ISD din verigele superioare ale lanțurile valorice globale din industria componentelor auto și, totodată, dezvoltarea furnizorilor locali conectați la companiile multinaționale din domeniu;
- tranziția etapizată de la producția în regim de perfecționare activă, care reprezintă cca 70% din industria textilă moldovenească, la un sector al industriei ușoare orientat spre dezvoltarea și comercializarea propriilor *brand-uri*;

- dezvoltarea industriei materialelor de construcție, în vederea stimulării construcțiilor – rezidențiale și industriale – și creșterii cotei pe piața internă, precum și dezvoltarea capacităților de producție în contextul participării la procesul de reconstrucție postbelică a Ucrainei și;
- dezvoltarea industriei alimentare în vederea asigurării securității alimentare a țării și devenirii unui producător semnificativ pe piața est-europeană.

Rezultatele scontate de la implementarea acțiunilor prevăzute în Program vor asigura:

1. Rata indicatorului Calitatea Reglementărilor (*Regulatory Quality*), în creștere cu 10%, în anul 2026.
2. Rata Indexului Infrastructurii Calității pentru Dezvoltare Sustenabilă, în creștere cu 10%, în anul 2026.
2. Numărul managerilor calificați din întreprinderile industriale, în creștere cu 25%, în anul 2026.

În plus, față de costurile directe legate de implementarea, pot exista și alte costuri indirecte, precum costuri administrative și costuri acoperite nemijlocit de către partenerii strategii de dezvoltare.

Pentru a implementa obiectivele generale și specifice ale Programului, sunt necesare următoarele resurse financiare și nefinanciare:

- Finanțare publică pentru dezvoltarea și implementarea politicilor și programelor de susținere aferente mediului antreprenorial;
- Resurse umane cu competențe și expertiză în domeniul, precum și capacități instituționale pentru implementarea politicilor și măsurilor aferente mediului de afaceri;
- Suportul partenerilor strategici de dezvoltare ai Republicii Moldova.

Programul este bazat pe principii de sinergie și complementaritate dintre resursele financiare publice și cele atrase, inclusiv de la partenerii de dezvoltare fiind reflectate în Planul de acțiuni pentru implementarea Programului, în conformitate cu prevederile CBTM 2024-2026 și din contul și în limitele alocațiilor prevăzute în aceste scopuri în bugetele autorităților și instituțiilor responsabile de implementare.

Costurile financiare aferente implementării fiecărui obiectiv specific sunt specificate în Planul de acțiuni al Programului.

Realizarea obiectivului specific 1.1. „Consolidarea cadrului normativ și eficientizarea guvernantei”, pentru perioada de implementare, necesită 845,4 mii de lei din bugetul de stat (fondul de salarizare a MDED, subprogramul 5001), 42000,0 mii de lei sunt surse acoperite de către donatori (Banca Mondială) și 600,0 mii de lei urmează a fi identificată asistență tehnică.

Pentru obiectivul specific 1.2. „Dezvoltarea platformelor investiționale și infrastructurii de afaceri”, vor fi implicate costuri în valoare de 246,2 mii de lei din bugetul de stat (fondul de salarizare a MDED, subprogramul 5001), 900,0 mii de lei din surse externe și 100858,14 mii de lei sunt necesare spre a fi identificate din asistența externă. Aici menționăm că, acțiunea 1.2.1.3. Crearea Platformelor Industriale Multifuncționale este direcționată spre finalizarea procesului de creare a două Platforme (Glodeni și Ocița) inițiate conform Programului pilot de creare a platformelor industriale multifuncționale aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 748/2020. Pentru realizarea acțiunii nominalizate sunt necesare 98858,14 mii de lei, surse planificate în cadrul exercițiului de elaborare a Cadrului bugetar pe termen mediu pentru perioada anilor 2025-2027. Astfel, dat fiind acțiunea dată neinclusă în Cadrului bugetar pe termen mediu pentru perioada anilor 2024-2026, suma de 98858,14 mii de lei a fost reflectată la compartimentul *Costuri neacoperite*.

Obiectivul specific 2.1. „Stimularea investițiilor în industria prelucrătoare”, prevede pentru perioada 2024-2026 mijloace financiare din bugetul de stat în sumă de 42,6 mii de lei (fondul de salarizare a MDED, subprogramul 5001), 400,0 mii de lei din surse externe acoperite și 1600,0 mii de lei sunt costuri neacoperite.

Pentru obiectivul specific 2.2. „Facilitarea accesului la forța de muncă calificată”, mijloacele financiare preconizate sunt de 135,0 mii de lei din bugetul de stat (fondul de salarizare a MDED, subprogramul 5001), 30300,0 mii de lei din fondurile partenerilor de dezvoltare (ZEL Bălți) și 69560,0 mii de lei surse financiare ce urmează a fi identificate.

Pentru obiectivul specific 3.1. „Creșterea inovării și competitivității în industria prelucrătoare” vor fi implicate costuri în mărime de 30145,6 mii de lei din bugetul de stat (fondul de salarizare a MDED, subprogramul 5001 și fondul de salarizare a MEC, subprogramul 8801), 200,0 mii de lei din surse externe acoperite, precum și 45300,0 costuri neacoperite.

Obiectivul specific 3.2. „Facilitarea tranziției la economia verde” prevede pentru perioada 2024-2026 mijloace financiare din bugetul de stat în sumă de 130,8 mii de lei (fondul de salarizare a MDED, subprogramul 5001 și fondul de salarizare a MM, subprogramul 7001), 8900,0 mii de lei din surse externe acoperite (Finance in Motion) și 1500,0 mii de lei sunt costuri neacoperite.

În total, mijloacele financiare planificate pentru implementarea Planului de acțiuni al Programului în perioada 2024-2026 sunt de 31545,6 mii de lei din bugetul de stat (inclusiv fondul de salarizare prevăzut în bugetele autorităților și instituțiilor responsabile de implementare), 82700,0 mii de lei din surse externe acoperite (Banca Mondială, Agenția Germană pentru Cooperare Internațională, Finance in Motion, Zona Economică Liberă „Bălți”) și 219418,0 costuri neacoperite.

În scopul atingerii obiectivelor propuse, vor fi valorificate cooperările cu partenerii de dezvoltare, care pot furniza resurse suplimentare pentru implementarea Programului, cum ar fi asistență tehnică, transfer de tehnologie, precum și finanțare suplimentară.

**Estimarea costurilor pentru realizarea Programului național
pentru dezvoltarea industrială pentru anii 2024-2028
(pentru perioada 2024 – 2026)**

TOTAL: 2024-2026 costuri planificate (mii lei)				
Sursa de finanțare	Total	2024	2025	2026
Bugetul de stat	31545,6	10834,8	10385,8	10325,0
Asistența externă (costuri acoperite)	82700,0	39200	22200,0	21300,0
Asistența externă (costuri neacoperite)	219418,14	61958,14	76480,0	80980,0

Mijloacele financiare totale destinate realizării cu succes a Programului în baza Planului de acțiuni privind implementarea acestuia în anii 2024 – 2026 se estimează după cum urmează:

Costuri totale, mii lei	Costuri pe ani (mii lei)		
	2024	2025	2026
333663,74	111992,94	109065,8	112605,0

Costurile bugetare aferente anului 2024 sunt prevăzute în Legea bugetului de stat pe anul 2024 nr.418/2023.

Totodată relatăm că, costurile pentru acțiunea 1.2.1.3. Crearea Platformelor Industriale Multifuncționale sunt incluse în Cadrului bugetar pe termen mediu pentru perioada anilor 2025-2027.

6. Modul de încorporare a actului în cadrul normativ în vigoare

Punerea în aplicare a prevederilor proiectului în cauză nu necesită modificarea sau abrogarea altor acte normative

7. Avizarea și consultarea publică a proiectului

În scopul respectării prevederilor Legii nr.239/2008 privind transparența în procesul decizional, pe pagina web a ministerului a fost publicat anunțul de inițiere a procesului de elaborarea a proiectului de hotărâre. Concomitent, a fost publicat pentru consultări publice pe particip.gov.md și pagina web a ministerului.

Proiectul de hotărâre a supus la două avizări de către Cancelaria de Stat, Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale, Ministerul Finanțelor, Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare, Ministerul Educației și Cercetării, Ministerul Muncii și Protecției Sociale, Ministerul Sănătății, Ministerul Mediului, Ministerul Energiei, Agenția de Investiții, Agenția Proprietății Publice, Ministerul Justiției, Centrul de Armonizare a Legislației.

După a doua avizare nu parvenit obiecții sau propuneri din partea Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare, Ministerului Educației și Cercetării, Ministerului Sănătății, Ministerului Mediului, Agenției de Investiții, Agenției Proprietății Publice, Centrului de Armonizare a Legislației.

Cancelaria de Stat, Ministerul Finanțelor, Ministerul Muncii și Protecției Sociale, Ministerul Justiției au înaintat propuneri de perfecționare a documentului, care au fost luate în considerare la definitivarea acestuia.

8. Constatările expertizei anticorupție

Nu este necesar

9. Constatările expertizei de compatibilitate

Nu este necesar

10.	Constatările expertizei juridice
	Proiectul a fost supus expertizei juridice conform art. 37 din Legea nr.100/2017 cu privire la actele normative. Conform avizului repetat al Ministerului Justiției (nr. 04/2-2659 din 21.03.2024) au fost înaintate recomandări de perfecționare a proiectului hotărârii, proiectul Programului și la Planul de acțiuni. Toate recomandările au fost luate în considerare și efectuate modificările respective.
11.	Constatările altor expertize
	Conform prevederilor pct. 34, alin. 10) din Regulamentul cu privire la planificarea, elaborarea, aprobarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea documentelor de politici publice, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.386/2020, Programul a fost supus evaluării calității și conformității de către Cancelaria de Stat (raportul nr. 21-113-13200 din 18.12.2023). Constatările din Raportul de evaluare a calității și conformității Programului, au fost luate în considerare la definitivarea acestuia.

Secretar de stat

Viorel GARAZ

SINTEZA
obiecțiilor și propunerilor la proiectul hotărârii de Guvern cu privire la aprobarea
Programului Național de dezvoltare industrială pentru anii 2024 - 2028 (număr unic 71/MDED/2024)

N/o	Participantul la avizare (expertizare)/consultare publică	Conținutul obiecției/ propunerii (recomandării)	Argumentarea autorului proiectului										
1.	Cancelaria de Stat <i>(nr. 21/1-69-1609 din 12.02.2024)</i>	<p>La Capitolul IV. Obiectivele specifice, autorul va regândi abordarea asupra obiectivelor specifice, prin reformularea acestora, asigurând aplicarea principiului SMART (S – simple, M – măsurabile, A – acceptabile, R – realizabile, și T – fixate în timp) <i>(a se vedea obiecția expusă la pct. 5 din Raportul de evaluare a calității și conformității)</i>. Alternativă a acestui model, este completarea Capitolului IV (la nivel de fiecare Obiectiv specific sau la sfârșitul Capitolului) cu un tabel, unde vor fi transpuse Obiectivele specifice, în comun cu setul de indicatori de rezultat, valorile de referință și valorile țintă, conform celui prezentat mai jos:</p> <table border="1" data-bbox="591 703 1386 794"> <thead> <tr> <th>Nr. specific</th> <th>Indicatorul de rezultat</th> <th>Valoarea de referință</th> <th>Ținta finală</th> <th>Sursa/furnizorul</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td> </td> <td> </td> <td> </td> <td> </td> <td> </td> </tr> </tbody> </table>	Nr. specific	Indicatorul de rezultat	Valoarea de referință	Ținta finală	Sursa/furnizorul						<p style="text-align: center;">Se acceptă S-au operat modificările respective.</p>
Nr. specific	Indicatorul de rezultat	Valoarea de referință	Ținta finală	Sursa/furnizorul									
		<p>Capitolul V. IMPACTUL IMPLEMENTĂRII PNDI se va completa cu indicatori de impact, valori de referință și valori țintă. Sursele de informații pentru identificarea indicatorilor de impact relevanți domeniului abordat de Program vor servi Tabelul 5</p> <p>„Indicatorii de evaluare a impactului de dezvoltare a SND” (pag. 82) din Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova Europeană 2030”, indicatorii de monitorizare a implementării Agendei de dezvoltare durabilă 2030, aprobați prin HG nr. 953/2022, indicatorii de impact din proiectul Strategiei Naționale de Dezvoltare Economică 2030, alți indicatori majori menționați în analiza Programului care reflectă impactul acțiunilor de politici promovate <i>(a se vedea obiecția expusă la pct. 6 din Raportul de evaluare a calității și conformității)</i>.</p> <p>Subliniem că transpunerea în Program a indicatorilor de impact din documentele de politici „umbrelă” este importantă pentru a asigura atingerea obiectivelor naționale și trasabilitatea politicilor, Programul reprezentând instrumentul de implementare a documentelor de politici strategice naționale.</p> <p>Suplimentar, în contextul celor menționate mai sus, având în vedere că pct. 12 din Regulament, nu include ca parte componentă a Planului de acțiuni</p>	<p style="text-align: center;">Se acceptă S-au operat modificările respective.</p>										

		<p>„Indicatorii de rezultat”, aceștia urmează a fi transferați la Capitolul IV și Capitolul V, în dependență de tipul acestora.</p>	
		<p>Totodată, setul de indicatori se va completa cu alți indicatori, astfel încât acesta să fie cuprinzător și să ofere o imagine completă și relevantă a progresului către atingerea obiectivelor Programului. De exemplu, conform proiectului actual <i>Obiectivul Specific 1.2. Dezvoltarea platformelor investiționale și infrastructurii de afaceri</i> se propune a fi măsurat prin 2 indicatori de rezultat – „<i>Platforme investiționale funcționale</i>” și „<i>Clustere industriale funcționale</i>”. În același timp, existența „<i>Platformelor investiționale</i>” nu ar semnifica neapărat eficiență și rezultat în politica promovată. Indicatori suplimentari relevanți pentru măsurarea obiectivului ar fi „<i>Nr. de rezidenți</i>”, „<i>Stocul de investiții</i>”, „<i>Nr. de angajați</i>”, „<i>Volumul producției</i>”. Pe de altă parte, Programul propune ca obiectiv „<i>Stimularea investițiilor în industria prelucrătoare</i>” în condițiile în care datele statistice arată că acestea scad. În același timp, Programul nu prevede măsurarea indicatorului de impact „<i>Dinamica investițiilor în active imobilizate în industria prelucrătoare</i>”, fapt ce nu va permite aprecierea impactului Programului în acest domeniu.</p> <p>Implementarea Programului poate fi însoțită de diverse riscuri, printre care Impactul asupra mediului. În acest sens, se va analiza în Program impactul semnificativ asupra mediului prin poluare, defrișare, consum excesiv de resurse naturale și alte efecte negative, ceea ce poate genera rezistență din partea organizațiilor de mediu sau a comunităților afectate.</p>	<p style="text-align: center;">Se acceptă parțial</p> <p>Crearea de parcuri și de clustere industriale, respectiv numărul parcurilor și clusterelor create sunt indicatori de rezultat.</p> <p>Totodată, pentru a putea deduce eficiența acestora, am inclus indicatorul – parcuri funcționale, pentru a nu ne limita la date statistice cu puțină relevanță. Astfel, din 10 PI existente astăzi, doar în 5 există activitate economică, drept pentru care examinăm oportunitatea retragerii statutului de PI. Totodată, preconizăm crearea a PI noi, funcționale, cu antrenarea agenților economici la etapa instituirii.</p> <p>Dinamica investițiilor a fost introdusă ca indicator de rezultat, urmare a stimulărilor aferente Programului, indicator de impact pentru industrie, în conformitate cu ODD9, pot fi trei de bază: competitivitatea sectorului industrial (creșterea output-ului trebuie să fie însoțită de creșterea vânzărilor, implicit pe piețele externe, nu de creșterea stocurilor); ponderea salariilor în industrie și; ponderea industriei în PIB.</p> <p>Pentru analiză exhaustivă a impactului asupra mediului, este nevoie de aproximativ 6 luni cu implicarea experților și utilizarea unor modele matematice, care nu există în Republica Moldova. Totodată, intervențiile Programului pornesc de la ipoteza că, externalitățile aferente acțiunilor sunt neutralizate de efectele pozitive ale re tehnologizării și ecologizării sectoarelor industriale, ale instituirii Eco-parcurilor industriale.</p>
		<p>Capitolul VIII, denumită „AUTORITĂȚI/INSTITUȚII RESPONSABILE DE IMPLEMENTARE”, necesită să fie detaliată în ceea ce privește implicarea partenerilor din Planul de Acțiuni.</p>	<p style="text-align: center;">Nu se acceptă</p> <p>Partenerii de dezvoltare incluși în Planul de acțiuni s-au arătat dispuși să ofere asistență tehnică/financiară pentru acțiunile respective.</p>

			Totodată, nu considerăm judicios de a include denumirea concretă a partenerilor de dezvoltare responsabili de implementarea documentelor naționale de politici.
		<p>Cu privire la Planul de acțiuni (în continuare – Plan), acesta urmează a fi ajustat conform prevederilor pct. 12 din Regulament și Ghidului metodologic privind integrarea prevederilor Strategiei Naționale de Dezvoltare în documentele de planificare și documentele de politici publice la nivel național, aprobat prin Ordinul Cancelariei de Stat nr. 65/2021¹, și anume:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Fiecare acțiune trebuie să includă indicatori de produs cantitativi cuantificați care să permită aprecierea gradului de realizare a acestora. – Se va indica sursa de finanțare a costurilor, pentru fiecare an, fiind asigurată legătura cu instrumentele bugetare de planificare (Cadrul bugetar pe termen mediu 2024-2026, conform Hotărârii Guvernului nr. 408 din 21-06-2023). Suplimentar, sintagma „alte surse” urmează a fi înlocuită cu „surse externe”. Totodată, coloana „Costuri estimate, mii MDL” urmează a fi completată cu costurile estimate pentru toate acțiunile. Formulările de tipul „<i>În limita bugetului aprobat</i>” nu se acceptă. – Pentru fiecare acțiune din Planul de acțiuni va fi indicat trimestrul și anul în care va fi realizată pe deplin acțiunea. Formulările de tipul „2024-2026”, „2024” vor fi evitate. În cazul în care acțiunea va derula pe parcursul întregii perioade 2024-2026, termenul de realizare va fi indicat ultimul trimestru din ultimul an (Trim. IV, 2026), iar valoarea indicatorului de monitorizare va ține valoarea cumulativă pentru întreaga perioadă (<i>de exemplu, dacă anual se dorește finanțarea a cel puțin 100 antreprenori, atunci valoarea țintă pentru 3 ani va constitui cel puțin 300 antreprenori finanțați</i>). 	<p style="text-align: center;">Se acceptă</p> <p>S-au inclus modificările respective</p>
		<p>Referitor la Nota informativă: Se vor exclude compartimentele 8, 10. Potrivit art.30 din Legea nr.100/2017 cu privire la actele normative, în Nota informativă se includ doar compartimentele, etapele cărora la elaborarea proiectului au fost realizate.</p>	<p style="text-align: center;">Se acceptă</p> <p>S-au efectuat modificările de rigoare</p>
2.	<p>Cancelaria de Stat (II avizare) <i>(nr. 21/1-69-3045 din 19.03.2024)</i></p>	<p>La proiectul Programului: Având în vedere că Obiectivul specific 1.1 din Capitolul IV „Obiective specifice” (<i>pagina 24</i>) și din tabelul cu indicatorii de rezultat (<i>pagina 26</i>), este expus în redacții diferite, se impune corelarea acestuia, or, în întreg documentul de politici e necesar să fie utilizată aceeași formulare sau expunere a obiectivelor specifice.</p>	<p style="text-align: center;">Se acceptă</p> <p>S-a efectuat corelarea corespunzătoare</p>

		<p>La Planul de acțiuni (în continuare – Plan):</p> <p>1. Planul va include estimarea costurilor financiare necesare pentru implementarea fiecărei acțiuni. Pentru estimarea costurilor se recomandă utilizarea Manualului privind estimarea costurilor documentelor de politici publice din Republica Moldova.¹</p> <p>2. Se va indica sursa de finanțare a costurilor (<i>codul subprogramului bugetar</i>), pentru fiecare acțiune, fiind asigurată legătura cu instrumentele bugetare de planificare (Cadrul bugetar pe termen mediu 2024-2026, conform Hotărârii Guvernului nr. 408/2023).</p> <p>Referitor la Nota informativă:</p> <p>Întrucât Programul nu este planificat în Planul de acțiuni al Guvernului 2024 (<i>Hotărârea Guvernului nr. 887/2023</i>), nota informativă se va ajusta prin excluderea mențiunii referitoare la includerea Programului în Planul de acțiuni al Guvernului.</p>	<p style="text-align: center;">Se acceptă</p> <p>S-a efectuat estimarea costurilor pentru fiecare acțiune, inclusiv s-a indicat sursa de finanțare la costurile bugetare fiind reflectate în tabelul de la capitolul VI. Costuri din Program</p>
		<p>Referitor la Nota informativă:</p> <p>Întrucât Programul nu este planificat în Planul de acțiuni al Guvernului 2024 (<i>Hotărârea Guvernului nr. 887/2023</i>), nota informativă se va ajusta prin excluderea mențiunii referitoare la includerea Programului în Planul de acțiuni al Guvernului.</p>	<p style="text-align: center;">Se acceptă</p> <p>S-a exclus mențiunea din Notă</p>
3.	<p>Ministerul Educației și Cercetării (nr.07-09/848 din 06.02.2024)</p>	<p>La Obiectivul specific 2.2. <i>Facilitarea accesului la forța de muncă calificată</i>, la 2.2.2 <i>Consolidarea înzestrării tehnice și parteneriatelor dintre instituțiile de învățământ și companiile industriei prelucrătoare</i>, se propune a suplimenta cu doua acțiuni, după cum urmează:</p> <p>- acțiunea 2.2.2.3. „Actualizarea programelor de studii in domeniul profesional tehnic”. La rubrica din tabel „Indicatori de monitorizare” a se completa cu „5 programe de studii actualizate”. La rubrica din tabel „Termen de realizare” a se completa cu „Trimestrul IV, 2026”;</p> <p>- acțiunea 2.2.2.4. „Dotarea a 5 ateliere/laboratoare cu echipament modern din instituțiile de învățământ profesional tehnic”. La rubrica din tabel „Indicatori de monitorizare” a se completa cu „5 ateliere/laboratoare dotate cu echipament modern”. La rubrica din tabel „Termen de realizare” a se completa cu „Trimestrul IV, 2026”.</p> <p>Consideram oportun sa fie propus Ministerul Educației și Cercetării in calitate de executor, totodată, menționăm despre lipsa resurselor financiare din bugetul de stat.</p>	<p style="text-align: center;">Se acceptă</p> <p>S-a completat Planul cu acțiunile propuse, totodată s-au prevăzut surse estimative pentru acoperirea acțiunilor atât din bugetul de stat (<i>implicit salariile funcționarilor din cadrul instituției</i>), cât și din surse externe. Completările menționate au fost efectuate la recomandarea Cancelariei de Stat.</p>
4.	<p>Ministerul Educației și Cercetării (II avizare) (nr.07-09/1646 din 12.03.2024)</p>	<p>...susține, fără obiecții și propuneri...</p>	<p style="text-align: center;">S-a luat act</p>
5.	<p>Ministerul Sănătății (nr. 07/586 din 12.02.2024)</p>	<p>Se propune excluderea acțiunii prevăzute la pct. 2.1.2.8 din Obiectivul Specific 3.1. Creșterea Inovării și Competitivității în Industria Prelucrătoare, care stabilește: „Ajustarea cadrului normativ, astfel încât prețurile pentru medicamentele compensate să fie stabilite în baza unor medii ale</p>	<p style="text-align: center;">Se acceptă</p> <p>S-a exclus acțiunea nominalizată</p>

		<p><i>concurșurilor de ofertă</i>". Argumentele de fundamentare a poziției derivă din faptul că, Legea de bază ce reglementează achizițiile publice și anume Legea nr. 131/2015 privind achizițiile publice nu definește procedura de organizare a „concurșului de ofertă”.</p>	
		<p>Cu privire la acțiunea nr. 3.1.2.6 „<i>Revizuirea cadrului normativ prin modificarea Legii nr. 1409/1997 și HG295/2023, în vederea stabilirii unui mecanism separat de aprobare a prețului pentru producătorii autohtoni de medicamente</i>”, comunicăm că, modificările aduse Legii nr. 1409/1997 în ceea ce privește aprobarea unui nou mecanism de stabilire a prețurilor de producător la medicamente au intrat în vigoare în anul 2023 (Legea nr. 371/2022). Prin urmare, în temeiul art. 6¹ din Legea 1409/1997, a fost elaborat Regulamentul cu privire la modul de aprobare și înregistrare a prețului de producător la medicamente (Hotărârea de Guvern nr. 295/2023), care a intrat în vigoare la data de 08.06.2023.</p> <p>Ținând cont de prevederile recent aprobate și lipsa unei justificări de a interveni din nou la Regulamentul cu privire la modul de aprobare și înregistrare a prețului de producător la medicamente, se propune excluderea acțiunii prevăzută la pct.3.1.2.6.</p>	<p>Se acceptă S-a exclus acțiunea nominalizată</p>
		<p>Cu privire la acțiunea nr. 3.1.2.7, propunem modificarea indicatorului de monitorizare „<i>Proces de achiziție modificat</i>” în „<i>Ordinul Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale nr. 859/2020 cu privire la organizarea achizițiilor publice de medicamente, dispozitive medicale și alte produse de uz medical, modificat.</i>”.</p> <p>Totodată, se propune excluderea Agenției Medicamentului și Dispozitivelor Medicale din lista instituțiilor responsabile de realizarea acțiunii respective, reieșind din atribuțiile funcționale a entității.</p>	<p>Se acceptă S-au efectuat modificările corespunzătoare</p>
6.	<p>Ministerul Sănătății (II avizare) (nr. 07/1055 din 12.03.2024)</p>	<p>... comunică lipsa obiecțiilor și propunerilor.</p>	<p>S-a luat act</p>
7.	<p>Ministerul Mediului (nr. 02-05/358 din 13.02.2024)</p>	<p>La pct. 8 din structura Notei informative, autorul menționează că „Proiectul va fi supus expertizei anticorupție conform art. 35 din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative”. În conformitate cu prevederile art. 28 alin. (2) lit. a) din Legea integrității nr. 82/2017, documentele de politici nu se supun expertizei anticorupție. În context, sugerăm autorului de a redacta mențiunea respectivă.</p>	<p>Se acceptă S-a efectuat modificarea respectivă</p>
		<p>În vederea promovării inovațiilor și a investițiilor, în conformitate cu Pactul Verde European, considerăm oportun ca obiectivul specific 3.1. „<i>Creșterea inovării și competitivității industriei prelucrătoare</i>” să fie extins astfel, încât susținerea financiară pentru a stimula inovarea și</p>	<p>S-a luat act</p>

		<p>extinderea piețelor să se reflecte nu doar asupra IMM-urilor, ci și asupra întreprinderilor industriale mari, în vederea alinierii la standardele de mediu prin înlocuirea proceselor industriale poluante.</p> <p>La acțiunea 3.2.1.2 textul va fi reformulat după cum urmează: „Elaborarea studiului privind impactul adus mediului urmare a activităților economice din industria prelucrătoare (emisii, deversări, gestionarea deșeurilor, folosirea resurselor ș.a.) și recomandările de remediere”. Textul „Ministerul Mediului” de la rubrica „Instituția responsabilă” va fi exclus dat fiind faptul ca studiile de evaluare a poluării se elaborează de persoane fizice/juridice sau grupuri de persoane care au studii de calificare în domeniul evaluării de mediu angajate de inițiator și nu de autoritatea publică centrală în domeniul mediului.</p>	
			<p>Se acceptă parțial Denumirea acțiunii a fost modificată conform recomandărilor. Instituția nu a fost exclusă, dat fiind nominalizată ca coordonator, de comun cu MDED, la elaborarea studiului. Studiul va fi elaborat de experții de la compania Finance in Motion.</p>
8.	<p>Ministerul Mediului (II avizare) (nr. 02-07/661 din 11.03.2024)</p>	<p>În context, comunicăm susținerea proiectului expediat spre avizare, exprimând lipsa de obiecții și propuneri.</p>	<p>S-a luat act</p>
9.	<p>Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale (nr. 04-772 din 09.02.2024)</p>	<p>În privința capitolului IX. Proceduri de raportare, propunem completarea Hotărârii de Guvern cu un punct suplimentar, care ar reglementa termenii în care autoritățile administrației publice consemnate în capitolul VIII, urmează să prezinte Ministerului Dezvoltării Economice și Digitalizării, informațiile relevante privind realizarea activităților din Planul de acțiuni pentru implementarea Programului.</p> <p>Subsecvent, evidențiem că potrivit pct.11 subpct.4) din Regulamentului cu privire la planificarea, elaborarea, aprobarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea documentelor de politici publice, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.386/2020, în procesul de elaborarea a Programului, în special la etapa de identificare a obiectivelor pentru domeniul propus de intervenție, se va considera formularea obiectivelor specifice asigurând aplicarea principiului SMART, astfel încât obiectivul să conțină rezultatele preconizate specifice și măsurabile derivate din obiectivele generale ale programului. Din perspectiva celor enunțate, semnalăm că obiectivele specifice stabilite în proiect, exprimă vag nivelul de performanță care urmează a fi atins prin punerea în aplicare al acestui Program.</p> <p>Totodată, întru asigurarea monitorizării efectelor preconizate ale documentului de politici și rezultatelor conexe într-o manieră cuantificabilă, ca rezultat al impactului implementării Programului, se propune completarea capitolului V cu un tabel, care ar include pentru fiecare obiectiv general din proiectul Programului o serie de indicatori care relevă valoarea de referință și ținta intermediară, pentru anul 2026, și ținta finală, pentru anul 2028, care</p>	<p>Se acceptă S-a prevăzut modalitatea de raportare</p> <p>Se acceptă S-au operat modificările respective.</p> <p>Se acceptă S-au operat modificările respective.</p>

		vor fi actualizați și ajustați în funcție de progresul realizat și de tendințele social-economice la nivel de subsector, urmare a realizării exercițiului de evaluare intermediară a documentului de politici respectiv.	
		Cu privire la Planul de acțiuni, propunem la acțiunile nr.1.1.1.2 și 1.1.2.3, indicarea nemijlocită a actelor UE care urmează a fi transpuse în cadrul legislativ național.	Se acceptă S-a menționat documentul la care se face referință
10.	Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale (II avizare) <i>(nr. 04-1771 din 01.04.2024)</i>	„...comunicăm susținerea acestuia.”.	S-a luat act
11.	Ministerul Muncii și Protecției Sociale <i>(nr. 02/767 din 12.02.2024)</i>	Acțiunea 2.2.1.1 „ <i>Modificarea Codului Muncii în vederea extinderii limitei maxime actuale a timpului de muncă și simplificării procedurilor de oformare a muncii suplimentare, în conformitate cu Directiva 2003/88/CE</i> ” se propune a fi exclusă din următoarele considerente: - Potrivit articolului 6 „ <i>Timpul de lucru maxim săptămânal</i> ” din Directiva 2003/88/CE, statele membre iau măsurile necesare pentru ca, în funcție de necesitățile de protecție a sănătății și securității lucrătorilor: (a) timpul de lucru săptămânal să fie limitat prin acte cu putere de lege și acte administrative sau prin convenții colective sau acorduri încheiate între partenerii sociali; (b) timpul mediu de lucru pentru fiecare perioadă de șapte zile, inclusiv crele suplimentare, să nu depășească 48 de ore, ceea ce corelează cu prevederile articolului 104 din Codului Muncii „ <i>Munca suplimentară</i> ”. Astfel, alin. (5 ¹) din articolul menționat (<i>introdus prin Legea nr. 243/2022 pentru modificarea unor acte normative</i>) prevede că <i>durata maximă a timpului de muncă a salariaților nu poate depăși 48 de ore pe săptămână, inclusiv orele de muncă suplimentară. Ca excepție, durata timpului de muncă, ce include și orele de muncă suplimentară, poate fi prelungită peste 48 de ore pe săptămână cu condiția ca media orelor de muncă, calculate pe o perioadă de referință de 4 luni calendaristice, să nu depășească 48 de ore pe săptămână.</i> - potrivit proiectului cu număr unic 1125/MMPS/2023 au fost propuse modificări, inclusiv la <i>articolul 104</i> Munca suplimentară, și anume introducerea alin. (8¹) , cu următorul cuprins: „(8 ¹) <i>Salariatul poate exprima acordul sau refuzul de a presta munca suplimentară în formă scrisă pe suport de hârtie sau în format electronic, cu utilizarea semnăturii electronice avansate, până la atragerea efectivă la muncă suplimentară.</i> ” Prin urmare, se atestă conformitatea cadrului normativ național cu	Se acceptă S-au efectuat modificările de rigoare

		<p>prevederile Directivei 2003/88/CE atât pe dimensiunea timpului de muncă, cât și a procedurilor de formare a muncii suplimentare.</p> <p>La acțiunea 2.2.1.2 „Instituirea unui program de măsuri active destinat reintegrării muncitorilor din regiunea transnistreană a Republicii Moldova” se propune expunerea acesteia într-o nouă redacție, după cum urmează: „Implementarea măsurilor de politică activă de ocupare a forței de muncă cu scopul integrării în câmpul muncii a lucrătorilor din regiunea Transnistreană”. Se menționează că, deja există un pachet vast de măsuri (programe) active, stabilite prin Legea nr. 105/2018, art. 30, acestea fiind în corespundere cu practica internațională și include toate măsurile active posibil de implementat de către un Serviciul Public de Ocupare. Este important de subliniat că bugetul alocat anual al Agenției Naționale pentru Ocuparea Forței de Muncă pentru politica de măsuri active constituie circa 30 mil. lei. Astfel, conform art. 20, alin (7) din Legea menționată supra, cetățenii Republicii Moldova care corespund condițiilor stabilite la art. 20, alin. (1) lit. a)–e) și au domiciliul în localitățile din partea stângă a Nistrului și în municipiul Bender pot fi înregistrați cu statut de șomer în cazul adresării la una dintre subdiviziunile teritoriale aflate pe teritoriul efectiv controlat de Republica Moldova. Respectiv, cadrul legal național existent acoperă subiectul antrenării persoanelor din regiunea transnistreană, cetățeni ai Republicii Moldova, pe piața muncii din Republica Moldova.</p> <p>La acțiunea 2.2.1.3 „Negocierea și semnarea Acordurilor bilaterale de migrație cu state emergente furnizoare de forță de muncă, în conformitate cu instrucțiunile Organizației Internaționale a Muncii (OIM)” se propune excluderea MMPS din lista instituțiilor responsabile, întrucât domenii precum negocierea și semnarea Acordurilor bilaterale de migrație, conform prevederilor Hotărârii Guvernului nr. 149/2021 cu privire la organizarea și funcționarea MMPS nu țin de competența ministerului. În conformitate cu Legea nr. 200/2010 privind regimul străinilor, atribuțiile ce țin de admiterea cu scop de muncă a străinilor țin de competența Ministerului Afacerilor Interne.</p>	<p style="text-align: center;">Se acceptă</p> <p>S-a modificat denumirea acțiunii. Totodată sunt prevăzute surse financiare destinate implementării acțiunii (<i>bugetul alocat anual al Agenției Naționale pentru Ocuparea Forței de Muncă pentru politica de măsuri active ce constituie circa 30 mil. lei</i>). Completările au fost efectuate și la recomandarea Cancelariei de Stat.</p>
		<p>La acțiunea 2.2.1.3 „Negocierea și semnarea Acordurilor bilaterale de migrație cu state emergente furnizoare de forță de muncă, în conformitate cu instrucțiunile Organizației Internaționale a Muncii (OIM)” se propune excluderea MMPS din lista instituțiilor responsabile, întrucât domenii precum negocierea și semnarea Acordurilor bilaterale de migrație, conform prevederilor Hotărârii Guvernului nr. 149/2021 cu privire la organizarea și funcționarea MMPS nu țin de competența ministerului. În conformitate cu Legea nr. 200/2010 privind regimul străinilor, atribuțiile ce țin de admiterea cu scop de muncă a străinilor țin de competența Ministerului Afacerilor Interne.</p>	<p style="text-align: center;">Se acceptă</p> <p>S-a exclus MMPS și inclus MAI</p>
12.	Ministerul Muncii și Protecției Sociale (II avizare)	<p>La Planul de acțiuni privind implementarea în anii 2024-2026 a Programului național pentru dezvoltarea industrială pentru anii 2024-2028, la acțiunea 2.2.1.1 „Implementarea măsurilor de politică activă de</p>	<p style="text-align: center;">Se acceptă</p> <p>S-a exclus acțiunea nominalizată în scopul eliminării interpretărilor judicioase</p>

	(nr. 02/767 din 12.02.2024)	<p>ocupare a forței de muncă cu scopul integrării în câmpul muncii a lucrătorilor din regiunea Transnistreană”, se propune concretizarea acțiunii, indicatorului de monitorizare, precum și a secțiunii „Costuri estimative”. Or, nu este clar cine este grupul țintă „lucrătorii din regiunea Transnistreană”, precum și indicatorul de monitorizare „5 persoane” nu este justificat. Din aceste considerente, este imposibil de estimat costurile privind implementarea acțiunii.</p>	
13.	<p>Ministerul Finanțelor (nr. 05-17/43/247 din 14.02.2024)</p>	<p>La proiectul hotărârii În denumirea proiectului de hotărâre, cuvântul „Naționale” se va substitui cu cuvântul „Național”, iar după cifra „2028” se propune de completat cu textul „și a Planului de acțiuni privind implementarea acestuia în anii 2024-2026”.</p>	Se acceptă
		<p>Totodată, se propune a include un punct nou în următoarea redacție: „Finanțarea acțiunilor prevăzute în prezenta hotărâre se va efectua din contul și în limitele alocațiilor aprobate în aceste scopuri în bugetele autorităților publice implicate, precum și din alte surse, conform legislației”.</p>	<p>Se acceptă S-a inclus prevederea în cauză</p>
		<p>La proiectul Programului, La Capitolul V „Costuri”, se menționează că, în conformitate cu prevederile pct.11, subpct.6) din Regulamentul cu privire la planificarea, elaborarea, aprobarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea documentelor de politici publice, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.386/2020, Programul urmează să includă estimarea costurilor (financiare și nefinanciare) necesare pentru implementarea fiecărui obiectiv specific în parte, cu indicarea cheltuielilor planificate în conformitate cu prevederile Cadrului bugetar pe termen mediu și a cheltuielilor estimate pentru perioada care excedează Cadrul bugetar pe termen mediu la momentul aprobării programului, precum și indicarea resurselor disponibile din partea partenerilor de dezvoltare. Astfel, Capitolul VI „Costuri” urmează a fi completat cu informații privind restul programelor/ subprogramelor bugetare din limita cărora vor fi finanțate măsurile din planul de acțiuni aferent anului 2024 incluse în Legea bugetului de stat pe anul 2024 nr.418/2023. Concomitent, se vor menționa costurile pentru anii următori incluse în Cadrul bugetar pe termen mediu (2024-2026), aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 408/2023. În proiectul prezentat spre avizare se constată că, costurile estimate din tabel, ce urmează a fi acoperite din bugetul de stat, nu corespund resurselor bugetare aprobate în Legea bugetului de stat pe anul 2024 nr.418/2023 pe subprogramul bugetar menționat, acestea depășesc limita alocațiilor aprobate în acest scop. În acest sens, informația din Tabel trebuie să</p>	<p>Se acceptă Pentru implementarea acțiunilor din Program, s-au prevăzut mijloace financiare estimative atât din bugetul de stat, cât și din surse externe. Ce ține de mijloacele financiare prevăzute din bugetul de stat, menționăm că, acțiunile incluse în Cadrul bugetar pe termen mediu (2024-2026) și sunt deja acoperite de costuri au fost reflectate în Plan conform sumelor stabilite. Pentru acțiunile care prevăd elaborarea și aprobarea documentelor de politici, s-au reflectat costuri estimative acoperite din bugetul de stat care sunt prevăzute în fondul salarial al instituției, fiind calculate om/ore, exercițiu recomandat de Cancelaria de Stat.</p>

		<p>corespundă regulilor de tehnoredactare a actelor normative, cu denumirea și numerotarea corespunzătoare. Se solicită reexaminarea acestora, suplinirea cu restul subprogramelor bugetare, din limita cărora vor fi finanțate măsurile din planul de acțiuni, și estimarea acestora la justa valoare.</p> <p>La Capitolul VII „Riscuri de implementare”, informația din tabel se va ajusta prin prisma argumentului expus tabelului din compartimentul anterior.</p>	
		<p>La proiectul Planului de acțiuni, În coloana „Surse de finanțare” se va indica informația necesară la toate acțiunile unde sunt planificate cheltuieli (de exemplu: acțiunea 2.2.3.1).</p> <p>La compartimentele „Indicatorii de rezultat”, întru realizarea unei evaluări obiective, urmează a fi stabilite valorile de referință (actuale), nu doar ținte (planificate).</p> <p>Termenul de realizare a tuturor acțiunilor va fi indicat cel la care acțiunea urmează a fi finalizată, iar monitorizarea realizării acestora poate fi urmărită anual prin intermediul indicatorului (de exemplu: numărul instruirilor organizate anual).</p> <p>Se consideră oportun ca acțiunile ce țin de elaborarea și modificarea cadrului normativ să fie realizate în limita mijloacelor bugetului instituției, deoarece elaborarea și operarea modificărilor la cadrul normativ în domeniul de care este responsabilă autoritatea publică centrală ține de competența directă a acesteia. În acest sens, vor fi revizuite toate acțiunile ce prevăd elaborarea și modificarea cadrului normativ, respectiv, compartimentul 5 „Fundamentarea economico-financiară” din Nota informativă va fi completat cu calcule argumentate privind necesitatea alocării cheltuielilor estimate pentru acest scop.</p>	<p style="text-align: center;">Se acceptă</p> <p>S-a indicat sursa de finanțare la costurile bugetare fiind reflectate în tabelul de la capitolul VI. Costuri din Program.</p> <p>S-au modificat indicatorii de rezultat pentru toate acțiunile la care nu erau stabiliți indicatori cantitativi sau calitativi</p> <p>S-au modificat termenii de rezultat</p> <p>S-au prevăzut l-a acțiunile ce țin de elaborarea și modificarea cadrului normativ surse financiare incluse în limita mijloacelor bugetului instituției</p>
		<p>Acțiunea 1.1.2.4 „Dotarea cu laboratoare a instituțiilor care asigură încercările” urmează a fi revizuită prin concretizarea activităților și scopului acțiunii planificate.</p> <p>La acțiunea 2.1.1.2 „Instituirea schemei de ajutor de stat regionale pentru investițiile din industria prelucrătoare”, textul „din industria prelucrătoare” se va înlocui cu textul „în sectoarele prioritare industriei prelucrătoare”. Totodată, la indicatorul de monitorizare se menționează că instituirea conceptului <i>schemei ajutor de stat regional</i> trebuie stabilit la nivel de act normativ cu statut de Lege. Aceeași remarcă este valabilă pentru acțiunea 1.1.1.6., or, Hotărârea de Guvern urmează să descrie exclusiv mecanismul de coordonare a procesului de implementare a schemei de ajutor de stat.</p>	<p style="text-align: center;">Se acceptă</p> <p>S-au efectuat modificările recomandate la toate acțiunile</p>

		<p>Cu referință la acțiunea 3.1.1.2 „Instituirea unui mecanism de deducere a cheltuielilor din activitățile de cercetare-dezvoltare”, se menționează că, în cazul în care agenții economici din domeniul industriei prelucrătoare vor suporta cheltuieli de cercetare-dezvoltare în cadrul activității de întreprinzător, acestea se vor permite spre deducere conform prevederilor art.24 alin.(1) din Codul fiscal nr.1163/1997, fiind calificate ca ordinare și necesare. Astfel, se consideră inoportună instituirea unui mecanism distinct de deducere a cheltuielilor cercetare-dezvoltare, când acestea pot fi deduse prin prisma art.24 alin.(1) din Codul fiscal. În această ordine de idei, acțiunea 3.1.1.2. urmează a fi exclusă din proiect.</p> <p>La acțiunea 3.1.2.2., textul „din industria prelucrătoare” se va înlocui cu textul „utilizate în industria prelucrătoare”, iar în final se va completa cu textul „, în cazul identificării oportunității urmare a studiului efectuat”.</p> <p>Se recomandă completarea la finalul Planului de acțiuni cu un rând nou, în care va fi indicat costul total pentru fiecare an în parte.</p>	<p>Rândul a fost inclus la începutul Planului</p>
		<p>La Nota Informativă</p> <p>Compartimentul 5. „Fundamentarea economico-financiară” urmează a fi completat conform prevederilor Legii nr. 100/2017 cu privire la actele normative, și anume cu indicarea cheltuielilor (bugetare și nebugetare) necesare pentru implementarea prevederilor noului act normativ, delimitate pe ani și pe surse, cu indicarea surselor externe necesare pentru implementarea prevederilor noului act normativ și, după caz, a veniturilor generate de noile reglementări. De asemenea, în Nota informativă urmează a fi specificat dacă costurile aferente anului 2024 au fost incluse în Legea bugetului de stat pe anul 2024 nr.418/2023. Concomitent, se va menționa dacă costurile pentru anii următori au fost incluse în Cadrul bugetar pe termen mediu (2024-2026), aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 408/2023.</p>	<p>Se acceptă</p> <p>Nota a fost redactată</p>
14.	<p>Ministerul Finanțelor (II avizare) <i>(nr. 05-17/84/484 din 21.03.2024)</i></p>	<p>La proiectul Programului</p> <p>La obiectivul specific 3.1. „Creșterea inovării și competitivității industriei prelucrătoare”, din Măsurile ce vizează <i>inter alia</i>, textul: „Deducerea cheltuielilor din cercetare-dezvoltare” urmează a fi exclus.</p> <p>La capitolul VI „Costuri”, în tabel, pentru costurile acoperite din bugetul de stat aferente fiecărui obiectiv specific este indicat subprogramul bugetar 5001. În acest sens, se menționează că, la subprogramul respectiv în Legea bugetară anuală pentru anul 2024 sunt prevăzute alocații în sumă de 38409,7 mii lei, iar suma cumulativă indicată de autor în tabel este de 43798,7 mii</p>	<p>Se acceptă</p> <p>S-a exclus măsura în cauză</p> <p>Capitolul VI „Costuri” a fost redactat substanțial fiind corelat cu estimările din Planul de acțiuni, concomitent s-au menționat subprogramele bugetare la obiective specifice unde sunt planificate surse bugetare</p>

		<p>lei. Respectiv, sumele urmează a fi revizuite. Totodată, se menționează că, costurile estimate în Tabelul din compartimentul VI „Costuri”, nu corespund costurilor estimate din Planul de acțiuni. Mai mult, în Planul de acțiuni sunt indicate surse de finanțare din alte subprograme bugetare pentru aceleași obiective specifice. În acest sens, se consideră necesar aducerea în concordanță a celor două tabele și specificarea concretă a sumelor prevăzute în Legea bugetului de stat pe anul 2024 nr.418/2023 și limitele alocatiilor bugetare din Cadrul bugetar pe termen mediu (2024-2026), aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 408/2023.</p>	
		<p>La proiectul Planului de acțiuni Se reiterează poziția Ministerului Finanțelor expusă prin avizul nr. 05-17/43/247 din 14.02.2024, și anume, se consideră oportun ca acțiunile ce țin de elaborarea și modificarea cadrului normativ să fie realizate în limita mijloacelor bugetului instituției, deoarece elaborarea și operarea modificărilor la cadrul normativ în domeniul de care este responsabilă autoritatea publică centrală țin de competența directă a acesteia. În acest sens, vor fi revizuite toate acțiunile ce prevăd elaborarea și modificarea cadrului normativ (de ex., acțiunile: 1.1.1.1.- 1.1.1.6., 1.2.2.2., 2.1.1.2., 2.1.3.1., 3.1.2.2., etc.), respectiv, compartimentul 5 „Fundamentarea economico-financiară” din Nota informativă va fi completat cu calcule argumentate privind necesitatea alocării cheltuielilor estimate pentru acest scop. Acțiunea 1.1.2.4 „Dotarea cu laboratoare a instituțiilor care asigură încercările” urmează a fi revizuită prin concretizarea activităților și scopului acțiunii planificate. La acțiunea 2.1.1.2 „Instituirea schemei de ajutor de stat regionale pentru investițiile în sectoarele prioritare industriei prelucrătoare”, indicatorul de monitorizare se va completa cu textul „Proiect de lege aprobat de Guvern și transmis Parlamentului spre adoptare.”. Aceeași remarcă este valabilă pentru acțiunea 1.1.1.6.</p>	<p style="text-align: center;">Se acceptă</p> <p>S-au prevăzut la acțiunile ce țin de elaborarea și modificarea cadrului normativ mijloace financiare în limita mijloacelor bugetului instituției responsabilă de elaborarea cadrului normativ</p> <p>S-a completat compartimentul 5 „Fundamentarea economico-financiară” din Nota informativă cu calcule privind necesitatea alocării cheltuielilor estimate pentru acest scop</p> <p>S-a revizuit indicatorul de rezultat</p> <p>S-a inclus indicatorul propus</p>
		<p>La Nota Informativă Compartimentul 5. „Fundamentarea economico-financiară” urmează a fi completat conform prevederilor Legii nr. 100/2017 cu privire la actele normative, și anume cu indicarea cheltuielilor (bugetare și nebugetare) necesare pentru implementarea prevederilor noului act normativ, delimitate pe ani și pe surse, cu indicarea surselor externe necesare pentru implementarea prevederilor noului act normativ și, după caz, a veniturilor generate de noile reglementări. De asemenea, în Nota informativă urmează a fi specificat dacă costurile aferente anului 2024 au fost incluse în Legea</p>	<p style="text-align: center;">Se acceptă</p> <p>S-au inclus la Compartimentul 5. „Fundamentarea economico-financiară” sursele financiare (bugetare și nebugetare) inclusiv costurile totale necesare realizării Programului prin intermediul Planului de acțiuni pentru perioada 2024-2026</p>

		bugetului de stat pe anul 2024 nr.418/2023. Concomitent, se va menționa dacă costurile pentru anii următori au fost incluse în Cadrul bugetar pe termen mediu (2024-2026), aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 408/2023.	
15.	Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare (07-07/469 din 19.02.2024)	Pentru acțiunea 1.1.3.2, sintagma „stimularea pregătirii”, venim cu recomandarea ca aceasta ar putea fi reformulată în așa mod în care să descrie și instrumentul de implementare.	Se acceptă
		Pentru acțiunea 1.1.3.3, cu privire la evaluarea necesităților de instruire a întreprinderilor, sugerăm ca în planul de acțiuni să fie incluse și rezultatele acestei evaluări.	Se acceptă
		Pentru acțiunea 1.2.2.1, cu privire la elaborarea studiului despre potențialul de clusterizare, sugerăm ca în planul de acțiuni să fie incluse și rezultatele acestui studiu.	Nu se acceptă La finalizarea elaborării studiului vor fi identificate rezultatele și opțiunile recomandate
		Pentru acțiunile 1.2.2.2 și 1.2.2.3, cu privire la organizarea și funcționarea Instituției Publice ODA și modificarea Programelor ODA, sunt foarte similare și au același indicator, de aceea propunem ca acestea acțiuni să fie comasate.	Se acceptă
		Pentru acțiunea 1.2.2.4, sintagma „stimularea clusterizării”, venim cu recomandare că aceasta ar putea fi reformulată în așa mod în care să descrie și instrumentul de implementare.	Se acceptă
16.	Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare (II avizare) (07-07/866 din 20.03.2024)	...comunică despre susținerea acestuia.	S-a luat act
17.	Ministerul Energiei (06-440 din 15.02.2024)	La Obiectivul Specific 3.2. Facilitarea tranziției la economia verde din proiectul Planului de acțiuni privind implementarea în anii 2024-2026 a Programului național pentru dezvoltarea industrială pentru anii 2024-2028, considerăm oportun completarea acestuia cu acțiunile prezentate în anexă, ce reies, inclusiv, din prevederile cadrului normativ în domeniul energetic.	Se acceptă parțial În Plan au fost incluse acțiunile 1 și 4 din anexa la aviz. Ce se referă la acțiunile 2 și 3 menționăm că, în atribuțiile MDED întră doar elaborarea politicilor pentru crearea și dezvoltarea PI și ZEL, inclusiv monitorizarea activității acestora. Activitățile ce urmează a fi dezvoltate în cadrul PI și ZEL sunt nemijlocit în prerogativa Administrațiilor platformelor nominalizate.
		Totodată, sugerăm ca în textul programului să fie definite noțiunile și specificate caracteristicile Platformelor industriale multifuncționale și Eco-Parcurilor Industriale specializate, în contextul în care aceste forme de organizare sunt relativ noi iar crearea acestora este prevăzută în perioada de implementare a programului.	Nu se acceptă Noțiunea și criteriile specifice PIM și eco-parcurilor industriale sunt clar definite și dezvoltate respectiv, în HG nr. 748/2020 și Studiul elaborat de Banca Mondială în 2021 „Un cadru internațional pentru parcurile eco-industriale”.

18.	Ministerul Energiei (II avizare) (10-828 din 22.03.2024)	...comunică lipsa obiecțiilor și propunerilor.	S-a luat act
19.	Agencia Proprietății Publice (05-03-772 din 07.02.2024)	<u>APP comunică lipsa obiecțiilor.</u> Totodată, din punct de vedere redacțional, subliniem următoarele: în denumirea proiectului, se propune substituirea cuvântului “Naționale” cu cuvântul “Național”; în clauza de adoptare, după textul “lit. a)”, se propune excluderea semnului de punctuație ”,”; la pct. 2 din proiect, se propune substituirea cuvântului “Programul” cu cuvântul “Programului”.	Se acceptă
20.	Agencia Proprietății Publice (II avizare) (05-04-1682 din 18.03.2024)	...comunică lipsa obiecțiilor și propunerilor.	S-a luat act
21.	Agencia de Investiții (16-37 din 12.02.2024)	AI intervine cu recomandarea de a se supune analizei alternativa de a implica Agenția de Investiții în proiectele de creare a Platformelor Industriale Multifuncționale - punctul 1.2.1.3 din Planul de Acțiuni. PIM-urile au potențialul de a deveni mai mult decât un mecanism de a susține dezvoltarea antreprenoriatului în Republica Moldova, reprezentând de fapt platforme extrem de importante pentru construirea unei infrastructuri care ar contribui la atragerea investițiilor atât locale, cât și străine. În continuarea celor expuse mai sus, considerăm oportună abilitarea Agenției de Investiții cu funcția de creare și implementare a PIM-urilor, sub coordonarea strategică a MDED-ului.	Nu se acceptă Nu este estimată, la moment, oportunitatea și raționalitatea preluării de către Agenția de Investiții a abilității de creare și implementare a PIM-urilor.
22.	Agencia de Investiții (II avizare) (02-71 din 11.03.2024)	...,alte obiecții sau propuneri pe marginea proiectului examinat nu avem.	S-a luat act
23.	Ministerul Justiției (nr. 18-69-991 din 29.01.2024)	La proiectul hotărârii: În denumirea proiectului cuvântul „Naționale” se va substitui cu cuvântul „național”. Cu referire la clauza de adoptare, semnalăm că în conformitate cu art. 102 din <i>Constituție</i> , art. 37 din <i>Legea nr. 136/2017 cu privire la Guvern</i> , art. 44 din <i>Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative</i> , hotărârile Guvernului se adoptă pentru exercitarea atribuțiilor constituționale și celor ce decurg din <i>Legea cu privire la Guvern</i> , precum și pentru organizarea executării legilor. Astfel, clauza de adoptare se va expune după cum urmează: „În temeiul art. 6 lit. h) din <i>Legea nr. 136/2017 cu privire la Guvern</i> (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2017, nr. 252, art. 412), cu modificările ulterioare, Guvernul HOTĂRĂȘTE: ”	Se acceptă

	<p>La proiectul Programului: La formularea capitolului I „Introducere” se va ține cont de prevederile pct. 9 din <i>Regulamentul cu privire la planificarea, elaborarea, aprobarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea documentelor de politici publice</i>, aprobat prin <i>Hotărârea Guvernului nr. 386/2020</i> (în continuare – <i>Regulamentul</i>, aprobat prin <i>Hotărârea Guvernului nr. 386/2020</i>), potrivit căroră „Programul este un document de politici publice pe termen mediu (3-5 ani), care derivă din strategie și, respectiv, contribuie la implementarea acesteia prin detalierea și concretizarea acțiunilor ce urmează a fi realizate într-un domeniu sau subdomeniu de activitate.”. Astfel, se va indica expres din care strategie derivă Programul propus spre aprobare. Totodată, cuprinsul capitolului I „Introducere” urmează a fi revizuit prin prisma pct. 11 din <i>Regulamentul</i>, aprobat prin <i>Hotărârea Guvernului nr. 386/2020</i>. Drept urmare, acesta va descrie modul în care programul va contribui la atingerea obiectivelor din cadrul strategiei, perioada propusă pentru implementare, părțile implicate în elaborarea programului etc., or, prevederile enunțate dubleză conținutul notei informative.</p>	<p style="text-align: center;">Se acceptă parțial</p> <p>În contextul în care Strategia de Dezvoltare Economică nu a fost deocamdată aprobată, documentul face referință directă la SND.</p>
	<p>Din denumirea și cuprinsul capitolului III se va exclude referința la scopul Programului (a se vedea: pct. 11 sbp. 3) din <i>Regulamentul</i>, aprobat prin <i>Hotărârea Guvernului nr. 386/2020</i>)</p>	<p style="text-align: center;">Nu se acceptă</p> <p>Obiectivul general se regăsește în text, scopul este suplimentar inclus.</p>
	<p>La Capitolul IV, în denumirea Obiectivului specific 1.1. de la pag. 23 cuvântul „Îmbunătățirea” se va substitui cu cuvântul „Consolidarea”, în vederea uniformizării terminologiei utilizate în proiect.</p>	<p style="text-align: center;">Se acceptă</p>
	<p>Adițional, obiectivele specifice urmează a fi reformulate pentru a fi SMART. SMART este un acronim al caracteristicilor considerate esențiale pentru corecta formulare a unui obiectiv. Aceste caracteristici sunt următoarele: S – specific; M – măsurabil; A – accesibil; R – relevant; T – încadrat în limite de timp. Un obiectiv specific urmează să fie foarte clar exprimat și să nu lase loc de îndoieli. Un obiectiv specific diferă, în primul rând, de unul general. El vizează rezultate concrete, iar nu rezultate în general. Măsurabil – înseamnă că un obiectiv poate fi cuantificat, fie cantitativ, fie calitativ. Un obiectiv măsurabil este cel care permite stabilirea cu exactitate a faptului că a fost atins ori nu sau în ce măsură a fost atins. De asemenea, un obiectiv măsurabil permite monitorizarea progresului atingerii lui. Accesibil – înseamnă că un obiectiv poate fi într-adevăr atins cu capacitatea și resursele disponibile. Relevant – înseamnă că realizarea obiectivului contribuie la impactul vizat</p>	<p style="text-align: center;">Se acceptă</p> <p>S-au efectuat modificările de rigoare</p>

		<p>de documentul de politici. Realizarea unui obiectiv trebuie să contribuie în mod esențial la atingerea unui obiectiv mai mare, mai general. Relevanța obiectivului se evaluează în raport cu acest obiectiv mai general. În acest sens, el trebuie să vizeze un anumit impact.</p> <p>Încadrat în limite de timp – înseamnă că obiectivul conține și data până la care este prevăzut a se realiza.</p> <p>Totodată, la formularea obiectivelor remarcăm că, potrivit pct. 11 sbp. 4) din <i>Regulamentul</i>, aprobat prin <i>Hotărârea Guvernului nr. 385/2020</i> obiectivele specifice reprezintă <u>rezultatele</u> preconizate specifice și măsurabile derivate din obiectivele generale ale programului.</p>	
24.	<p>Ministerul Justiției (II avizare) <i>(nr. 04/2 - 2659 din 21.03.2024)</i></p>	<p>La proiectul hotărârii: În denumirea proiectului cuvântul „Naționale” se va substitui cu cuvântul „național”.</p> <p>Subsidiar, în contextul în care Planul de acțiuni este parte componentă a Programului, semnalăm despre necesitatea revizuirii denumirii proiectului și a pct. 1 din hotărâre. Astfel, la pct. 1 se va indica denumirea anexei în modul cum este formulată în anexa propriu-zisă.</p> <p>La pct. 3, se va stabili modalitatea de finanțare a acțiunilor incluse în Planul de acțiuni privind implementarea în anii 2024-2026 a Programului național de dezvoltare industrială pentru anii 2024-2028, dar nu a acțiunilor „prevăzute în prezenta hotărâre”. Prin urmare, recomandăm revizuirea cuprinsului pct. 3 în acest sens.</p>	<p style="text-align: center;">Se acceptă</p> <p>Au fost operate modificările corespunzătoare</p>
		<p>La proiectul Programului: La formularea capitolului I „Introducere” se va ține cont de prevederile pct. 9 din <i>Regulamentul cu privire la planificarea, elaborarea, aprobarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea documentelor de politici publice</i>, aprobat prin <i>Hotărârea Guvernului nr. 386/2020</i> (în continuare – <i>Regulamentul</i>, aprobat prin <i>Hotărârea Guvernului nr. 386/2020</i>), potrivit căruia „Programul este un document de politici publice pe termen mediu (3-5 ani), <u>care derivă din strategie</u> și, respectiv, contribuie la implementarea acesteia prin detalierea și concretizarea acțiunilor ce urmează a fi realizate într-un domeniu sau subdomeniu de activitate.”. Astfel, se va indica expres din care strategie <u>derivă</u> Programul propus spre aprobare.</p> <p>Totodată, cuprinsul capitolului I „Introducere” urmează a fi revizuit prin prisma pct. 11 din <i>Regulamentul</i>, aprobat prin <i>Hotărârea Guvernului nr. 386/2020</i>. Drept urmare, acesta va descrie modul în care programul va contribui la atingerea obiectivelor din cadrul strategiei, perioada propusă</p>	<p style="text-align: center;">Se acceptă</p> <p>Au fost operate modificările corespunzătoare</p>

	<p>pentru implementare, părțile implicate în elaborarea programului etc., or, prevederile enunțate dubleză conținutul notei informative.</p> <p>Din denumirea și cuprinsul capitolului III se va exclude referința la scopul Programului (a se vedea: pct. 11 sbp. 3) din <i>Regulamentul</i>, aprobat prin <i>Hotărârea Guvernului nr. 386/2020</i>.</p> <p>La Capitolul IV, în denumirea Obiectivului specific 1.1. cuvântul „Îmbunătățirea” se va substitui cu cuvântul „Consolidarea”, în vederea uniformizării terminologiei utilizate în proiect.</p> <p>Totodată, la formularea obiectivelor remarcăm că, potrivit pct. 11 sbp. 4) din <i>Regulamentul</i>, aprobat prin <i>Hotărârea Guvernului nr. 386/2020</i> obiectivele specifice reprezintă <u>rezultatele</u> preconizate specifice și măsurabile derivate din obiectivele generale ale programului. Mai mult, obiectivele specifice trebuie să fie SMART.</p>	
	<p>La Planul de acțiuni:</p> <p>Semnalăm că acțiunile și indicatorii Planului trebuie să reiasă din obiectivele specific.</p> <p>La pct. 1.2.2.2 denumirea <i>Hotărârii Guvernului nr. 487/2022</i> se va expune după cum urmează – <i>cu privire la organizarea și funcționarea Instituției Publice Organizația pentru Dezvoltarea Antreprenoriatului</i>.</p> <p>La pct. 2.2.1.1 propunem ca cuvintele „regiunea Transnistreană” să fie substituite cu cuvintele „regiunea transnistreană a Republicii Moldova”, conform terminologiei consacrate în legislația națională.</p> <p>În tot textul proiectului se vor revizui abrevierile utilizate, or, în conformitate cu art. 54 alin. (1) lit. i) din <i>Legea nr. 100/2017</i>, exprimarea prin abrevieri a unor denumiri sau termeni se poate face numai după explicarea acestora în text, la prima folosire. De asemenea, textul „HG nr. 487/2022” (pct. 1.2.2.2), se va substitui cu textul „Hotărârii Guvernului nr. 487/2022”. De asemenea, în cazul în care se impune folosirea unor termeni și expresii din alte limbi, se indică, după caz, corespondentul acestora în limba română.</p>	<p style="text-align: center;">Se acceptă</p> <p>Au fost operate modificările corespunzătoare</p>
	<p>Cu referire la notele de subsol, semnalăm că acestea nu reprezintă elemente de structură ale actului normativ, fapt pentru care urmează a fi excluse.</p> <p>Complementar, la definitivarea proiectului se va ține cont de prevederile art. 52 din <i>Legea nr. 100/2017</i>, potrivit căruia, elementul structural de bază al hotărârilor Guvernului este punctul. Pentru interpretare corectă și aplicare comodă, punctele pot fi divizate în subpuncte sau alineate. Subpunctele sunt însemnate cu numere ordinare, exprimate prin cifre arabe, urmate de o paranteză, și se evidențiază printr-o ușoară retragere spre dreapta de la alinierea textului pe verticală. Subpunctul poate conține diviziuni însemnate succesiv, de regulă, cu litere latine mici urmate de o paranteză. Dacă</p>	<p style="text-align: center;">Se acceptă</p> <p>Au fost operate modificările corespunzătoare</p>

		diviziunile punctului nu sunt însemnate cu litere sau numere, alineatele se evidențiază printr-o ușoară retragere spre dreapta de la alinierea textului pe verticală, fără utilizarea diverselor semne grafice (puncte, cratime etc.).	
25.	Centrul de Armonizare a Legislației (nr. 31/02-69-1281 din 05.02.2024)	<p>Proiectul prenotat are drept scop aprobarea Programului Național de dezvoltare industrială pentru anii 2024-2028 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acestuia, prin care se definește viziunea strategică și principalele direcții de dezvoltare ale industriei prelucrătoare din Republica Moldova pe termen mediu, având drept obiectiv principal accelerarea tranziției verzi și digitale a industriei din Republica Moldova și dezvoltarea unui sector industrial rezilient și competitiv, integrat în piața unică europeană.</p> <p>Remarcăm că, proiectul național este un document de politici publice în domeniul politicii industriale și antreprenoriale care derivă din angajamentele asumate prin Acordul de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană și anume prevederile art. 62 – 64, Capitolul 10 „Politica industrială și antreprenorială” din Titlul IV „Cooperarea economică și alte tipuri de cooperare sectorială”, dar și din prevederile Capitolului IV „Cooperare economică și sectorială” din Agenda de Asociere dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană 2021-2027. Necesitatea elaborării și punerii în aplicare a unui program național de dezvoltare industrială rezultă din recomandările formulate la Capitolul 20 „Politica industrială și antreprenorială” din Raportul Comisiei Europene privind progresele înregistrate de Republica Moldova în politica de extindere a UE, care menționează că „În anul următor, Moldova ar trebui în special să înceapă punerea în aplicare a programului național de industrializare pentru 2023-2027”.</p> <p>Menționăm că, proiectul național este promovat în scopul realizării acțiunii nr. 6 de la Capitolul 20 „Politica industrială și antreprenorială” din Planul Național de Acțiuni pentru Aderarea Republicii Moldova la Uniunea Europeană pentru anii 2024-2027, aprobat prin HG nr. 829/2023 (termen de implementare – ianuarie 2024)</p>	S-a luat act
		Cu referire la obiectivele trasate în prezentul program, se constată că acestea se încadrează în obiectivele prioritare stabilite în Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – O nouă Strategie industrială pentru Europa” COM/2020/102 , care prevede măsuri generale pentru ca industria UE să devină mai competitivă la nivel mondial și să consolideze autonomia strategică a Europei. Potrivit Comunicării, urmează a fi întreprinse măsuri în vederea asigurării unei	S-a luat act

		<p>industrii competitive și de vârf pe plan mondial, unei industrii care pregătește terenul pentru neutralitatea climatică, dar și a unei industrii care să contureze viitorul digital al Europei. Astfel, sunt identificate expres elementele fundamentale ale transformării industriale a Europei, în speță: asigurarea certitudinii pentru sectorul industrial - o piață unică aprofundată și mai digitalizată; menținerea unor condiții de concurență echitabile la nivel mondial; sprijinirea industriei în tranziția către neutralitatea climatică; crearea unei economii mai circulare; integrarea spiritului inovării industriale; calificare și recalificare; dar și investițiile în tranziție și finanțarea acesteia. Mai mult, aceasta identifică drept obiectiv prioritar asigurarea consolidării autonomiei industriale și strategice a Europei, dar și a unei abordări bazate pe parteneriat a guvernanței.</p> <p>Menționăm că, angajamentele enunțate mai sus sunt reflectate în proiectul Programului național fiind fixate în obiectivele generale și specifice ale acestuia. Succesiv, acestea au fost planificate pentru realizare prin acțiuni și măsuri corespunzătoare în Planul de implementare.</p> <p><u>În context, reieșind din competența sa funcțională, Centrul comunică lipsa propunerilor și obiecțiilor pe marginea proiectului examinat.</u></p>	
26.	<p>Centrul de Armonizare a Legislației (II avizare) (nr. 31/02-69-2748 din 12.03.2024)</p>	<p>...comunică lipsa de obiecții și propuneri suplimentare.</p>	S-a luat act

Secretar de stat

V. Garaz

Viorel GARAZ